

Oybyu Ayuk Di'ibu Lukus Jyaay

1 ¹Mugu'uk Tyófilu, may ja ja'ay tu tjatseky es tjaja'aya'añ yajxónu tyadu madya'aky di'ibu jaitu mut uudsuty yaa. Yu'ujuty yajtuundu tyadu madya'aky di'ibu tu tyuñ tu jyátyuty mut uudsuty. ²Xytyukmumadyáktats ja xpxjkputajk di'ibu naty jap mut ja Jesús extu jawyíñup es tkajxwa'xtu ja Diosu 'yayuk. Yu'ujuty 'yijxtu tugekyu di'ibu tuun jaitu es tmadyaky óknum wi'ix tyuun jyajtu taadu tugekyu. ³Es uj nandu'un, nbayo'oyuts yajxón tugekyu extu ma tsyondaky, es uj tyam mij nduknijayu yu tyadu madya'aky éxtum tyimjajtu nidu'uk nidu'uk, ⁴es du'un xyñijáwut es tuy'ajtanu'u di'ibu tu myajtuk'uxpéky.

Tu'ugu anklus t'awanu ko Fwank Yajnu'ajtpu myina'añ jya'ta'añ

⁵Ko ja Eroodus 'yijty rey jap Judee, net tsyunaay tu'ugu teety di'ibu xyu'ajtypy Zakariius es ja'a Abiius ja'ay. Es ja Zakariiusu ñudo'oxy txu'ajty Elisabet, es yu'u tyuamp 'yaats ja Arón, teedywyindsungópk. ⁶Esu Zakariius esu Elisabet tmumudoodu ja Diosu 'yana'amun. Es yu'u jiky'ajttap tuy'ajtan muut es ni pán mbaat kyapeky'ixudu. ⁷Es kyaj ijty ja 'yu'unk, ja'a ko yu Elisabet kyajpyum 'yu'unkpaaty es yu'ujuty nimajtsk tu jyantsymyujja'ayana.

⁸Tu'ugu xuu ko Zakariius es ja myuudeedyuty di'ibáty muut tmudundu ja Dios ma muj tsajptujk, ⁹net tyukka'aju ja Zakariius es tyúkat muj tsajptugóty yajpoomjojkpu, éxtum jaayum ja teetytyujk ttundu tu 'yity. ¹⁰Nidugekyu ja'ay wyu'amdu taja'p es kyajxtáktu ko ja Zakariius dyajjéky ja poom. ¹¹Net kyaxe'ky tu'ugu Diosu 'yanklus aga'añdsyoo ma ja artal ma dyajjéky ja poom. ¹²Ko ja Zakariius t'ijxy ja anklus, jyantsytsyu'ku es kyaj tnija'aju wi'ix jyuna'anut. ¹³Net 'yanmaayu ja anklus:

—Zakariius, katu mdsu'ugu. Dios oj tmudoy ja mgajxtákan, es ja mnudo'oxy Elisabet yu'u pyaadaampy tu'ugu u'unk di'ibu mduku'áttap Fwank. ¹⁴Mmudáttap ja jotkujk'ajtan, es may ja ja'ay xyonda'agut ko jya'tut naxwiñ. ¹⁵Tadu m'u'unk yu'u itaamp muj ma Diosun. Kyaj t'uuga'añ yu vinu es ni muk nuu es tmudátut ja Espírítu Santu extu ma kyajnum jya'ty naxwiñ. ¹⁶Es yu'u yajjodumbíttap mayu israelitu ja'ay ma yu Nindsun'ajtam Dios. ¹⁷Es ja tyadu Fwank yu'u nujxup jawyiin ma ja Nindsun'ajtam es tmudátut ja winma'añ es ja muk'ajtan éxtum tmudajty yu Diosu kyugajxpu Eliius, es tpujta'agut es amumdu'uk jot 'yíttut ja u'unkteetytyujk mut ja 'yu'unk 'yuna'k es ttuk'uxpákat di'ibu kyaj Dios tmumudoy, es du'un t'axkúkat ja ja'ay es t'axájut ja Kristu.

¹⁸Net ja Zakariius dyajtuuy ja anklus:

—¿Wi'ixuts nnijáwt pən tūy'ajtən? Ʋj tuts nməjja'ayənə es ja nnədo'oxyuts nandə'ən.

¹⁹Es ja anklus 'yadsoojumbijty:

—Ʋjtsə də'ən Gabryel es nmədúñuts ja Dios mə 'yity. Yə'uts tə xykyexy mə mijtsən es n'anəmədú tyadə oybyə ayuk. ²⁰Per ja'a ko kyaj xymyubeky, tyam mwə'umət uum es nat extə ko ja m'u'unk jyə'tət naxwiñ. Es tūy'ajtən ko tyadə n'ayúkuts yajkuudyúnət ko ja tiempə tpaədət.

²¹Es ja ja'ay 'yawijxtə jap tūjə'p es ñayyajtəujədə ti ko ja Zakariius jyantsyjekey jap tsajptəgóty. ²²Es ko pyədsəmmnə ja Zakariius, kyaj mbaət 'yokkəjxnə, je'eyə 'yaa kyə'u dyaj'yi'xy. Net ja ja'ayty jyənandə ko Zakariius tə 'yijxmə'aty jap məj tsajptəgóty.

²³Es ko oj kya'pxy ja di'ibə naty tyiimpy, ta ja Zakariius ñəjxnə mə tyəjk. ²⁴Es net ja Elisabet oj wye'emy u'unkməət es kyaj mə ñejxy, 'yijty məgoxk po'o tyəgoty. Es ja'a jyənán: ²⁵“Dios yə'uts xymyo'oyaəmp yə u'unk es kədiibəts ja ja'ay xyñak'uxtíjət.”

Tu'ugu anklus t'awanə ko Jesús myina'əñ jyə'tə'əñ

²⁶Es ko 'yijty tədujuk po'o mə Gabryel tməgəjxy ja Zakariius, net ja Dios tkejxy ja Gabryel wiink tsoo mə ja Nazaret kəjpn, Galileə ñəəxóty. ²⁷Es ja Gabryel yajkejxy es tməgəjxət ja kixyudo'oxy di'ibə xyə'ajtypy Mariiə. Es ja Mariiə, ja'a naty nijamyə't'ajtəp tu'ugu yedyəjk di'ibə xyə'ajtypy Josee, ja rey Davitə tyəəmp 'yaəts, es tə naty ja Mariiə ya'amdoy es məət pyúkət. ²⁸Es ja Gabryel tyəjkə mə ja Mariiə tyəjk, es tkəjxpe'xy:

—Dios maygyépyəty Mariiə. Ni'igu mij ja Nindsən'ajtəm mdsékyəty, Dios 'yity mət mijts.

²⁹Es ko Mariiə tmədooyə tyadə ayuk, ta oj jyotmay'eeky es jyənə'añ jyodoty wyinmə'əñóty: “¿Ti 'yandijpyə tyadə kəjxpo'xən?”

³⁰Net ja Gabryel 'yanməayə:

—Mariiə, katə mdsə'ugə. Dios mdunə'anxəp tu'ugu məj may'ajtən.

³¹Mijts tu'ugu u'unk myajmín myajjə'təp yə naxwiñ di'ibə mdukkə'átəp Jesús. ³²Yə'u ítəp jantsy məj es yajtíjət Dios Tsajpótmdə 'yU'unk, es ja Dios myo'oyədət ja kutujkən éxtəm 'yapteety Davitə kyutujkən, ³³es t'anə'amət mə naxwiñdə Israel es 'yítut winə xəu winə tiempə. Ni nə'ə kyakəxət yə 'yana'amən.

³⁴Net ja Mariiə dyajtuuy ja anklus:

—¿Wi'ixə taadə də'ən jyátət? Kyajpəts nmudaty ja n'u'unk nñə'ayəts.

³⁵Es ja anklus 'yadsoojumbijty:

—Mínəp ja Espírítə Santə mə mijts es ja Dios Tsajpótmdə myajnitúkədəp mət ja myək'ajtən éxtəm tu'ugu yoots. Paədyə tadə u'unk di'ibə ja'təəmp naxwiñ, yə'u Diosə 'yU'unk es kyaj tmudaty ja pojpn. ³⁶Yə mməgu'uk Elisabet yə'u nandə'ən pyəədaəmpy tu'ugu u'unk, oyjya'ijty tə jyaməjja'ayənə. Es oy ja ja'ay jyajunə'andə ko kyaj mbaət ja Elisabet 'yu'unkpaəty, tyam 'yity tədujuk po'o u'unkməət. ³⁷Mət ja Dios kyaj ñiməjəaty es ti ttúnət.

³⁸Net ja Mariiə t'anməay ja anklus:

—Ûjtsu dũ'un Dios mũduumbũ. Wa'ants ja Dios xytyuktũn ẽxtũmts mij tũ xy'anũũmũ.

Mũt ja tyaadu oj ja anklũs ñũjxũnũ.

Mariũ oj tku'ixy ja Elisabet

³⁹Es ma tadũ tiempũ, net ja Mariũ oj ñejxy jottũgoy ma tu'ugũ kajpn di'ibũ ijtp Judeeũ tunoty kopkoty. ⁴⁰Es net jyajty ma ja Zakariũsu tyũjk es tkajxpe'xy ja Elisabet. ⁴¹Es ko ja Elisabet tmũdooy ja kyajxpo'xũn, net ja 'yu'unk yĩ'xy jyodoty. Es ja Elisabet ja Espĩritũ Santũ oj myo'oyũty ja winma'añ esũ muk'ajtũn es ttũnũt di'ibũ Dios tsyejpy. ⁴²Net jyantsyjuũnãñ muk ja Elisabet:

—Dios tũ mguni'xyũty mijts es ni tu'uk dũ'un ja toxytyũjk, es tũ tkuni'xyũ tadũ m'U'unk. ⁴³Yũ'u tu'ugũ may'ajtũn jantsy muj di'ibũ ja Nindsũn'ajtũmũ tyaak myũmiĩmpy es xykyu'ixã'añũts! ⁴⁴Mũt kots tũ nmũdooyũ tadũ mgajxpo'xũn, yũ n'u'ungũts tũ yĩ'xy mũt ja xondakũn njodũtyũts. ⁴⁵Tũ ja Dios mguni'xyũty ko mij tũ xymyũbeky, es yũ'u kyuydyũnũp ẽxtũm tũ mya'anũũmũ.

⁴⁶Net jyũnãñ yũ Mariũ:

N'awdajtypyũts ja Nindsũn'ajtũm Dios

⁴⁷ es njotkujk'átyũts mũdũdsũ nYajnitsókpu.

⁴⁸ Tũts ja Dióũts xyñi'ijxe'eky,

yũ'ũjũts xytyuumbũ'ajtp,

paaty nidũgekyũ ja'ay winũ xũũ winũ tiempũ jyũnã'andũt kots ũj nguni'xyũty.

⁴⁹ Dios di'ibũ tũgekyũ muk'ajtũn myũdajtypy,

tũ tu'uk tũjta'aky ja muj'ajtũn ma ũjtsũn.

⁵⁰ Winũ xũũ winũ tiempũ Dios tmũdaty yũ pa'ayo'on mũt di'ibũ yũ'u awdajtũdũp.

⁵¹ Dios tũ ja myũk'ajtũn dya'ixyũty,

es tũ dyajtũgooydya'ay yũ wyinma'añ ja ja'ay di'ibũ naymyũjpujta'akũp.

⁵² Tũ tũjku ja 'yana'amũn di'ibũ ijttũp yajkutũjkuũ,

es tũ tmo'oy ja di'ibũ tuda'agyũty.

⁵³ Tũ tmo'oy ja oy'ajtũn ja di'ibũ tũgoy'ajtxũp es di'ibũ yu'o'kũdũp, es kyaj tmooy ni tii di'ibũ mukja'ay.

⁵⁴ Tũ tpuũkũ ja israelitũ ja'ayũty,

es kyaj tja'aydyũgũy ẽxtũm jyũnãñ

es ttuk'ixã'añ ja pa'ayo'on,

⁵⁵ dũ'un ẽxtũm oj ttukwãndaky ja n'aptũjk'ajtũm Abraãn, Isãã esũ Jakoob.

⁵⁶Mariũ oj wye'emỹ ma Elisabet tũgũk po'o, es nẽtũm oj ñejxy ma ja tyũjk.

Fwank Yajnũbajtpũ myĩn jya'ty

⁵⁷Es ko tũpaty ja xũũ ma 'yu'unk tũpaada'añ ja Elisabet, net tu'ugũ u'unk dyajjajty yedyũjk. ⁵⁸Es ja myũũjku'ajũty es ja myũgu'uktũjk tmũdoodũ ko Dios tũ ttũn ja muj may'ajtũn ma Elisabet, es myiĩndũ kyajxpo'xũdũ es ttukxondaktũ. ⁵⁹Es ko tyuktũjkuũbejty, net yajtsuka'añ ja Elisabetũ 'yu'unk

waanu ma ja yedyujk'ajtun^a. Net tjamo'oyánda ja u'unk xuu éxtum ja tyeety Zakariius xuu. ⁶⁰Es ja Elisabet jyúnáñ:

—Kyaj. Du'un txu'átut Fwank.

⁶¹Es 'yanmaayudu:

—¿Per tii? Kyaj ni púnú mmágu'uk di'ibu du'un xyu'ajtypy.

⁶²Net dyajtuudu ja Zakariius mut ja ijxwu'umun wi'ix txu'átut ja 'yu'unk. ⁶³Es ja Zakariius ttuk'ixy mut ja ijxwu'umun es yajmo'oyut tii ma kyaxja'ayut. Es net tkuxjaay: “Fwank txu'átut.” Es net jyotmay'o'ktu nidugekyu. ⁶⁴Es net ja Zakariius kyajxe'ky jatugok es t'awdajttsondáky ja Dios. ⁶⁵Paaty nidugekyu ja myudujkpa'ajuty du'uñ wyu'umudyaaydu, es ma tugekyu Judee ñax tmadyaktu ja'ay éxtum ta jyátyuty. ⁶⁶Es nidugekyu ja'ayuty jyotmay'o'ktu ko tmudoodu es ñayyajtuumudu nixim niyam: “¿Ti tyunaambyu tadu u'unk?”, mut ko tyy'ajtun ko Dios ta tkuni'xy tadu u'unk.

Zakariius tja'aygyuda'aky ja Dios

⁶⁷Es ja Espíritu Santu dyajkajxy ja Zakariius du'un:

⁶⁸Awdattu ja Nindsun'ajtum, ja Israelu Dyios,

ja'a ko ta myiñ ma udsajtum es xyajnitso'oga'anum.

⁶⁹Ta xymo'oyum tu'ugu yajpojruniwátspe ma Davitu tyuumpe 'yaats,

⁷⁰éxtum ja Dios jyúnáñ ko kyajxy ja kyugajxpe jékyup.

⁷¹Es jyúnáñ es xyajtsókum mut ja muk'ajtum

mut udsajtumu nmudsip'ajtum es tugekyu di'ibu xy'axuk'ijxum.

⁷²Es du'un xytyuk'ijxum ja pya'ayo'on mut udsajtumu n'aptujk'ajtum, ko kyaj yajja'aydyugóy ja wya'ats kajxy'átypy.

⁷³Dios tyukwandak ja n'aptujk'ajtum Abraan

⁷⁴ko kyaj ndsu'k nja'am

es kyaj wi'ix xytyu'unum nmudsip'ajtum,

es nmudu'unum

⁷⁵ja Dios myej'ajtungyujxm es mudu tyy'ajtum,

njiky'ajtum ma 'yity tugekyu njiky'ajtum'ajtum.

⁷⁶Es ja Zakariius 'yakjunáñ:

Es mijts, u'unk, mijts Dios Tsajpótmudu kyugajxpe

es najx xy'awánudu ja ja'ayuty

ko myina'añ ja Nindsun'ajtum,

⁷⁷es dyajmina'añ ja nitsokun,

es tma'xa'añ ja ja'aype pyojpe.

⁷⁸Yu'u jatánubu taadu ko yu Dios tmudaty ja pa'ayo'on mut udsajtum

es dyajjuga'agut ma udsajtum ja njotmay'ajtum'ajtum,

es xymo'oyum ja xondakun,

⁷⁹es wyij kyajtat púnuty tsunaaydyup ma koots'át,

éxtum mbaat njuna'anum 'yawaxu o'kun,

es xytyu'umo'oyum ma ja jotkujk'ajtum.

Du'un tkajxtaay ja Zakariius.

^a 1:59 Ko Dios tu'ugu kajxy'átypy ttuñ mudu Abraan, net t'ane'emy esu Abraan mudu tyuumpe 'yaats di'ibu yedyujk miin jajttup, yajtusujktu'ududu ja yedyujk'ajtum kyopk, du'unu ijxwu'umun wyu'umut ko tkupaktu ja kajxy'átypy di'ibu Dios tyuun mudu Abraan. Ix Génesis 17:9-14.

⁸⁰Es ja Fwank ye'ky pyejty esu Espírítu Santu myuk'ajtunmooyu es ttúnut di'ibu Dios tsyejpy, es jyiky'ajty aamyóty pejyóty extu ko jyajty ja xuu es dyajtsondáky es ijxy nide'xy tmugajxtu ja israelítu ja'ayaty.

Jesús myiñ jya'ty

2 ¹Ma tadu tiempu yu yajkutujkpu kopk, ja Sésur Augustu, dyajkutíkyu naty es ja ja'ayaty tugekyu yajkuja'ayudya'ayut. ²Tyaadu tim jawyiin tsyondaky ja sensu ko 'yijty gobernadoor yu Kiriño ma Siryu ñaxwíñudu, ³es ja ja'ay nidugekyu ñujxta'ayut es yajkujáyut majaty kyugajpnaty. ⁴Paaty tadu Josee tsoyo'ón ma tadu Nazaret kajpn ma Galilee ñax, es ñejxy ma Judee ñax ma Belén kajpn, mut ko jap myiñ jyajty naxwiñ ja Davit. Es ja Josee yu'u ijty 'yaptujk'ajtypy yu rey Davit. ⁵Net oj ñejxy Belén mut ja ñudo'oxy Mariiu, di'ibu u'unkmudu naty, es yajkujáyut. ⁶Es ko 'yijttu jap Belén, net tpaty ja xuu ma dyajmina'an ja maxu'unk. ⁷Es jap tpaty ja 'yu'unk ka'axkópk, es t'abijty mut ja 'yuxpit es oj tke'eky ma juyujk tsajkaa jye'xy, mut ko yu'ujaty kyaj tprattu ja jajttákn.

Anklus esu borreegu kywentu'ajtpaty

⁸Es Belén kajpnbu'aaay jap ja ja'ay mya'adu aamyóty di'ibu byorreegu kywentu'ajttup. ⁹Net ti'in t'ijxpáty tu'ugu Dios ja 'yanklus, es ja Diosu myuj'ajtun tyu'xwa'xy ma yu'ujaty, es jyantsyñay'adsu'kadu. ¹⁰Es ja anklus 'yanmaayy:

—Katú mdsu'ugudu. Yu'ats uj nyajmiimpy ja oybyu ayuk es di'ibu yajjotkujk'áttup nidugekyu ja'ayaty. ¹¹Ko tyam tu myiñ jya'ty naxwiñ ma Davitu kyugajpnaty tu'ugu Yajnitsókpu mut miidsaty, di'ibu du'un Nindsun'ajtam, ja Kristu. ¹²Du'un mduk'axkáptubu tadu u'unk: Jap xypyaattat 'yabityaty es kyo'knú ma juyujk tsajka ju'xtákn.

¹³Es ti'in t'ijxkojkpu jantsy mayu anklus ma ja tu'ukpu anklus, esu Dios t'awdattu es jyuna'andu:

¹⁴Awdattu ja Dios di'ibu jam tsajpótm, es 'yíttat agujk jotkujk ja ja'ayaty di'ibu Dios tsyejpy.

¹⁵Net ko ja anklus ñujxtaayñu tsajpótm, ja borreegu kwentu'ajtpu ñay'anmaayudu nidu'uk nidu'uk:

—Jo'om jap Belén es n'ijxamu tadu di'ibu tu jyátyaty, éxtum ja Dios tu xy'awa'anum.

¹⁶Net ñujxtu jottugoy es tprattu Mariiu es ja Josee, es ja maxu'unk kyo'knú ma juyujk tsajka ju'xtákn. ¹⁷Ko t'ijxtu, net tmadyakwa'xtu ja u'unk éxtum ja anklus 'yanmaayy. ¹⁸Es nidugekyaty di'ibu myudoodu, du'ñu wyu'amudyaaydu éxtum 'yanmaayudu. ¹⁹Per ja Mariiu tpujke'ky jap jyodoty tugekyu tyaadu es twinmaay mut yu'u. ²⁰Es ja borreegu kwentu'ajtpu ñujxnudu ma ja byorreegaty es tmujjáuudu es t'awdattu ja Dios ma tugekyu di'ibu yu'u tu tmudowdu es tu t'ixtu, éxtum 'yanmaayy ja anklus.

Jesús yajmumín ma ja muj tsajptujk

²¹Es ko tyuktujkxubejty, net yajtsijky waanu ja u'unk ma ja yedyujk'ajtun es tmooy ja xuu Jesús, éxtum ja anklus 'yanmaayy ja Mariiu ko kyajnumu naty 'yu'unkmudaty.

²²Es ko Mariiu oj kya'pxy ja xuu ma ñayyajwa'adsudat éxtum ja ana'amun di'ibu Dios myooy ja Moisés, net tmunujxtu ja Jesús Jerusalén ma ja muj tsajptujk es ja Dios yajtuk'ixa'añ. ²³Tyaadu ttuundu du'un éxtum ja Diosu 'yana'amun jyuna'añ: "Ja jawyiimbu yedyujk di'ibu tu myaxu'unk'áty, yu'u tyukwinguwa'agup ja Dios." ²⁴Paaty ñujxtu es tpujkt'a'aga'andu windsu'kun éxtum ja Diosu 'yana'amun jyuna'añ: majtsk ja tsaybyiibu o majtsk ja pak dyajnujxut.

²⁵Es jap Jerusalén tsyunaay tu'ugu yedyujk di'ibu xyu'ajtypy Simeonk, tu'ugu ja'ay di'ibu jiky'ajt tuj'ajtun muut es t'awdaty ja Dios es t'awixy es ja Dios myo'oyudat ja jotkujk'ajtun ma ja Israel ja'ayuty. Myudajtypy ja Simeonk ja Espíritu Santu, ²⁶es tyuknija'aja ko kyaj ña'oogut extu ko t'ixut jawyiin ja Diosu Kyristu di'ibu kyaxaampy. ²⁷Es ja Espíritu Santu yu'u yajnujxu muj tsajptujk ñabotsoty. Es japu naty yu'u ko Mariiu es ja Josee dyajmiin ja Jesús es ttuna'andu wi'ixu Diosu 'yana'amun jyuna'añ. ²⁸Net ja Simeonk t'axaju ja Jesús es tsa'andsooy, es t'awdajty ja Dios, es jyunañ:

²⁹Dios, tyam mbaadudsu net n'eeky jotkujk

ko tyam tu xkyuydyuñ di'ibuts oj xywyanda'aky,

³⁰ja'a ko tats n'ixy ja Yajnutsókrú

³¹di'ibu tu xkyexy ma nidugekyu naxwíñudu ja'ay,

³²es yu'u mayja'ay tyuknijawuyaampy yu tuj'ajtun ma tugekyu naxwíñudu,

es nandu'un y'ítut ja myuj'ajtun ja m'israelitu ja'ayuty.

³³Josee es ja Mariiu du'uñu wyu'umdu éxtum jyunañ ja Simeonk. ³⁴Net ja Simeonk tkuni'xy yu'ajuty, es t'anmaay ja Mariiu, ja Jesusu tyaak:

—Dios tu tpujta'agyu tyadu m'u'unk di'ibu yajtgóyup mayu israelitu ja'ayuty di'ibu ñibi'tsajxup es kyaj 'yaxajuty éxtum ja Kristu. Es di'ibu 'yaxajup éxtum ja Kristu, yu'u yajjotkujk'ataampy es tkunu'xa'añ. ³⁵Es du'un yajnijawut ti ja'ay myudajttup wyinma'añóty. Es mut mij, du'unu tyaadu xyjawut éxtumxyup ja mja'ajun ttuknaxy tu'ugu espaadu. Du'un jyunaandaay ja Simeonk.

³⁶Es jap nandu'un tu'ugu toxytyujk di'ibu xyu'ajtypy Anu. Yu'u ijty Diosu kyugajxpu, Fanwelu ñuux es ja Aseru tyuump 'yaats. Tu jyantsymuyija'ayunu. Jaxtujk jumujt tmuttsunaay ja ña'ay, ³⁷es tu 'yijnu ku'eeky majta'px majtaxk jumujt. Es 'yijty ma ja muj tsajptujk es tmuduñ ja Dios xuuñ koots, 'yayu'ajty es kyajxtáky. ³⁸Es ko kyajxtaay ja Simeonk, net jyajty ja Anu es tja'aygyudáky ja Dios es ñimadyak ja Jesús ja'ay wyinduuyuty di'ibu naty 'yawijxtup ja tiempu ko ñitso'oktut ja Jerusalén ja'ay.

Ñujxtu jatugok Nazaret

³⁹Es ko tkuyduuñ tugekyu éxtum ja Diosu 'yana'amun jyuna'añ, net ja Josee es ja Mariiu jyumbijnudu mut ja Jesús jap Nazaret ma Galileeu ñax.

⁴⁰Es ja Jesús ye'ky pyejty muk es kyuwinnma'añuty, es ja Dios kyunu'xu oy.

Jesusu'unk yajpaaty ma muj tsajptujk

⁴¹Es jumujt jumujt ja Josee es ja Mariiu ñujxtu xu'ajtpu Jerusalén ma ja pasku xuu. ⁴²Es ko ja Jesús dya'abejty majmajtsk jumujt, net ñujxtu

nidugekyu Jerusalén es dyajnaḡa'añ ja xuu éxtam jumajt jumajt ttuundu. ⁴³Es ko ja xuu ñajxnu, net ja Josee es ja Mariiu jyumbijnudu ma kyajpn. Kyaj wyinma'añbyáttu pun tu Jesús wye'emy Jerusalén. ⁴⁴Yu'u jyunandu ko Jesús myiñ mut ja myugu'uktujk o ma ja mayjya'ay di'ibu oj tu xyu'attu. Es du'an oj yo'oydu tuk xuu. Es ko oj tsyu'ujunu, net t'uxtaaydu ma myugu'uktujk esu myutnaymaayubuty, ⁴⁵es kyaj ma tpattu. Net jyumbijttu Jerusalén es t'uxta'aya'andu jap.

⁴⁶Es ko tyugukxubejty, net tpattu muj tsajptujk ñabotsoty. Jap 'yu'uñu ma ja tsajptujk ya'uxpjkpu es tmudoo'ity es dyajtáy. ⁴⁷Es nidugekyu di'ibu myudoodu du'añu wyu'amudyaaydu mut ja wiyij'ajtun es ja 'yadsoojumbijttun di'ibu yajkpyu. ⁴⁸Es du'añu wyu'amudyaaydu ja tyaak tyety ko 'yixudu. Es ja tyaak 'yanmaayu:

—Nitü, ¿ti ko du'anuts tü xytyuñ? Ujts es ja mdeety tats njotmay'ooktu es tü n'uxta'aydu.

⁴⁹Net ja Jesús 'yanmaayu:

—¿Ti kots xy'uxta'aydu? ¿Ti kyaj xyñijawu ko uj koonumts n'ita'añ ma ja nDeedyuts ja tyujk?

⁵⁰Per yu'ujaty kyaj tjaygyukudu éxtam 'yanmaayu.

⁵¹Net ja Jesús ñajxnu mut yu'ujaty jap Nazaret es tmumudooy ja tyaak tyety. Es ja tyaak tpujke'ky tugekyu ma jyot wyinma'añ. ⁵²Es ja Jesús ye'ky pyejty es wyimbejty ja wyinma'añ, es ja Dios es nandu'anu ja'ay jyotkujk'ajtu.

Fwank Yajnubajtpu tkajxwa'xy ja Diosu 'yayuk ma muj it

3 ¹Es ko ja Sésur Tibeeryu naty tu 'yane'emy Romu majmókk jumajt, net ja Ponsyu Pilatu 'yijty gobernador jap Judeeu, Eroodus 'yijty gobernador Galileeu, Filipu myuga'axu Eroodus 'yijty gobernador Ituuryu esu Trakonitu, Lisañus 'yijty gobernador Abiliñu, ²es ja Anás es ja Kaifás 'yijttu teedywyindsungópkaty.

Ma tadu tiempu ja Dios dyajky tu'ugu ayuk ma Fwank, ja Zakariisu 'yu'unk, jap ma ja muj it. ³Es ja Fwank oj ñejxy ma tugekyu ja nax myuwingón ja Jordán mujnu, es tkajxwa'xy ma ja ja'ayuty es t'anmaaydu es jyodumbíttut, tmastu'uttut ja pyekey es ñubátut. Du'an ttúndut ja'agyujxm esu Dios mya'xudut ja pyojpu. ⁴Tyaadu ja'a du'an tyuun jyajtu éxtam jyunán ja Diosu kyugajxpu Isaiiu ko jékuyr yaaay:

Mudowdu. Jap ma muj it yajmudóy ko tu'ugu ja'ay kyajxy muk, es jyuna'añ:

“Uxkúkuu ja Nindsun'ajttamu tyu'u.

Tajtáwdu, yajkijxyudu ja tu'u ma ñaxa'añ.

⁵Yajtuktúktu yu aguk tukkukpu,

es yajkijxyadya'aydu ja tun kopk.

Es ma ja tu'u wiity xugety, yajtáwdu,

es ma kyaj kyijxyuty, yajkijxyudu.

⁶Es tugekyu naxwíñudu t'ixut ja Yajnitsókpü di'ibu Dios kyaxaampy.”

⁷Mayjya'ay tso'ondu ma ja kajpn es myiindu ma ja Fwank jam muj ittum es yu'u yajnubátudut. Es ja Fwank myugajxu du'an:

—Miidsuty du'an éxtumá awa'andsa'añun. Es éxtumá tsa'añntý tkuga'aktú ja juun kudiibu tyóyut, miits mjunándup xytyijy ko mnitso'oktút müt ja mnubajtun es ko du'an ja Dios kyaj mdudyúndut éxtumá pojpu ja'ayuty. ⁸ ¡Kyaj tyu'ajtunuty! Jawyiin xytyuk'ixut müt ja mjiky'ajtun ko tæy'ajtun tu mjodumbity, es kyaj mnayjyuna'anudut: “Udsajtum ja Abraanu tyuamp 'yaats.” Tæy'ajtun n'anuumudu ko Dios mbaadu tyadu tsaajuty dyajjambity ja Abraanu tyuamp 'yaadsuty. ⁹ Es ja Diosu tyuaydu'unun tim wingoomp müt ja pojpu ja'ayuty, éxtum ko müt ja jatsyu ndukpo'tu'kum yu kepy di'ibu kyaj 'yóyuty. Paaty tugekyu kepy di'ibu kyaj tyuamp'áty oy, yajpo'tu'ugup es yajpujta'agut juunóty.

¹⁰ Net ja ja'ay dyajtuudu ja Fwank:

—¿Tiits ndúndup?

¹¹ Es ja Fwank 'yadsooy:

—Pun myudajtypy majtsk yu ñixuy, myo'oyup tu'uk di'ibu kyaju ñixuy. Es di'ibu jap ja tyojx, myo'oyup ja di'ibu kyaj tmudaty.

¹² Es nandu'un nimiinudu Fwank ja yajkugubajtputy es dyajnubáttut. Es yu'ujuty dyajtuujumbijtu:

—Ya'uxpujkrú, es uudsuty, ¿tiits ndúndup?

¹³ Es ja Fwank 'yadsooy:

—Katú myajkugubéty ni'igu pun kyaju du'an jyuna'añ ja ana'amun.

¹⁴ Nandu'unuty ja soldaadaty yajtuujadu:

—Es uudsuty, ¿tiits ndúndup?

Es ja Fwank 'yadsooy:

—Katú xypuykudu adsip yu ja'ayu myeeñ. Katú xyñiwaambáttu ni pún nanatukukuyxm es tukjotkuda'aktú ja mmaju'uñuty.

¹⁵ Es nidugekyu ja'ayuty tjantsyjujplixtu ja Kristú. Paaty jyunandu:

—¿Ti tadu Fwank, wa'anú da jya'adyu Kristú?

¹⁶ Es ja Fwank jyunáñ es tkajxte'xy mayjya'ayóty:

—Uj tyámuts nyajnubéty müt ja nuu. Per miimp jatu'uk di'ibu myudajtypy ni'igu ja muk'ajtun es kyajts ndu'unuty uj. Es kyajts uj xyñituku, ni je'eyu yu kyuk'uk nga'agájudut éxtumxyupts uj n'ityuts tyuumbun. Per yu'u di'ibu miimp myajnubátudup müt ja Espíritú Santú esu juun. ¹⁷ Es yu'u kyujóty tmudaty ja tyuumbajn es dyajwa'adsa'añ ja triigu, es yajpujku'ugut ja triigu má ja tsya'x es ja triigu pyosta'ak yajno'ogut müt ja juun di'ibu ni na'a kya'eeky.

¹⁸ Es du'an ja Fwank tkajxwiji ja ja'ay kanak nax es ttukmudoodu ja oybyu ayuk. ¹⁹ Es ja Fwank ttuk'ooy ja Eroodus ko ja Erodiius dyajnejxy éxtum ja tyoxytyujkun, ja ñudo'oxy yu myuga'axu Felipú, es müt kanak nax ja tyuundugo'oyun. ²⁰ Paaty ja Eroodus tsiimy ja Fwank es du'an ni'igu ja pyojpu myayu.

Jesús ñubety

²¹ Kyajnumu naty yajtsímy ko Fwank dyajnubéty ja ja'ay, myiñ nandu'un ja Jesús es oj ñubety. Es ko naty kyajxta'aky, net ja tsajp 'yawatsy, ²² es ja Espíritú Santú kyudaky má yu'un éxtum tu'uga pak, es net ja Dios kyajxy má ja tsajpun:

—Ûjts mij n'U'unk'ajtypy di'ibuts ndsejpy es jantsy jotkujkuts mut mijts.

Jesukristu 'yaptujkutu

²³Jesús i'px majk jumajtú naty tmúdaty ko oga'an tkajxwa'xy mayjya'ayóty. Es ja ja'ayuty jyunandú ko Jesús u'unk'ajtu Josee. Ja Josee ja'a u'unk'ajtu ja Elii, ²⁴Elii u'unk'ajtu Matat, Matat u'unk'ajtu Leví, Leví u'unk'ajtu Melki, Melki u'unk'ajtu Janay, Janay u'unk'ajtu Josee, ²⁵Josee u'unk'ajtu Matatiius, Matatiius u'unk'ajtu Amós, Amós u'unk'ajtu Na'um, Na'um u'unk'ajtu Eslii, Eslii u'unk'ajtu Nagay, ²⁶Nagay u'unk'ajtu Maat, Maat u'unk'ajtu Matatiius, Matatiius u'unk'ajtu Semey, Semey u'unk'ajtu Josee, Josee u'unk'ajtu Judaa, ²⁷Judaa u'unk'ajtu Joanán, Joanán u'unk'ajtu Resú, Resú u'unk'ajtu Zorobabel, Zorobabel u'unk'ajtu Salatyel, Salatyel u'unk'ajtu Neeri, ²⁸Neeri u'unk'ajtu Melki, Melki u'unk'ajtu Adii, Adii u'unk'ajtu Kosam, Kosam u'unk'ajtu Elmodam, Elmodam u'unk'ajtu Eer, ²⁹Eer u'unk'ajtu Joswee, Joswee u'unk'ajtu Elyzeer, Elyzeer u'unk'ajtu Jorim, Jorim u'unk'ajtu Matat, ³⁰Matat u'unk'ajtu Leví, Leví u'unk'ajtu Simeonk, Simeonk u'unk'ajtu Judaa, Judaa u'unk'ajtu Josee, Josee u'unk'ajtu Jonam, Jonam u'unk'ajtu Elyakim, ³¹Elyakim u'unk'ajtu Meleeu, Meleeu u'unk'ajtu Mayñán, Mayñán u'unk'ajtu Matatú, Matatú u'unk'ajtu Natán, ³²Natán u'unk'ajtu ja rey Davit, ja rey Davit u'unk'ajtu Isá'ii, Isá'ii u'unk'ajtu Obeed, Obeed u'unk'ajtu Booz, Booz u'unk'ajtu Salmón, Salmón u'unk'ajtu Naasón, ³³Naasón u'unk'ajtu Aminadap, Aminadap u'unk'ajtu Admín, Admín u'unk'ajtu Arnii, Arnii u'unk'ajtu Esrom, Esrom u'unk'ajtu Fares, Fares u'unk'ajtu Judaa, ³⁴Judaa u'unk'ajtu Jakoob, Jakoob u'unk'ajtu Isaa, Isaa u'unk'ajtu Abraan, Abraan u'unk'ajtu Taree, Taree u'unk'ajtu Nakoor, ³⁵Nakoor u'unk'ajtu Seruk, Seruk u'unk'ajtu Ragau, Ragau u'unk'ajtu Falek, Falek u'unk'ajtu Eeber, Eeber u'unk'ajtu Salú, ³⁶Salú u'unk'ajtu Kaynán, Kaynán u'unk'ajtu Arfaksat, Arfaksat u'unk'ajtu Sem, Sem u'unk'ajtu No'ee, No'ee u'unk'ajtu Lamek, ³⁷Lamek u'unk'ajtu Musalén, Musalén u'unk'ajtu Enok, Enok u'unk'ajtu Jareded, Jareded u'unk'ajtu Malalel, Malalel u'unk'ajtu Kaynán, ³⁸Kaynán u'unk'ajtu Enós, Enós u'unk'ajtu Set, Set u'unk'ajtu Adán, di'ibu Dios ku'um yajkoj. Paaty mbaat njuna'anum ko Adán yu'adyu Dios ja myaank.

Mujku'ugópk tjatúñ wi'ixu Jesús pyekytyúnut

4 ¹Es ja Espírítu Santu dyajky ja muk'ajtun ma ja Jesús, es yajtso'onu ma ja Jordán mujnuu es yajnjxu ma ja muj it. ²Es jap 'yijty justyikxyxuu. Es ja mujku'ugópk tjatuuñ es ja Jesús pyekytyúnut. Es ja Jesús 'yayu'ajty justyikxyxuu, net yu'o'ku. ³Net ja mujku'ugópk jyunañ: —Pun mijtsu du'un ja Dios m'U'unk'ajtup, yajjumbítu tyadu tsaa tsajkaaky.

⁴Es ja Jesús 'yadsoojumbijtu:

—Yu Diosu jyaaybyajtun du'un jyuna'añ: “Kyaj jyatyim'yuh'uyudyu tsajkaaky muut jyiky'aty ja ja'ay.”

⁵Net ja mujku'ugópk dyajnejxy ja Jesús ma tu'ugu kopk di'ibu kujxm es tyuk'ijxu tuk pojan tugekyu it naxwíñudu. ⁶Es ja mujku'ugópk jyunañ:

—Ujts mij nmo'oyur ja kutujkun esu maj'ajtun ma tugekyu naxwíñadu di'ibu nduk'ijxy. Ujtsu tugekyu nyajmooy, es mbaaduts nmo'oy di'ibuts uj ndsejpy. ⁷Es paaty pun mnaogyoxtnaaydyákup nwinduuyuts es xy'awdatúts, nmo'oyur tugekyu.

⁸Es ja Jesús 'yadsooy:

—Yu Diosu jyaaybyajtun du'un jyuna'añ: “Awdat ja mWindsún Dios, es mudún yu'u naydu'uuk.”

⁹Oknun ja majku'ugópk oj dyajnejxy ja Jesús ma ja Jerusalén kajpn es dyajpejty ma maj tsajptujk kopk es 'yanmaay:

—Pun mijtsu du'un ja Dios m'U'unk'ajtup, nayyajkunáxudu yap naxkujxy, ¹⁰ja'a ko ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ:

Dios t'ane'emy yu anklus es mgwentú'átudut,

¹¹es myajpudu'ugudut mut ja ky'u kúdiibu tsyayútut ja mdeky mut ja tsaa.

¹²Net ja Jesús 'yadsooy:

—Nandu'un jyuna'añ ja Diosu jyaaybyajtun: “Katú xy'amdoy es ttúnut ja mWindsún Dios di'ibu kyaj 'yóyaty.”

¹³Es du'un ko ja majku'ugópk kyaj tpaty ja wiinkpu winma'añ es ja Jesús ñagyuyákudut mut yu'u, net oj ñajxna tuk tiempu.

Jesús tkajxwá'xtso'oñ ja Diosu 'yayuk

¹⁴Ta ja Jesús jyumbijty jatugok Galileu es ja Espíritu Santu myooyu muk'ajtun. Es ma tugekyu ja Galileu ñax ja ja'ayuty tmadyaktu di'ibu tyuun kyajx ja Jesús. ¹⁵Es kajpnajpn ja Jesusu ja'ay dya'uxpejky ma ja tsajptujk, es nidugekyu ja'ay di'ibu myadoodu jyunandu ko oy di'ibu kyajx.

Jesús jap Nazaret

¹⁶Net ja Jesús oj ñejxy Nazaret, ma naty tu yeeky tu pyety. Es ma ja saabudu xuu tyujku ma ja tsajptujk, éxtum jaayum ttuunk'áty, es tyanaaye'ky es tkajxa'añ ja Diosu jyaaybyajtun. ¹⁷Es myooyudu Diosu kyugajxpu Isaiu ñeky. Ta Jesús tnaktuu ja neky es tkajxy du'un:

¹⁸Nmudajtypyuts uj ja Diosu Jya'ajun,
es tats xymyo'oy ja tuunk
esuts ngajxwá'xut ja oybyu ayuk ma ja ayoobu ja'ay.
Es tats xykyexy esuts n'awánut
es ja tsimyja'ay es ja po'oduumbu yajnasmásut,
esuts nmo'oyut yu 'yijxun di'ibu wiints,

¹⁹esuts n'awánuduts ko tu jya'ty ja xuu
ko Dios ttúnut ja myay'ajtun ja ja'ay.

²⁰Net ja Jesús t'axaatsy ja neky es tmooy ja ja'ay es ñaxwe'tsy. Es jamu naty ja ja'ay nidugekyu ma ja tsajptujk ni'igu 'yijxudu. ²¹Es ja Jesús jyunañ:

—Tyam yajkyudyúñ tyadu Diosu jyaaybyajtun ma miidsuty.

²²Es nidugekyu ja'ayuty jyotkujk'ajty mut yu'u es wyu'umdaaydyu ja 'yuxpukun es ñay'anmaayudu:

—Tyaadu, ¿kyaj yu'udyu Josee ja 'yu'unk?

²³Es ja Jesús 'yanmaay:

—Tuy'ajtnun miits mjuna'ana'andu éxtam ja kajxy jyunañ: “Kudsooy, nayajtsoybyátudu mijts ku'am.” Es net nandu'un mjuna'anut: “Tun nandu'un ja yaa ma mgajpnuty tugekyu éxtamts tu nmudoy ko tu xytyuñ jap Kafarnaúm.” ²⁴Es tuy'ajtnun n'anuumuts miidsuty ko ni tu'ugu Diosu kyugajxy ya'axaju yajxon ma kyajpnuty. ²⁵Tuy'ajtnun nuna'an, may 'yijty ja ku'ekytyo'oxy ma ja Israelu ñaxwíñudu ko 'yijty ja Diosu kyugajxpu Eliius, ma kyaj oj tyu'uy tuguk jumajt jakujm. Es net ja ja'ay jyantsy'ayu'ajttu ma tugekyu ñaxwíñudu Israel. ²⁶Peru Dios kyaj tkejxy yu Eliius ma yu israelitu ku'ekytyo'oxyty, je'eyu tkejxy ma tu'ugu ku'ekytyo'oxy ma Sareptu kajpn, ja'a di'ibu wingón ma Sidón. ²⁷Es nandu'un 'yijty jap Israel may ja ja'ay di'ibu myudajtypy ja lepru pa'am ma 'yijty ja Diosu kyugajxpu Eliseeu. Per ni tu'uk kya'agudaky, yu'u je'eyu Naamán di'ibu tso'omp jagam Siryu ñaaxóty.

²⁸Es ko taadu tmudoodu di'ibu naty jap ma tsajptujk, net jyot'ambujktaadyu, ²⁹es pyudu'ktu es dyajpudsuumdu ja Jesús jap kajpnóty es dyajnjxtu ma kopk aa, ja kopk ma ja kajpn yajkojy, es tjakujubijpnaxándu jam. ³⁰Es ja Jesús ñajxy jap mayjya'ayóty es tyu'uyo'oy.

Jesús dyajpudsémy ja ka'oybyu ma tu'ugu ja'ay

³¹Net ja Jesús jyajptáky Kafarnaúm ma Galileeu ñax, es jap dya'uxpejky ja ja'ay saabudu xuu. ³²Net ja ja'ay du'uñ wyu'umudyaadyu ko yu Jesús ja'uxpeky mut ja muk'ajtnun es ja kutujkun.

³³Es ma tu'ugu xuu, net jyajty ma ja tsajptujk tu'ugu yedyujk di'ibu ka'oybyu myudajtypy. Es ja ka'oybyu yaj'yaxkák ja yedyujk:

³⁴—¿Ti ko yaa mmiñ mij ma udsuty, Jesús, Nazaret ja'ay? ¿Ti mijts min xyajkutugoya'andu? Uj n'ixy'ajtypyuts mij ko mDios'u'unguty.

³⁵Ta Jesús oj t'oooy ja ka'oybyu:

—¡Amoñu! ¡Mastu'udu tadu ja'ay!

Net ja ka'oybyu yajkudaaju ja yedyujk es myastutu, ni wi'ix tkatuuñ.

³⁶Nidugekyu ja'ay du'uñ wyu'umudyaadyu, es ñayjyunánudu nidu'uk nidu'uk:

—¡Mut ja kutujkun esu muk'ajtnu tyaadu t'ane'emy yu ka'oybyuty es myumadóyuty, es tmastu'uty ja ja'ay!

³⁷Es ja ja'ay tmadyaktu ma tugekyu kajpn éxtam ja Jesús tu ttuñ.

Jesús dya'aguda'aky ja Peedru myu't toxytyujk

³⁸Netu Jesús tsoyo'ñ ma ja tsajptujk es ñejxy ma ja Simongu tyujk. Es ja Simongu myu't toxytyujk, ja'a naty jantsy juumba'ambujkup, es tmunu'xtáktu ja Jesús es dya'aguda'agut yu'u. ³⁹Es ja Jesús myujwa'ky ma ja ja'ay kyo'knu es t'anmaay ja juumba'am:

—Ka'ak jam.

Ta ja juumba'am jyugaktaay. Netyu pyudu'knu ja toxytyujk es yajkaay ya'úkudu.

Jesús dya'aguda'aky may ja puma'ayuty

⁴⁰Es ko ja xuu kyudaknu, nidugekyu ja'ayuty di'ibu myudajt ja puma'ay, di'ibu kanak nax myudajtypy ja pujkun, dyajmiindu ma Jesús. Es ja Jesús

trujtáky ja kyu'u ma yu'ujuty nidu'uk nidu'uk es du'un dya'agudaktaaydyu.
 41 Nandu'un ja ka'oybyu tmastutta ja ja'ay yax jojkp:

—Mijts Diosu 'yU'unk.

Net ja Jesús tmukmugajxy ja ka'oybyu es kyaj t'ok'yajkajxnut ko Jesús yu'udyu Kristu, ja'a ko yu'ujuty nija'adup yajxon ko tyu'ajtanuty.

Jesús ja Diosu 'yayuk tkajxwa'xy Galileeu

42 Es ko oj xyuunú jakumbom, ja Jesús tsoyo'ón jap kajpnóty es oj ñejxy ma tu'ugu it jagam. Es ja ja'ayuty 'yuxtaayudu, es jyajttu ma naty ja Jesús, es ttsojktu es wyu'umut, kudiibu ñujxut. 43 Per ja Jesús jyunán:

—Tsojkap nandu'un uj nnujxut ma wiinkpu kajpn es n'awánudats ja oybyu ayuk di'ibu ñigajxypy ja Diosu kyutujkun, ja'a ko paadyats ja Dios tu xkyexy.

44 Es du'un ja Jesús jyudijty kajpngajpn es tkajxwa'xy ma ja Galileeu tsyajptujkuty.

Jesús twoy nimajtaxku ajkxmajtsputy

5 1 Tu'ugu xuu ko Jesús 'yijty Jenesaret Meyejnybu'am^b maut ja mayja'ay di'ibu jantsyukmujkudu ko tmudowa'andu ja Diosu 'yayuk, 2 net t'ijxy ko jam 'yity wingón majtsku barku. Ta naty ja ajkxmajtspu pyudsundu barkoty es trujtu ja 'yajkxmajtsn. 3 Net ja Jesús ttuktujku tu'ugu barku di'ibu Simonk jya'a'ajtypy, es t'anmaay es jawaanu t'ak'yajnujxut mejyñóty. Net ja Jesús ñaxwe'tsy barkoty, es dyajtsondáky ttuk'ixa'añ ja ja'ayuty. 4 Es ko ja Jesús kyajxtaay, net ja Simonk t'anmaay:

—Yajnujxu mbarku mejyñyijky, es kujubijpnáxu m'ajkxmajtsn es m'ajkxmátsut.

5 Esu Simonk 'yadsooy:

—Ya'uxpújkpu, tuk tsu'umats uudsuty tu njatundu es ni tu'uguts tu ngamatstu. Per tyámuts nbujta'agut ja ajkxmajtsn yu'uguyjxm ko mij mjuna'añ.

6 Es ko ja ajkxmajtsn tkujubijpnajxy, net tjantsymyajtsu may'ajkx, extu ku'ttsondák ja ajkxmajtsn. 7 Net ttuk'ijxtu ja ijxwu'umun ja myugu'uguty ma ja wiinkpu barku es min pyudúkudu. Es myiindu yu'ujuty, es dya'ujtstu may ja majtskpu barku extu kyinán ja byarku. 8 Es ko ja Simonk Peedru t'ijxy ja may'ajkx, net ñaygyoxtonaaydyáku ma ja Jesús es jyunán:

—Windsún, mastútkuts, ujts pojpu ja'ay!

9 Du'un jyunán ja Simonk, ja'a ko yu'u ñay'adsu'kudu mut ko tmajtsu ja may'ajkx. 10 Es nandu'un ñay'adsu'kudu ja Simongu myugu'uguty Santya'agu es ja Fwank, 'yu'ungaty ja Zebedeu. Esu Jesús t'anmaay ja Simonk:

—Katu mdsu'ugu. Tyam oga'an ngaxa'añuts mij es xy'uxta'ayut ja ja'ay di'ibuts uj n'uxpújkun pyadúndup.

11 Es ko dyajmiindu ja barku jam pu'ujótm, net tnikaktu tugekyu es ñujxtu mut ja Jesús.

Jesús dya'aguda'aky ja ja'ay di'ibu myudajtypy ja lepru pa'am

12 Es ko Jesús 'yijty ma tu'ugu kajpn, net ñimiinu tu'ugu yedyujk di'ibu myudajtypy ja lepru pa'am. Es ko tadu yedyujk t'ijxy ja Jesús, net ñaygyoxtonaaydyáku es ñaxku'ijxu es tmunu'txáky du'un:

b 5:1 Jenesaret Meyejny yu'u nandu'un xyu'ajtypy Galileeu Meyejny.

—Windsún, pæn mdsejpy, mbaaduts xya"aguda'aky.

¹³Net ja Jesús ja kyu'u trujtáky es ttoon es t'anmaay:

—Ndsejpyuts es nya"aguda'agut.

Es netyu myastutu ja lepru pa'am es 'yagudaky. ¹⁴Net ja Jesús 'yana'amæ:

—Katu xy'awanu ni pæn. Nujx ma yu teety es xytyuk'ixut ko tu mmastu'udyuty ja lepru pa'am. Es munujx ja windsu'kun di'ibu kyajxypy ja Moisés es ñayyajwa'adsudut di'ibu tu myastu'udyuty ja lepru pa'am. Es du'un ja ja'ay xytyuk'ixut ko kyaj xyñakymyudatyu tadu lepru pa'am.

¹⁵Per ja ja'ayuty tmadyaktu ma tugekyu kajpn wi'ix ja Jesús ttuun mat ja myuj'ajtun, es mayu ja'ay myiindu ma ja Jesús es tmudowa'andu es ya"aguda'agudut. ¹⁶Es ja Jesús oj ñejxy kajxtákræ adukutuuy.

Jesús dya"aguda'aky tu'ugu xux ja'ay

¹⁷Tu'ugu xuu ko Jesusu naty ya'uxpeky, jamu naty 'yu'uñudu ja fariseeuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpajktæp. Es yu'ujuty tsoy'ondæ majatyu kyajpn'u'ungu Galileæ, Judeæ, es nandu'unu ma Jerusalén kajpn, es tmudoo'ittu es t'ixtu éxtum ja Jesús jyuna'añ es ttuñ. Esu Dios myuk'ajtunguyxjm ja Jesús dya"agudaky ja puma'ay. ¹⁸Net jyajty ja ja'ayuty tku'aydyu tu'ugu mabajnu'unk ma kyo'knu tu'ugu yedyujk di'ibu xux. Es tjayajtkuyáandu tugoty es trujta'agáandu ma ja Jesús. ¹⁹Per kyaj mbaat oj dyajtáku, ja'a ko naty mayjya'ay. Net pyajttu ma tujkni'x es tniku'aydyúttu es tkutu'ayñajxtu ja xux ja'ay mat ja myabajnu'unk jap Jesús winduuy mayjya'ay agijky.

²⁰Ko Jesús t'ijxy ko taaduty myubajkudu, net t'anmaay ja xux ja'ay:

—Mægu'uk, nme'xypyuts yu mbojpu.

²¹Net ja fariseeuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpajktæp ñay'anmaayudu wyinma'añóty: “Tyadu yedyujk kyaj tmuj'ixy ja Dios ko du'un kyajxy, ja'a ko yu'u naydu'ugu Dios ku'am mbaat tme'xy yu pojpu.”

²²Esu Jesús ñija'ap éxtum ja ja'ay jyunañ wyinma'añóty, es t'anmaay:

—¿Ti ko mwinma'añ xyajjuna'andu ko uj kyajts nwindsu'ugu Dios?

²³Miits mjanaándæp kots uj kyaj nmudaty ja kutujkun esuts uj nma'xut yu pojpu. Es mjunaamp kots uj kyaj mbaat nya"aguda'agyu tyadu yedyujk esuts nyaj'yo'oyu'ugut. Paaty miits mjuna'andu ko kyaj ñimujæaty esuts uj du'un njuna'anut: “Ujts mij nbojpu'ma'xæp.” Es jantsy nimujæa es uj njuna'anuduts: “Pudu'uk es myo'oyut”, ¿kudii? ²⁴Es tyámæts miidsuty nduk'ixá'añ ja nmuj'ajtun esuts uj, ja Naxwíñudu Ja'ayadyu Kyudunaabyu, nya"aguda'aga'añu tadu yedyujk es du'un miidsuty nduk'ixut kots uj nmudaty ja kutujkun esuts nma'xut ja pojpu.

Net ja Jesús t'anmaay ja xux ja'ay:

—Pudu'uk, yajmúk ja mmabajnu'unk es nujx ma mdujk.

²⁵Netyu ja yedyujk pyude'ky es dyajmujknu ja mabajnu'unk es ñujxnu ma tyujk es t'awdajty ja Dios. ²⁶Es nidugekyu ja'ay du'uñu wyu'amudyaadyu es t'awdajttu ja Dios, es ni'igu tsyu'kudu es ñay'anmaayudu nidu'uk nidu'uk:

—Tyam tu n'ijxum di'ibuty jantsy muj.

Jesús twoy ja Matewü

²⁷Ko ja Jesús tsoy'onnu ma ja kajpn, net t'ijxy jap kajpnba'ajp tu'ugu yajkugubajtpu 'yu'uñu ma yajkugubéty, es ja'a txu'aty Leví. Net ja Jesús 'yanmaayü:

—Pamiinguts mij éxtumdsu n'uxpüjkrü.

²⁸Net ja Leví pyude'ky, es tmastuty tügekü ja tyuunk es tpanejxy ja Jesús.

²⁹Es óknam ja Leví ttuuñ tu'ugu mäj xuu ma ja tyujk mut yu'ugyujxmu Jesús. Es jamü naty may ja yajkugubajtpu esu wiinkrü ja'ayaty 'yu'uñudu ma ja meesü es kyaydyu mut ja Jesús es ja di'ibu ya'uxpejkyru. ³⁰Es ja fariseeuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpüjktü tni'o'o tniyáxudu ja Jesusu 'yuxpüjkrüty:

—¿Ti ko du'un mgay m'uuktü miidsuty mut ja yajkugubajtpüty es mut ja pekyjya'ayaty?

³¹Net ja Jesús 'yadsooy:

—Kyaj dyajtugoy'áty yu kudsooy di'ibu muk'ajt oy'ajtp, yu'uyu di'ibu püjkrü. ³²Tuts nmiñ es nyáxuts yu pekyjya'aydyujk es jyodumbíttat. Pán junaamp: “Üj kyajts mbekyjya'ayaty”, ¿yu tadu ja'ayaty wi'ix mbaat jyodumbittü?

Jesús dyajtuwdu ti ko kya'ayu'aty

³³Net t'anmaaydyu ja Jesús:

—Yu Fwangu 'yuxpüjkrü kanak ok 'yayu'attü es kyajxta'aktü. Es ja fariseeudyu 'yuxpüjkrü nandu'un ttundu. ¿Es ti ko mij m'uxpüjkrü du'uñu kyay 'yuuktü?

³⁴Es ja Jesús 'yadsoojüdu:

—¿Ti mbaat miits xya'ayu'attü yu myatnaymyaayüba tadu püjkrü ko meerü ijt xondakun tyúñuty es ko tadu püjkrü 'yak'ittü mut ja myatnaymyaayübutujk? ³⁵Per pyaadup ja tiempü ko ja püjkrü yajpüjktü, net 'yayu'áttat.

³⁶Es nandu'un ja Jesús tpujtáky majtskü ijxpajtün es ttuk'uxpejky ko kyaj mbaat ñaydyuktákuty yu tukrü winma'añ mut ja jembyu. Es jyanáñ:

—Kyaj pán tpukeepy tuk pedazu jembyu wit es yajtuk'abátsut tu'ugu vestiidu tukrü. Ja'a ko du'un yajtünat, nümuujkrü ja jembyu wit es kyüüdsut ja vestiidu tukrü es kyaj ja jemywyit kyuxu'ugut yajxon ma ja tuk wit.

³⁷'Es nan kyaj ya'adamu yu vinu jembyu ma yu tukrü nüu'abutsunbyo'o. Pes ko jap yajpüjta'agut, tu naty tyugoy ja jembyu vinu ko kyüüdsut ja tukrü nüu'abutsunbyo'o. ³⁸Paaty 'yóyaty yajpüjta'agut yu vinu jembyu ma yu po'oja jembyu es du'un kyaj ti wyindugóyut. ³⁹Es pán 'yikyru ja vinu di'ibu tu tsaamnu, kyaj tnaktyseyky yu vinu jembyu, ja'a ko jyana'añ: “Di'ibu tu tsaamnu ni'igü 'yóyaty.”

Jesusu 'yuxpüjkrüty tkutujtu ja triigu saabudu xuu

6 ¹Ma tu'ugu saabudu xuu ja Jesús mut ja 'yuxpüjkrüty ñajxtü triigu kamoty. Es ja 'yuxpüjkrütujk tkutujtu ja triigu es twinxatsta es tju'xtü ja pyajk. ²Net nija'ajuty ja fariseeuty dyajtuudu:

—¿Ti ko du'un xytyundu miidsuty ma saabudu xuu di'ibu kyaj nigutíkyuty?

³Es ja Jesús 'yadsooy:

—Es miidsuty, ¿ti kyajnum xy'uxpuktá di'ibu tyuun ja Davit ko yu'u es ja jyamyuuduty tmudajttá ja yuu? ⁴Tyájká ja Davit ma Diosá tyájk es tju'ty ja tsajkaaky di'ibu kuni'xy es tkaay yu'u es nandu'un tmooydu ja jyamyuuduty. Es kyaj jyanigutíkyuty es yu'u tkáydyat, yu'u je'eyá ja teedyuty mbaat tkaydu tadu tsajkaaky.

⁵Es nandu'un jyúnáñ ja Jesús:

—Es uj nmudajtypyuts yu kutujkun nandu'un ma saabudu xuu.

Yedyujk di'ibu myudajtypy ja ky'u'u tuk adu'um tu'uts

⁶Es ma jatuu'ugu saabudu xuu Jesús tyájká ma ja tsajptájk es dya'uxpejky ja ja'ayuty. Japá naty tu'ugu yedyujk di'ibu myudajtypy ja 'yaga'añgyu'u tu'uts. ⁷Es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpújktap es ja fariseeuty trajudijttá ja Jesús es t'ixá'añ pún ya''agudakypy ja ja'ay ma ja saabudu xuu, es du'un ttuundu ja anuu es tpekymyo'oya'andu. ⁸Peru Jesús ñija'ap di'ibu wyinmaaydyap es t'anmaay ja yedyujk di'ibu ky'u'u myudajtypy tu'uts:

—Pudu'uk es mdánut yaa kujk'aay.

Es ja yedyujk pyude'ky es tyúnaay jap kujk'ajp. ⁹Net ja Jesús t'anmaay ja wiinkpá ja'ayuty:

—Tyámuts uj miits nyajtawá'andu: ¿Ti mbaat ndu'unum ma ja saabudu xuu, ja oybyu o axuukpa? ¿Nyajtsókum o nya'o'kumá?

¹⁰Net ja Jesús t'ijxtaay nidugekyá di'ibu naty tu tyukwa'kmíkyuty, es t'anmaay ja yedyujk:

—Xajtúw.

Es ko xyajttuy, 'yagudaktaay. ¹¹Es ja fariseeuty es ja myugu'uguty 'yájkudu muk es ñay'anmaayudu ak yu'ujuty pún wi'ix mbaat yajtúñ ja Jesús.

Jesús twin'ixy nimajmajtsku 'yapóstuluty

¹²Es ko waaná jyejky, ta ja Jesús oj ñejxy kajxtákpá ma tu'ugu kopk. Jam ja tsuu dyajnájxy kyajxta'aky. ¹³Es ko oj xuuñá, net dyaxá di'ibuty ya'uxpejky, es twin'ijxy nimajmajtsk di'ibu 'yapostulá'áttap. ¹⁴Yu'u xyuujuty: Simonk di'ibu Jesús yajxubajt Peedra, Andrés, ja Simongu myuga'ax, Santya'agu, Fwank, Felipe, Bartolomee, ¹⁵Matewá, Tomás, Santya'agu, ja Alfeeú 'yu'unk, Simonk ja kananeeú ja'ay, ¹⁶Juudas yá Santya'agu 'yu'unk, esú Juudas Iskaryotá di'ibu óknám kyuyájk ja Jesús.

Jesús májyja'ay dya'uxpeky

¹⁷Netá Jesús jyúnajky ma ja kopk mut yu'ujuty es yjajty ma tu'ugu joy it. Es japá májyja'ay ñaymyujkudu di'ibu tso'ondap Judeeú, Jerusalén es ma myejyñbya'ajá Tirá esú Sidón. ¹⁸Tyaaduty tu naty jya'ttu es tmadowá'andu ja Jesús y'uxpújkun es nandu'un 'yagudá'aktat di'ibu pújkudap. Es di'ibu májku'u ya''ayoojap, nandu'un ja Jesús dya''agudaky. ¹⁹Es nidugekyá ja májyja'ay ttonandá ja Jesús, ja'a ko mudá myuk'ajtan ja Jesús dya''agudaky nidugekyá ja pa'am ja'ay.

Pánuty kuni'xyuty

²⁰Net ja Jesús t'ijxta ja di'ibu ya'uxpejkyry, es t'anmaay:

—Kuni'xy miidsuty di'ibu ayoodap, pes m'ittap ma Diosu kyutujkən.

²¹'Kuni'xy miidsuty di'ibu tyam ayu'ajttap, pes mjotkuda'aktap.

'Kuni'xy miidsuty di'ibu tyam jəy yáxtap, pes óknəm mxi'ik mxóndat.

²²'Kuni'xy miidsuty ko ja'ayuty mga'oy'ixada, mga'oy'axájada,

mya'axuk'ixta es jyuna'anda wi'ixáty mat miidsuty ja'a kots miits xpyanujxtap, ɛj, ja Naxwiñada Ja'ayudyu Kyudanaabyu. ²³Agujk'át jotkujk'áttu es xonda'aktu ma tada xuu, pes, tsajpótmu Dios muj wiin mgumáyudat. Nandu'un tada ja'ayudyu 'yaptujkuty t'axaktundu ja Diosu kyugajxpyu.

²⁴'iPer pəroobu miits mukja'aydyujkuty! Tyamyu mjotkujk'áttu, per óknəm m'ayówdut.

²⁵'iPəroobu miidsuty di'ibu tyam kaay úktap, pes óknəm m'ayu'áttut! iPəroobu miidsuty di'ibu tyam xik xoondap, pes óknəm mjotmay'loogut es mju'udyut!

²⁶'iPəroobu miidsuty ko nidugekyu ja'ayuty m'axájuty oy, ja'a ko du'un ja 'yaptujkuty t'axájada di'ibu jékyup andakp jyuna'anda ko yu'u Diosu kyugajxpyu!

Tsoktu ja mmədsip

²⁷'Per ɛj n'anmaaydyap miits di'ibu xymyudoo'ijttap, ko mdsóktap ja mmədsip es xytyúnat yajxón mat di'ibu mga'oy'ijxap, ²⁸es mgunu'xtap di'ibu mgajxpojkdap es ni'amdow nibujktsówa ma Dios di'ibu m'axaktuunadap. ²⁹Es pən mgojxap tuk adu'um ma m'ama'atsy, mo'oy jatuk adu'um. Es pən ja pán mbujkuty yə mdsyamarrə, jan ja mnixuy es wa'an nandu'un dyajnejxy. ³⁰Es pán m'amdoojap di'ibu mmədajtypy, mo'oy, es pán tu ti mbujkuty, katə xy'amdoy es dyajjambítut. ³¹Es tunda miidsuty mat nidugekyu ja'ay éxtəm xytsyokta es yu'ujaty ttúndut nandu'un mat miidsuty.

³²'Pən miits mdsojktap yu'əy di'ibu miits mdsojkdap, ¿ti oy'ajtən mduundap di'ibu kyatuundap ja wiinkpəty? Pes tyuundap yu'u nandu'un di'ibu 'yandijtap pekyjya'ay. ³³Es pən miits mduundap oy yu'əy di'ibu miits mdsojkdap, ¿ti oy'ajtən mduundap di'ibu kyatuundap ja wiinkpəty? Pes tyuundap yu'u nandu'un di'ibu 'yandijtap pekyjya'ay. ³⁴Es pən miidsuty mduk'ani'xypy ja meeñ yu'əy ja'ay di'ibu m'a'ijxap es mməgubátudut jatugok, ¿ti oy'ajtən mduundap di'ibu kyatuundap ja wiinkpəty? Pes nandu'un di'ibu 'yandijtap pekyjya'ay tmo'oydyu yə myeeñ ani'xy yə ja'ay di'ibu məgubátudap. ³⁵Tsoktə es tunda ja oybyu mada mmədsip, tuk'anu'x ja mmeeñ nandu'un yə ja'ay es kyaj xyujj'ixut es mməgubátudut, du'un xytyuk'ixut ko miidsuty Dios Tsajpótmada 'yu'unguty. Ja'a ko Dios nandu'un tyiimpy yə oybyu extə mat yə pekyjya'ay es pánuty kyaj jya'aygyuda'agyuty. Es di'ibu dən tyiimpy, Dios muj myay'ata'əñuty. ³⁶Pa'ayowdu ja ja'ay éxtəm ja mDeedyu tsajpótmada mba'ayóyuty.

Kyaj wiinkpəty nəgoo nbayo'oyəm

³⁷'Katə xypyayo'oy ja wiinkpə, es ja Dios nan kyaj miits mbayo'oyudut. Katə xypyekymyo'oy ja wiinkpə, es ja Dios nan kyaj mbekymyo'oyudut

miidsuty. Pa'ayowdũ, es ja Dios nandũ'un mba''ayówadut. ³⁸Mo'oy ja wiinkpũ, es ja Dios mmo'oyadut nandũ'un, oyũ kijxn, ta'tspéky, winxity es ku'ujts. Es pũn oy xykyijxu ja wiinkpũ ja jya'a, nandũ'un myajkiixtũt.

³⁹Jesús yũ'u pyujtáku tyadũ ijxpajtũn:

—¿Ti mbaat tu'ugũ wiints twijts'yo'oy ja myũwiints? ¿Ti kyaj kyudáwut nimajtsk ma tu'ugũ jut? ⁴⁰Ni tu'ugũ ʌxpũjkpũ di'ibũ myabaadũp ja wyindsún, per ko oy dyajkéxy ja 'yũxpũjkũn, du'un jya'tut éxtũm ja wyindsún.

⁴¹¿Ti ko xy'ixy tu'uk ja kepywyayu'unuk di'ibũ jap mmũgu'uk wyiinóty, es kyaj mij xytyuũn kwentũ ja mũj kepy di'ibũ jap mwiinóty? ⁴²¿Es wi'ix mjũna'añ: “Mũgu'uk, n'okju'tũmu tadũ kepywyayu'unuk di'ibũ jap mmudajtypy mwiinóty”, es kyaj mnayjyáwuty ko mij xymyudaty ja mũj kepy jap mwiinóty? Mnaydyjũp ko mjiky'aty tũy'ajtũn mũũt. Yajpũdsũm jawyiinũ tadũ mũj kepy di'ibũ jap mwiinóty, es du'un mbaat xy'ixy yajxón es xyjuudut tadũ kepywyayu'unuk di'ibũ jap mmũgu'uk wyiinóty.

Jya'ay'ajtũn ja ja'ay yajtuk'ʌxkajp

⁴³Ni tu'ugũ kepyũ oybyũ di'ibũ tũũmp'ajtp axũũk, es nan ni yũ kepy di'ibũ kyaj 'yóyuty es tũũmp'áty oy. ⁴⁴Tu'uk tu'ugũ kepy ya'ʌxkajp mut ja tũũmp. Kyaj yajtũky yũ iigu ma poop apyñ. Es nan kyaj yajtũky yũ uuvũ ma yũ tume'eñky. ⁴⁵Ja ja'ayũ oyjya'aybyũ tsuj kyajxy myadya'aky mut ko ijtp jyodoty ja oybyũ, es ja axũk ja'aybyũ myadyakypy ja tsaatsykyũbétypyũ mut ko ijtp jyodoty ja axũk'ajtũn.

⁴⁶¿Ti ko miits xy'anũũmũdũts: “Windsún, Windsún”, es kyaj xytyundũ éxtũmts njũna'añũn? ⁴⁷Ja ja'ay di'ibũts xyñimiimp es tmũdoy yũ n'ʌxpũjkũnũts es tkuydyũñ, ⁴⁸yũ'u du'un éxtũm ja yedyũjk di'ibũ kyoj ja tyũjk. Es jawyiin tnidajũ kũk es tpujtkũky yũ pyotsy ʌjx tsaade'ekykyũjxy. Es ko ja nũũ kyeemy es txijty ja tũjk amũjaa, kyaj wi'ix jyajty, ja'a ko ta'tspéky oy pyojtse'egyũty ma ja tsaade'eky. ⁴⁹Es pũn myũdeebỹũts ʌj ja n'ʌxpũjkũn es kyaj tkuydyũñ, yũ'u du'un éxtũm tu'ugũ yedyũjk di'ibũ kyoj ja tyũjk nax wingũjxy es kyaj tnidajũ mut ja tsaabótsy. Ko ja nũũ kyeemy, ja nũgom txijty ja tũjk amũjaa, net jyijty es tyũgooy tũgekyũ tũgekyũ.

Jesús dya''agudã'aky tu'ugũ soldããdũ windsũnũ tyuumbũ

7 ¹Ko ja Jesús kyajxtaay ma ja ja'ayuty, net ñũjxnũ Kafarnaúm. ²Jap tu'ugũ soldããdũ windsún di'ibũ myudajtypy tu'ugũ tyuumbũ di'ibũ jyantsytsyejpy. Es yũ'u naty pũjkũp es tim oogãnũp. ³Ko ja soldããdũ windsún tmũdooy ko Jesús tũ jyũmbity, net tkejxy nija'ajuty ja israelitũ mũjja'aydyũjk es ttũnut ja may'ajtũn es myĩnut ja Jesús es dya''agudã'agũt ja pumã'ay. ⁴Yũ'ũjuty tmũwingoondũ ja Jesús es tpujktsoodũ may'ajtũn:

—Tadũ soldããdũ windsún nitũjkũp es xypyudákuũt, ⁵ja'a ko yũ'u tsyejpy ja nnaxwiñũdu'ajtũm, es yũ'u oj dyajkojyũty ja ndsajtpũjk'ajtũm.

⁶Net ja Jesús ñejxy mut ja mũjja'aydyũjk. Es ko wyingoõnũ ma ja soldããdũ windsũnũ tyũjk, net tkejxy nija'adyũ myũtnaymyaayũbũ es t'anũũmũt ja Jesús:

—Windsún, kyajts ʌj xyñitũkũ es mij mdákuũt madsũ ndũjkũn. ⁷Paadyũts kyaj ni je'eyũ nganayjyáwuty es nninũjxũt es n'amdówũt ja may'ajtũn.

Je'eyu mjuna'anut es ja nduumbuts 'yaguda'agut. ⁸Uj ku'um nmudajtypyuts ja nwindsun di'ibuts xy'ana'amp, es nandu'un nmudatyuts ja soldaaduty di'ibuts n'ane'empy. Es kots n'anuumu yu'ujaty nidu'uk: "Nujx", nujxp; es kots n'anuumu jat'u'uk: "Min", miimp; es kots nduk'ane'emy yu nduumbuts ti ttunut, tyiimpy.

⁹Es ko tmadooyu taadu Jesús, net du'uñu wyu'umu, es tni'ijxumbijty ja ja'ay di'ibu pamiinudap es t'anmaay:

—Tuy'ajtun ko ni tu'ugu Israel ja'ay kyajts nbaaty di'ibuts xymyubujkp éxtumu tyadu soldaadu windsun.

¹⁰Es ko jyajttu jatugok ma ja soldaadu windsunu tyujk, tu naty 'yaguda'aky ja puma'ay.

Jesús dyajjikypyéky tu'ugu o'krp jap Naín

¹¹Es óknam yu Jesús ñejxy ma tu'ugu kajpn di'ibu xyu'ajtypy Naín. Es jyamyudátudu ja 'yuxpajkp es ja mayjya'ay. ¹²Es ko jyajty kajpnba'ay, net t'ijxy ko tmamín es dyajnaxtukuya'andu tu'ugu o'krp. Es ja o'krp yu'u ijty tukpajky maank'ajtup yu tyak di'ibu naty ku'eeky. Es mayjya'ay ja o'krp tpanejxy. ¹³Ko t'ijxy ja Jesús, net tpa'ayooy ja ku'ekytyo'oxy es t'anmaay:

—Katu mju'uy.

¹⁴Net ja Jesús tmawingooñ es tooñ ja o'krp ku'uyun, es ja di'ibu naty kyiiipy wya'k'a'adu. Es ja Jesús t'anmaay ja o'krp:

—Mexy, ujts mij n'anmaapy: ¡Pudu'uk!

¹⁵Net di'ibu naty tu 'yeeky oj wya'tskujku es kyajxe'ky, es ja Jesús ttukkudujku ja tyak. ¹⁶Es ko taadu t'ijxtu, nidugekyu tsyu'kudyaaydyu es t'awdajttu ja Dios es jyunandu:

—Tu'ugu Diosu myuj kugajxpu tu kyuxe'eky ma adsajtum.

Es nandu'un ñayjunánudu:

—Dios tu myiñ es tpu dukuya'añ ja kyajpn.

¹⁷Net ja madya'aky jyudijty ma Judeeñ ñax es di'ibu myawingon'ajtypy.

Fwank Yajnubajtpu kyexy'ebyuty

¹⁸Net ja Fwangu 'yuxpajkp tyukmumadyáku du tugekyu éxtum tu jyátyuty. Net nimajtsk dyaxu yu'ujty, ¹⁹es tkejxy ma ja Jesús es dyajtawa'añ: —¿Ti mij mduy'ajtun ja Kristu di'ibu naty minaamp, o n'awíxtupts ja wiinkpu?

²⁰Es di'ibu Fwank kyajx tmawingoondu ja Jesús es t'anmaaydyu:

—Ja Fwank Yajnubajtputs tu xykyxy esats mij nyajtúwut pun mijtsu du'un ja Kristu di'ibu minaamp, o pun n'awíxtupts ja wiinkpu.

²¹Netyu ko jyajttu, ja Jesús dya'agudaky ja mayjya'ay di'ibu pujkudap es dyajpudsémy ja ka'oybyu di'ibu ja'ay myudajttap, es nandu'un tmooy yu ijxun mayu wiindsuty. ²²Es ja Jesús t'anmaay ja Fwangu 'yuxpajkputy:

—Di'ibu miits tu xy'ixtu es tu xymyudowdu, nujxtu es xytyukmumadya'aktut ja Fwank ko yu wiints ijxp, yu uxneybyu ye'epy, di'ibu myudajtypy ja lepu pa'am tu 'yaguda'aky, yu natpu madoop, di'ibu o'kp jikyrujkrp es di'ibu ayoop ya'awánudap ja oybyu ayuk, ²³es jotkujk yu'u pún kyaj jyot dyajtgóy mut ujts.

²⁴Ko oj ñajxñn di'ibu Fwank kyajx, net ja Jesús tñimadyaky ja Fwank es t'anmaaydyu ja ja'ay:

—¿Ti ðan miidsuty oj xyñinujxtu es xy'ixa'andu ma muj itan? ¿Tu'ugu tsajkápyñ di'ibu wyinxijtypy ja poj? ²⁵Es pñn kyaj, ¿ti ðan oj xyñinujxtu es xy'ixa'andu? ¿Tu'ugu yedyujk oy xyoxyruu? Miits mñija'adap ko di'ibu ðu'ñn nayxyojxudap jam 'yittu ma réyadyu tyujkuty. ²⁶¿Per ti ðan oj xyñinujxtu es xy'ixa'andu? ¿Tu'ugu Diosu kyugajxpu? Yu'u ðu'ñn. Yu'u tu'tuk di'ibu waanu ni'igu tmudaty ja muj'ajtñn kudiinamu wiinkpudy ja Diosu kyugajxpu. ²⁷Fwank yu'u ðu'ñn di'ibu ja Diosu jyaaybyajtñn myadyakypy ma jyuna'añ:

Ngejxypyuys jawyiin ja n'ayuk kajxwa'xpuys
es mya'awátsxudat yu mnu'u mdu'u.

²⁸Tuy'ajtñnats njuna'añ: Kyaj pñn nidu'ugu ja'ay di'ibu waanu ni'igu tmudaty ja muj'ajtñn es kudiinam ja Fwank Yajñubajtpu. Per waanu tmudaty ja muj'ajtñn otyim di'ibuty pñnuty ijttap ma Diosu kyutujkñn.

²⁹Ko ja yajkugubajtpudy es ja nimayjya'ay tmudoodu ja Fwank, ta oj tkupaktu di'ibu Dios tyiimpy, ja'agyujxm oj ñayajñubajtudu mut ja Fwank. ³⁰Per ja fariseeuty es di'ibuty tsajptugóty ya'uxpujktup kyaj tkupujktu di'ibu Dios tyiimpy, ja'agyujxm kyaj tkupujktu es ja Fwank yajñubátudat.

³¹Esu Jesús 'yakjunañ:

—¿Tits muut mbaat n'ijxkijxyu ja ja'ayuty di'ibáty tyam jyiky'ajttap, o wi'ix dya'ixyuty ja wyinma'añ? ³²Kuxu'ktup éxtamu una'ku'ungun di'ibu uñaaydyup es kyuyattu maayóty es ya'ax jyoktu mut ja myutkuyajtpudy: “Tats njaxu'uxy di'ibu ya'ajtsp es kyaj tu m'atstu; es tu nja'úyuts di'ibu muut ja o'kpu ñaxtuku, es kyaj tu mju'uydyu.”

³³Es ja Jesús 'yakjunañ:

—Du'ñn tyaaðu tyam di'ibu kyaj t'axájudu ko 'yóyuty di'ibu Dios tyiimpy. Mut ko kyaj ja Fwank Yajñubajtpu tkay ja tsajkaaky es kyaj t'iiky ja vinu, es miits mjuna'andu ko yu'u myudajtypy ja ka'oybyu. ³⁴Es uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, ngaabyuys ja tsajkaaky es n'i'kypyuys ja vinu, es miits mjuna'andu: “Kax es am'uuk, es myutnaymyaayup ja pekyjya'ayuty esu yajkugubajtpudy.” ³⁵Per di'ibu tu t'axájudu yu oybyu uxpujkn di'ibu Dios jya'a'ajtypy, tadu ja'ay dya'ixudu ko 'yóyuty di'ibu Dios tyiimpy.

Jesús ma tu'ugu fariseeu tyujk

³⁶Es ko waanu 'yijty, net tu'ugu fariseeu wyooju ja Jesús es ñajx kyay. Es ja Jesús oj tpanejxy es ñaxwe'tsy ma ja meesu. ³⁷Tu'ugu pojpu toxytyujk di'ibu jiky'ajtp jap kajpnóty, ko tñija'aju ko tu Jesús ñejxy kaabyu ma ja fariseeu Simongu tyujk, netu tadu toxytyujk dyajmiiñ tuk alabastru limetu ujts mut ja pa'ak xu'kpu, es tyujku es ñaygyoxtnaaydyáku Jesús tyeky'ujxy. ³⁸Ta tyujku jilbyu extu ko dyajxe'ky ja Jesusu tyeky, es dyajtústy mut ja wyaay es ttsu'xu ja tyeky es tpujtáky ja pa'ak xu'kpu ma Jesusu tyeky. ³⁹Es ko t'ijxy tadu fariseeu pñnu naty tu twoy yu Jesús, net jyunañ wyinma'añóty: “Pñn tuy'ajtñn tyadu yedyujk yu'u tu'ugu Diosu kyugajxpu, myuwinma'añbyaadap pñn yu'u toonup es wi'ixu tadu pojpu toxytyujk jyiky'aty.”

40 Net ja Jesús t'anmaayü tadu fariseeu:

—Simonk, tyámats mij nmugajxa'añ waanu.

Es ja fariseeu 'yadsooy:

—Ya'uxpújkpü, anmaagyuts.

41 Esü Jesús jyunañ:

—Majtskü yedyujk tmuni'xy'áty mut ja meeñ. Tu'uk tmuni'xyuty mugoxk mugo'px denaryu meeñ, es jatu'uk justyikxymyajk. **42** Ko kyaj mbaat myugubétyuty, ja yajnu'xpu mya'x ja myuni'xy nimajtsk. Es tyam anmaagyuts, ¿pún ni'igü tseyjpy yu yajnu'xpu?

43 Es ja Simonk 'yadsooy:

—Pes uj njuna'añuts ko yu'u di'ibu mya'x ja myuni'xy kajaa.

Net ja Jesús 'yanmaayü:

—Mmudajtypy ja tway'ajtün.

44 Net ja Jesús twin'ijxpejty ja toxytyujk es t'anmaay ja Simonk:

—¿M'ijxyryu tyadu toxytyujk? Kots uj ndujku ma mdujk, kyajts miju nüu tu xymyo'oy es ujü ndékyuts nbújut, esu tyadu toxytyujk tats yu ndeky tpujy mut yu wyinnüu es dyajtu'utsy mut ja wyaay. **45** Mij kyajts tü xytsyl'xy, es yu'u ko tu tyuku es tyambaat tsi'xy ja ndékyuts. **46** Mij kyajts tü xpyujtáku madsu ngubajk ja aseytu oliivu éxtam jaayü ja'ay ttundu, esu tadu toxytyujk tü tpujta'aky yu pa'ak xu'kpü madsu ndeky. **47** Paaty tway'ajtün n'anüümü, tyadu toxytyujk tats nma'xu yu myujpéky, ja'a ko yu'u dya'ixyuty kots xytsyeky muj. Ja'a ko yu ja'ay di'ibu junaamp ko kyaju pyeky es ujts nma'xup, tadu ja'ay xytyuk'ijxputs ko je'eyu waanu xytsyékyuts.

48 Net ja Jesús t'anmaay ja toxytyujk:

—Yu mbojpu tü yajma'xta'ay.

49 Net jyotjunandu di'ibáty tü yajwówdü ma meesu mut ja Jesús:

—¿Pún ja'ayü tyaadu?, ko extu pojpu mye'xypy.

50 Es ja Jesús t'anmaay ja toxytyujk:

—Tats xymyubeky, es paadyuts mij tü nyajnitse'eky. Nujx jotkujk.

Toxytyujkuty di'ibu pyudujkudap ja Jesús

8 ¹ Oknum ja Jesús jyudijty kajpngajpn es tkajxwa'xy ja oybyu ayuk di'ibu nigajxypy ja Diosu kyutujkun. Es nimajmajtskü 'yuxpújkpü jyamyudátyuty. ² Es nandu'ün jyamyudajtudü nija'ajaty ja toxytyujk di'ibu naty ja Jesús tü dya'aguda'aky es nija'ajaty di'ibu tü ttukmastu'uty ja ka'oybyu. Es nidu'uk yu'ujaty txu'aty Mariiu Magdalenu, di'ibu Jesús tyukmastut juxtujk ja ka'óbybyuty, ³ es jatu'uk txu'aty Fwanu, ñudo'oxy ja Kuzu, Eroodusu tyuumbu wyindsün, es jatu'uk txu'aty Susanu, es may ja wiinkpü toxytyujk di'ibu müüt jyudijty ja Jesús es ja 'yuxpújkpüty es pyudákuty.

Triiguwajpu éxtamu ijxpajtün

4 Mayja'ay tsoy'ondu ma tugekyu kajpn es tnimiin ja Jesús. Es ko myaymyijky ja ja'ay, net ja Jesús tpujtáky tu'ugu ijxpajtün es jyunañ:

5 —Tu'ugu triiguwajpu 'yojtsy wujpu. Es ma oj twujy, oj nandu'ün kya'ay ja tyümt ma padu'u, es ja ja'ay ttukta'andu, es ja joon tpiidu nandu'ün. **6** Es

nandũ'un kya'ay ja tyũumt tsaade'ekykyujxm m̄a kyaj kyákuty ja nax. Paaty ko tadũ triigu myujxy, net tyutsy, ja'a ko tim waanũ nik'ajtũn. ⁷Es nandũ'un ja tũumt kya'ay apyũoty. Ja triigu tũumt myujxy m̄a apyũ. Ta yajtũtsũ. ⁸Es di'ibu ja tũumt ka'a m̄a oybyũ nax, yooñ yajxón, es tyũump'ajty mũgo'px ok di'ibu wyuj.

Es ko dũ'un jyunãñ ja Jesús, net jantsy muk t'anmaay:

—Di'ibu mũdoodũp, wa'an tjaygyũkudũ.

Ti ko ja Jesús ya'uxpeky mudũ ijxpajtũn

⁹Net ja Jesusu 'yuxpũjkputy yajtuũjudũ wi'ix dyajjuna'añ mut ja 'yijxpajtũn. ¹⁰Es ja Jesús jyunãñ:

—Dios yũ'u mduknijãwudũp miidsuty di'ibu kyaj yajnijãwũ ijty wi'ix yũ'u yajkutũky. Per ujs n'awa'anũp ja wiingãtyppyũ ja'ay mut ja ijxpajtũn mut ko yũ'ujaty t'ixtut es kyaj tñijãwudũt, es ko yũ'u tmũdũwdũt es kyaj tjaygyũkudũt.

Jesús tkajxte'xy ja triiguwujpu éxtumũ ijxpajtũn

¹¹Tyaadũ 'yandijpy yũ ijxpajtũn: Yũ tũumt yũ'u 'yandijpy ja Diosu 'yayuk. ¹²Es di'ibu ka'a ja tũumt m̄a padu'ujũn, yũ'u 'yandijpy yũ ja'ayuty di'ibu myũdoodũp ja Diosu 'yayuk, es net myiĩn yũ mũjku'ugóp̄k es pyũjxũ ja Diosu 'yayuk m̄a jyot wyinma'añ es kũdiibu tmũbũktut es dũ'un kyaj yajnitso'ogudũt. ¹³Esũ tũumt di'ibu ka'a tsaade'ekykyujxy, yũ'u 'yandijpy ja ja'ayuty di'ibu myũdoodũp ja Diosu 'yayuk es tmũbũktũ mut ja xondakũn. Per ko dũ'un 'yittũ éxtum ja triigu di'ibu 'yaats kyaj kyũktũkũ, mũbũjktũp tuk tiempũ, per ko myiĩn ja ayo'on, kyaj tnakymyũbũktũ. ¹⁴Es di'ibu ka'a ja tũumt m̄a ja apyũ, yũ'u 'yandijpy yũ ja'ayuty di'ibu myũdoodũ, per ja'a ko tpujta'aky ja wyinma'añ wi'ix myũkja'ay'ãttut es xyi'ik xyónũt, paaty tmastu'uttũ di'ibu myũdoodũ es kyaj ttundũ di'ibu Dios tsyejpy. Paaty dũ'un yũ'ujaty éxtum di'ibu tũumt tũ jyi'xy es kyaj tũ ñakywyindũy.

¹⁵Es di'ibu ka'a ja tũumt m̄a oyñax, yũ'u 'yandijpy ja ja'ayuty di'ibu 'yaxãjudũ mut tũgekyũ jyot, tmũdowdũ es ttundũ es tpanũjxtũ Diosu 'yayuk. Es dũ'un yajxón wyindũwũt ja pũjta'aky.

Lamprũ éxtumũ ijxpajtũn

¹⁶Ni pũn yũ lyamprũ tkayajtoye'eky es netyũ tkujiitsy mut ja tu'ts o tpujta'aky mabajnbatkũ'p. Jam ja ja'ay tpujta'aky kũjxm es yajxón jyãjũt tũgoty, es ko pũn tyũkut, wã'ãts 'yĩxũt. ¹⁷Es ni tii di'ibu ijtp ayu'udsyũ es óknũm kyawũ'ũmũt ixnide'xy, es kyaj jyaadyũ ayu'udsyũbu di'ibu kyaj yajnijãwũt. ¹⁸Paaty mũdowdũ yajxón. Di'ibu 'yaxãjudũp ja tũy'ajtũn, Dios yãkũp ni'igu winma'añ esũ jaygyũjkũn, per ja ja'ayuty di'ibu myũdoodũ ja Diosu 'yayuk es kyaj tkuydyundũ, Dios pũjkudũp ja wyinma'añ es ja jaygyũjkũn di'ibu yũ'ujaty myũdãjttũp.

Jesusu tyaak esũ myũga'axuty

¹⁹Ja Jesusu tyaak es ja myũga'axuty jyãjttũ es kyaj mbaat twinguwã'agudũ yũ'u, ja'a ko mayjya'ayu naty. ²⁰Es ja ja'ayuty oj 'yawãnũdũ:

—Tu mdaak jya'ty mat ja m'útsyaty tap taja'p, es yu'u m'ixánudup.

²¹Es ja Jesús 'yadsooy:

—Nidugekyu di'ibu Dios ja 'yayuk myudeepy es pyadiimpy, yu'u du'un n'axájupts éxtumdsu ndaagun es éxtumdsu nmuga'axun.

Jesús dyajmo'oty ja poj es dyajtumijtku ja mejyñ

²²Tu'ugu xuu ja Jesús tyujkudu mat ja 'yuxpujkrpu ma ja barku, es 'yanmaayudu:

—Jo'om jam mejyñ ñinaxy.

Es ñujxtu. ²³Es ko naty ñujxtu kujk'ám, Jesús oj myanajxnu. Es net ti'in myiñ ja muk poj es dya'ujtsta'aya'añ ja barku mat ja nuu es kyínut. ²⁴Net ja uxpujkrputujk dyujxtu ja Jesús es t'anmaaydyu:

—¡Windsún, Windsún! ¡Tyam ngupa'tsta'ayunu!

Net ja Jesús pyude'ky es ja poj es ja mejyñ tmuagaxy. Ta oj wyu'amudya'ay amoñ es tumijtku. ²⁵Net ja Jesús t'anmaay ja 'yuxpujkrputy:

—¿Ti tu jyátyuty ja mmubujkun?

Es yu'ujuty du'añ wyu'amudyaaydyu es ñay'adsu'kudu es ñayyajtunjudu nidu'uk nidu'uk:

—¿Pánu du'anu tyadu ja'ay?, ko yu'u t'ane'emy ja poj es ja mejyñ, es myumadóyuty.

Gadaru ja'ay di'ibu myudajtypy ja ka'óbyuuty

²⁶Net jyajttu mejyñbyu'ajp ma Gadaru ñax, di'ibu ijtp Galileu wyinduuy. ²⁷Ko Jesús pyudseemy ma ja barku, net ñimiinu tu'ugu ja'ay di'ibu ka'oybyu myudajtypy es jékyup kya'oktsunaayñu tugoty. Jam tsunaay ma o'krpu jutun es jyiky'aty niwa'ats uxwa'ats. ²⁸Es ko t'ijxy ja Jesús, net ñaygyoxtsunaaydyáku wyindum es yaxkeky:

—¿Ti mdunaampy mat ujts?, mij Jesús, Dios Tsajpótmudu 'yU'unuk. Tunu may'ajtan, kátuts xy'adsipy.

²⁹Du'un jyunáñ ja'a ko Jesús tu kyéxyuty es pyudsúmat ja ka'oybyu ma tadu yedyujk. Kanak ok yu ka'oybyu tu tyuktákuty, es ja ja'ayuty kyuwunudu ma kyu'u es ja tyeky mat ja kadenu. Es yu ka'oybyu yu'u tukpojtup ja kadenu es myunejxyuty ma muj itun. ³⁰Es ja Jesús dyajtunuy:

—¿Ti mxu'ajtypy?

Es yu'u 'yadsooju:

—Ujts nxu'ajtypy Lejyonk'.

Du'un 'yadsooju, ja'a ko may ja ka'oybyu tu tyuku ma yu'u. ³¹Es yu tadu mujku'u ya'amdooy ja Jesús es kyaj dyajnujxut ma ayoodákn. ³²Es jap wingón 'yijty yu udsam may es jye'xy ma ja kopk wiin. Es ja ka'oybyu tpujktsooy ja may'ajtan ma Jesús es dyaky ja kutujkun es tyákdut ma udsamun. Net ja Jesús tmooy ja kutujkun. ³³Ja ka'oybyu pyudsuumdu ma ja ja'ayun es tyujkudu ma udsamun. Netu tadu udsam ñujxtu jantsy puye'egyú nax jajp'ám. Ta kyurpuy'knajxtu mejyñóty, es jap jyi'xtaaydyu.

³⁴Es di'ibu kywentu'ajttup ja may udsam, ko t'ijxtu ti tu jyátyuty, net oj pyuyuk'tsoondu mat ja tsu'ugu es oj tmadya'aktu ma ja kajpn es ma ja'ayuty

di'ibu kamoty. ³⁵Es ja ja'ayuty tsoy'ondü es t'ixa'andü di'ibu tü jyátyuty. Es ko jyajttü mä ja Jesús, net tpattü jam ja yedyujk di'ibu tü ñiwa'adsyuty ja ka'oybyu, es 'yu'uñu Jesús wyinduuy yajxon es wify keju es witxu. Es tsoy'kudyaadyu ja ja'ayuty. ³⁶Es di'ibu naty tü t'ixtü, net tmadyaktü wi'ix tü ñiwa'adsyudyu tadü yedyujk di'ibu naty myudajtypy ja ka'oybyu. ³⁷Es müdu tyaadu nidugekyu ja'ay mä Gadarü kajpn tmunu'xtáktü ja Jesús es tsoy'onnut jap, ja'a ko yu'ujuty tsoy'kudu muk. Net ja Jesús tyujku mä ja barkü es ñujxnu. ³⁸Ja yedyujk di'ibu tü myastu'udyuty ja ka'oybyu, net tmunu'xtáky ja Jesús es ñujxut mü yu'u. Per ja Jesús tyuknipujku es wyu'amut, es 'yanmaayü:

³⁹—Jümbit. Nujx mä mdujk es xymyadya'agut tugekyu di'ibu Dios tü ttuñ mü mijts.

Es ja yedyujk ñujxnu es tmadyaky mä tugekyu kajpn éxtam ja Jesús ttuñ mü yu'u.

Jayru ñuux es ja toxytyujk di'ibu Jesusü wyit tyoon

⁴⁰Ko Jesús jyajty mä jatu'ugu mejuñbya'a, net ja ja'ayuty oj jyujp'yo'oyudu mü ja xondakun, ja'a ko nidugekyu ja'ayuty 'yawixtü naty. ⁴¹Net myiñ tu'ugu yedyujk di'ibu xyu'ajtypy Jayru, di'ibu ijtp windsün mä ja tsajptujk. Tadü yedyujk ñaygyoxtonaadyáku Jesús tyeky'ujxy es tmunu'xtáky es ñujxut mä ja tyujk, ⁴²ja'a ko tmudaty tu'uk je'eyu ñuux di'ibu majmajtsk jumajt, es tamü naty tyim'oogánnu. Es ko Jesús oj ñejxy, net müüt ñujxü mayjya'ay es jantsy adijmíky.

⁴³Es mä tadü mayjya'ay jap tu'ugu toxytyujk di'ibu myudajtypy ja windaxyu pa'am es tü 'yayoyu naty majmajtsk jumajt, es tü yajmeeñdyüñ mä kudsooyun tugekyu di'ibu naty myudajtypy, es ni pün kyaya'agudaku. ⁴⁴Es yu'u ñiwingoon xku'p tsoo ja Jesús es ñaydyukpatu ja wyit, es netyu 'yagudaky.

⁴⁵Net ja Jesús dyajttüy:

—¿Púnuts tü xytyoñ?

Es nidugekyu 'yanmaayudu:

—Kyaj 'yujtsuty.

Net ja Peedru jynáñ:

—M'ijxypy ko mayjya'ay m'adijmíkyuty, es xyajtáy pün tü mdóñty.

⁴⁶Net ja Jesús jynáñ:

—Tuts xytyondu ja'ay nidu'uk. Nnija'abuts, ja'a ko yu nmuk'ajtunuts tü ya'aguda'agyuty.

⁴⁷Es ko ja toxytyujk tnija'aju ko Jesús ñija'ap, net myiñ tsäyipy es ñaygyoxtonaadyáku Jesús wyinduuy es t'awa'anü mayjya'ay wyinduuy ti ko oj ttoñ, es netyu 'yagudaky. ⁴⁸Net ja Jesús 'yanmaayü:

—Tü m'aguda'aky mü ko tü xymyubeky. Tyam nujxu net jotkujk.

⁴⁹Támnumü naty 'yakkajxy ja Jesús ko jyajty nidu'ugu ja'ay di'ibu tso'omp mä tyujku Jayru di'ibu ijtp windsün mä ja tsajptujk, es ya'anmaay ja Jayru:

—Tü m'u'unuk 'yo'knu. Kudii xynakyñe'emy yu Windsün.

⁵⁰Es ko ja Jesús tmadooy, net t'anmaay ja Jayru:

—Katá mǵotmay'eeky. Mubǵjkatš je'eyu esu m'u'unk tsoyo'ogut.

⁵¹Es ko jyajttu ma ja Jayru tyujk, ni pǵn tkayajttujku ja Jesús, yu'uyu Peedru es ja Fwank es yu Santya'agá es ja tyaak tyeety ja kixyu'unk o'krá.

⁵²Es nidugekyu ja'ayuty jyantsyju'uy jyantsyya'axtu mat ko ja kixyu'unk tu 'yeeky. Es ja Jesús jyunań:

—Katá mnakyjyu'uydu. Yu kixyu'unk kyaj tu 'yeeky. Maap jap.

⁵³Es ja ja'ayuty je'eyu ttukxiky ja Jesús, ja'a ko nija'adap ko tu 'yeeky.

⁵⁴Net ja Jesús tku'umamajtsu ja o'krá es t'anmaay mak:

—Kixyu'unk, pudu'uk.

⁵⁵Es ja kixyu'unk jyikypyejky jatugok es netyu pyade'ky. Es ja Jesús jyunań es yajmo'oyut ja kyaaky. ⁵⁶Es ja tyaak tyeety du'ũn wyu'umadyaaydu. Per ja Jesús tyuknipujku es kudiibu pǵn t'awanat éxtam tu jyaty.

Jesús tkexy ja 'yuxrujkrutujk es tkajxwa'xtut ja Diosu 'yayuk

9 ¹Ta ja Jesús dyajnaymyujku nimajmajtsku 'yapóstulaty, es tmooy ja muk'ajtun es yu kutujkun es dyajjuga'agut nidugekyu ka'oybyu di'ibu ja'ay myudajtypy es dya''aguda'agut di'ibu rujkudap. ²Es tkejxy es tkajxwa'xtut wi'ix ja Diosu kyutujkun. Es nandu'un tkejxy es dya''aguda'agut yu puma'ayuty. ³Es ja Jesús jyunań:

—Ni ti xykyayajnjxtut di'ibu mnidu'uyo'oydu. Ni mdajk, ni mmorral, ni mǵaayńajxuk es kyajru mmeen xymyũnjxtut. Es yu'uyu mwit mmũnjxtap di'ibu mnikujxy es kyaj wiinkru ja tukni'x xymyũnjxtut. ⁴Ko mǵajtta'agut ma tu'ugu tujk, kyaj mdsoonat es mnũjxtut wiink tsoo, wu'umdu extu ko mnũjxtut ma wiinkru kajpn. ⁵Es ma kyajru ja'ay myajjajtta'agyuty, net mdsoonat ma tadu kajpn es xywyinxíttut ja naxjok ma ja mǵu'uk éxtamu iju'umũn ko du'un wyu'umdu pojru muut.

⁶Ko Jesús kyajxtaay, net tso'ondú yu'ujuty es nũjxtu kajpngajpn es tkajxwa'xy ja oybyu ayuk éxtam ja Jesús tu jyuna'ań, es dya''aguda'aktu ja puma'ay nidugekyu majatyu kajpn.

Fwank Yajnubajtru 'yeeky

⁷Es ja gobernador Erodus tmadooy tijaty ja Jesús tyiimpy, es kyaj tniyawu wi'ix dya'ítut, ja'a ko jamu ja'ay jyuna'andú ko yu'u Fwank Yajnubajtru ko tu jyikypyekey. ⁸Es nija'ajuty jyuna'andú ko yu'u Elius ja Diosu kyugajxru, ko tu kyuxe'eky jatugok. Esu wiinkru jyuna'ań:

—Ja'a tu'ugu Diosu kyugajxru di'ibu jékyap, ko tu jyikypyekey jatugok.

⁹Per ja Erodus jyunań:

—Ujts oj nni'ana'amú es yajnibúxudu tadu Fwangu kyubajk, ¿es pǵnu tadu di'ibu tyiimpy tugekyu di'ibats uj tyam nmudeepy?

Es ja Erodus jyottugoooy wi'ix t'íxut.

Jesús dyajkáy nimugoxk mil naxy ja ja'ay

¹⁰Ko jyumbijttu ja apóstulaty, net ttukmadyaktu ja Jesús di'ibáty tu ttundu. Es net ja Jesús yajnũxudu ma tu'ugu it di'ibu mywingon'ajtypy ja Betsaydu. ¹¹Es ko ja mayja'ay tnija'adu, net tranũjxtu. Es ja Jesús

'yaxájudu es tmugajxtu wi'ix ja Diosu kyutujkun es dya'agudaky ja puma'aydyujk.

¹²Es ko tsyu'ujunu, ta ñimiinu nimajmajtsku 'yuxpukpuky es 'yanmaayudu Jesús:

—Nayjyugajxudu muut ja ja'ayuty es ñujxnut po'xpu es t'uxtá'ayut yu kyaaky majatyu tujk es jap kajpnóty di'ibáty wingónaty, ja'a ko yaa ma n'ijtam kyaj tii.

¹³Es ja Jesús jyunáñ:

—Mo'oydyu miidsuty ja kyaaky.

Es yu'ujuty jyunandu:

—Kyajts ti nmudaty, je'eyu mugoxku tsajkaaky es majtsku ajkx. ¿O mdsejpy es mudsuty ñujx núdydyuts di'ibu jyu'xtubu tyadu mayjya'ay?

¹⁴Ja'a ja'ayuty nimugoxk mil. Es ja Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxpukpuky: —Yajnaxwaatstu ja'ayuty nijstyikxymyajaktyuty.

¹⁵Es du'ün ttuundu es ñaxwa'tstaaydyu nidugekyu. ¹⁶Net ja Jesús t'axaju tadu mugoxku tsajkaaky es majtsku ajkx, es pyat'ijxy tsajwínm es tkuni'xy es ttujkwa'xy es tmooydyu ja 'yuxpukpuky es dyajwa'xut ma ja ja'ayuty. ¹⁷Nidugekyu kyaaydyaydyu jotkuda'aky, es ñadujku majmajtsk katsy ja kaydyuk.

Peedru tñigajxy ko Jesús ja'a ja Kristu

¹⁸Es ma tu'ugu xuu ja Jesús kyajxtáky anaydyu'uk mut ak yu'udyu 'yuxpukpu. Esu Jesús yajtuujudu:

—¿Wi'ix ja ja'ayuty jyunáñ ko púnats uj?

¹⁹Es ja 'yuxpukpuky 'yadsoodu:

—Nija'ajuty jyunáñdu ko mijts Fwank Yajnuabajtpu, es wiinkpu jnándup ko mijts Eliius, es wiinkpu 'yaktimjuna'andu ko mijtsu du'ün tu'ugu Diosu kyugajxpu jékyubu di'ibu tu jyikyppyky.

²⁰Net ja Jesús dyajtuuy:

—Es miidsuty, ¿wi'ix mjuna'andu púnats uj?

Es ja Peedru jyunáñ:

—Mijtsu du'ün ja Kristu di'ibu Dios wyin'ijx es tkejxy.

Jesús tñigajxy ja 'yo'kun

²¹Es ja Jesús tyuknipujk mukta'aky es kudiibu pán t'awánut. ²²Es 'yak'anmaayu:

—Tuy'ajtun uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, n'ayowa'añuts muk es uj xy'uxtija'anduts ja mujja'aydyujkuty esu teedywyindsánaty es ja di'ibu tsajptagóty ya'uxpukpuky, esu ja'ayuts xya'oogut es tugakxubajtp jatugok njikypyákuduts.

²³Oknum t'anmaay nidugekyu ja'ayuty:

—Pun jaats pán xypyanyjxa'añ, tsojkup es tmastu'udut ja kyum winma'añ es bom bom jyiky'átut éxtum tu'ugu ja'ay di'ibu kyruuz pyagiipy ko 'yo'kun tñinejxy, esuts xypyatsoonut. ²⁴Ja'a ko di'ibu tseyjpy es jyiky'átut éxtumu kyum winma'añ o ja kyummdsojkun, du'ambu ja'ay nayyajtugóyudup mut ja jyiky'ajtun. Es pán tseyjpy es jyiky'átut éxtumts

uj ndukni'ixu, du'ambu ja'ay kyaj ñayyajtugóyudut mut ja jyiky'ajtun.
 25 ¿Es ti tyimpaty py otyim di'ibu ja'ayuty oy tjaniwindsun'ajtrp tugekyu
 naxwíñudu, pñ nayyajtugooyur ku'am mut ja jyiky'ajtun ma ja Dios?
 26 Pñ pñnuts xytyuktsoyduump es ttuktsoyduñ ja n'ayúkuts ya naxwiñ
 pojpu ja'ay wyinduuy, uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nan
 nduktsoyduñnpts kots nmínut jatugok mudu myuj'ajtun nDeedyats
 esu nDeedyats ja 'yánklusudyu myuj'ajtun. 27 Es n'anuumu táy'ajtun ko
 nija'ajuty di'ibu ja yaa kyaj 'yooktut pñ kyajñam t'ixy ja Diosu kyutujkun.

Jesús tyugatsy

28 Es ko tyuktujkxubejty, net ja Jesús pyatujku ma tu'ugu kopk es
 kyajxta'aga'añ. Es twooy ja Peedru, Santya'agu esu Fwank. 29 Es ko ja
 Jesús jam kyajxta'aky, net ja wyiin jyujp tyugajtsy es ja wyit jyumbijty
 jantsy wa'ats poop es jyantsytye'xy. 30 Net kyuxe'ky nimajtsku yedyujk
 myadya'aky mut ja Jesús. Yu'udyu tadu Moisés esu Eliius. 31 Es jyantsyjayj
 jyantsytye'xy juwudity ma Jesús esu Moisés esu Eliius, es tmadya'akta ja
 'yo'kñu Jesús éxtam 'yayowa'añ jap Jerusalén. 32 Es ni'igu ja Peedru mut
 ja jyamyut jyantsyjamaja'andú. Net t'ijxtu ja myuj'ajtun ja Jesús es ja
 nimajtskpu ja'ayuty di'ibu naty mut ja Jesús. 33 Es ko ja nimajtskpu ja'ay
 jyagamgáknudu ma ja Jesús, ta ja Peedru jyunañ:

—Windsún, oy ko tyam n'ijtam ja yaa. Es ngójudats tuguugu xkuda'ak
 tujk: tu'uk mut mij es tu'uk mut ja Moisés es jatuk mut ja Eliius.

Es ja Peedru kyaj tnijawu di'ibu kyajxypy.

34 Es ko Peedru naty kyajxy, net myiñ ja yoots di'ibu abijtudu, es
 tsyu'kudu ko ñay'ijxudu yoodsoty. 35 Net tmudoodu kyajxy jap yoodsoty
 di'ibu junán:

—Tyaadu ujtsu n'U'unk di'ibats njantsysyejpy. Mumadowdu yu'a.

36 Es ko du'ñ kyajxtaay, net t'ijxy ko Jesús jam naydu'uk. Es ni pñ
 wi'ix tka'anmaaydyu éxtamu naty tu t'ixtu.

Jesús dya'aguda'aky tu'ugu mixy di'ibu ka'oybyu myudajtypy

37 Es jakumbom ko jyunaiktú jam kopkkujxm, mayjya'ay tso'ondú es oj
 jyujp'yo'oyudu. 38 Ta tu'ugu yedyujk myiñ es t'anmaay muk ja Jesús:

—Windsún, tunu may'ajtun. Ixudsu n'unk, ja'a ko yu'ayats tu'uk
 nmudajtypy. 39 Ko yu ka'oybyu tyuktákyty, ta yaj'ya'axyuty, wyijtsxítyty,
 ya'a'eebyuty, kyujy jyubípyuty es kyaj ñiwa'adsa'añuty. 40 Tuts
 njamnu'xta'aky yu m'axpujkruty es ttukniwa'adsadu tadu ka'oybyu, per
 kyaj tu tmamada'aky.

41 Esu Jesús 'yadsooy:

—¡Ay miidsuty, ja'ayuty di'ibu kyaj jyiky'attu mudu táy'ajtun es kyaj
 Dios tmabaktu! ¿Extu nu'ñudsu du'ñ n'aktim'ítut mut miidsuty es
 nmudánudut? Yajmín ja m'u'unk.

42 Es ko ja mixy myujwa'ky, net ja ka'oybyu ñaxkujubijpu es wyijtsxijtu
 muk. Per ja Jesús t'oooy ja ka'oybyu es dya'agudaky tadu mixy es
 ttukkudujku ja tyeety. 43 Es nidugekyu ja'ayuty du'ñ wyu'amudyaaydyu
 mut ja Dios ja myuj'ajtun.

Jesús tnigajxy myumajtsk ok ja 'yo'kən

Es ko yu'ujaty du'uñu wyu'umadyaadyu mut di'ibu naty tyiimpy ja Jesús, ta yu'u t'anmaadyu ja 'yuxpajkruty:

⁴⁴—Mudowdu yajxon es jaygyukudu es katə xyja'aydyugodyu tyadu ayuk. Ujts, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nyajkyaka'añuts ma ja mayja'ay.

⁴⁵Es ja 'yuxpajkrutujk kyaj tjaygyujkudu éxtam ya'anmaay es tjujptsu'kudu es dyajtáwut éxtam tu jyuna'añ.

Pún waanu muj

⁴⁶Net ja 'yuxpajkrutujk ñayajtuujadu oga'an pún ma yu'ujaty ni'igu muj. ⁴⁷Peru Jesús ñija'ap di'ibu naty ja ja'ay wyinmaadyu, es net tsa'ane'ky tu'ugu una'ku'unk es tpujtáky kujk'aaay ma yu'ujaty. ⁴⁸Ta 'yanmaayudu:

—Pún 'yaxájubu tyadu una'ku'unk mut ujtskyujxm, nandu'unuts xy'axaju. Es púnuts uj xy'axájup, nandu'un xy'axájudu púnuts uj xykyajx. Yu'u pún naybyujtáku ni'igu mutsk ma miidsuty, yu'u ítup muj.

Di'ibu kyaj xyñi'o'o xyñiyáxum, yu'u du'un ijtp mut udsajtam

⁴⁹Net ja Fwank jyunañ:

—Windsún, tats n'ixtu tu'ugu yedyujk di'ibu mut mijtsu mxuu dyajpudsémy yu ka'oybu di'ibu ja'ay myudajtypy. Es nyajkubojktupts mut ko kyaj jyudity mut udsajtam.

⁵⁰Es ja Jesús jyunañ:

—Katə xyajkubóktə, ja'a ko di'ibu kyaj xymyudsip'ajtam, yu'u ijtp ti'igyu mut udsajtam.

Jesús tjujpkugajxu ja Santya'agu esu Fwank

⁵¹Es ja tiempu wingoombə naty ma ja Jesús ñujxánnə tsajpótm. Net tpujtáky ja wyinma'añ muk es ñujxa'añ Jerusalén. ⁵²Es tkejxy jayujp ja kugajxy es tjujp'ixut ma tu'ugu samaritanu kajpn, es t'uxta'ayut yu jajtákn. ⁵³Es ja samaritanu ja'ayuty kyaj t'axajuyandu, ja'a ko t'ixtu ko ja Jesús ñejxy Jerusalén.

⁵⁴Es ko ja 'yuxpajkruty, yu Santya'agu es ja Fwank, tnija'adu tyadu, net t'anmaadyu ja Jesús:

—Windsún, ¿mdsejpy es nyajnaxkudákum yu junya'ank jam tsajwínm es kyutugóyut tadu ja'ayuty?

⁵⁵Net ja Jesús 'yijxambijty es t'oodu es tmugajxtu:

—Miits kyaj xyñijáwudu ti ja'ajun mmudajttəp. ⁵⁶Ujts, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, kyajts tə nmiñ es nyajtugóyudats ja ja'ayuty, ja'ats tə nmiñ esats nyajnitso'oga'añ.

Net oj ñujxtu wiink kajpn.

Púnuty pyatsoonándup ja Jesús

⁵⁷Es ko oj ñujxtu tu'am, ta tu'ugu yedyujk 'yanmaayə ja Jesús:

—Windsún, ɛj ndsejpyuɛts mbanɔjxa'añ mij ma mjantsyiyimnejxy.

⁵⁸Esu Jesús 'yadsooy:

—Yu wax myɔdajtypy ja 'yaank, es yu juyujk di'ibu kaagudijtp myɔdajtypy ja pya'an, per ɛj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, kyajts nmudaty mats je'eyu ngubajk nbujta'agut.

⁵⁹Esu Jesús t'anmaay jatu'uk:

—Pamiinguts.

Es ja ja'ay jyunáñ:

—Windsún, nasmajtsuguts es nwu'umduɛts mudu ndeedyɛts extu ko 'yoogut es nyajnextákuɛts, es net nbanɔjxut.

⁶⁰Es ja Jesús t'adsooy:

—Mij nuɔj kajxwa'x wi'ix ja Diosu kyutujkun. Nika'ak yu o'kpuɛty. Wa'anu wiink ja'ayuty dyajnextákuɛdu. Tyaadu yu'u tyiimpy di'ibu kyaj jyotmayduñuty yu Diosu 'yana'amun.

⁶¹Net 'yanmaay jatu'ugu ja'ay:

—Windsún, nbanɔjxupts mij, per nnejxyuɛts jawyiin n'oknayjyugajxyuty maɛsu ndujk.

⁶²Esu Jesús t'adsooy:

—Pún yajtsajkayuup, tɛyu tpujta'agut ja 'yijxun. Kyaj mbaat 'yijxumbíty pún tseyjpy ja syurku tɛyu ñujxut. Es nandu'un púnuɛts xypyanuɔjxaamp, yu'u myastutta'ayup tugekyu oytyim tiity. Es pún kyaj tmastu'uda'añ tugekyu yu jyiky'ajtun es xypyanuɔjxuduts, kyaj tyuñ ma ja Diosu kyutujkun.

Jesús tkexy nidugu'px majmajtsku 'yuxpujkuɛty

10 ¹Es óknum ja Windsún Jesús twin'ijxy nandu'un nidugu'px majmajtsk ja ja'ay, es tkejxy nimajtskátyuty es ñujxut jawyiin ma tugekyu kajpn ma Jesús ñujxa'añ. ²Ta ja Jesús t'anmaaydyu:

—May ja ja'ay di'ibu kyajnum t'amudoonáxtu ja oybyu ayuk. Du'un ja'ajuty éxtum ja triigu tuumt di'ibu yajpujkmujkp, per waanu ja tuumbu. Paaty amdowdu ja Kugam es tkáxut ja tuumbu esu ja'ay ttukniájawudut ja oybyu ayuk.

³Tyámuɛts miits ngaxa'añ es nuɔj xykyajxwa'xy. Es ixtu yajxón ko du'un éxtum ja borreegu 'yity tsipoty ma ja waxka'ukun, miidsuty nandu'un xpyaada'andu ja ja'ayuty di'ibu kyaj m'axajyua'anudu oy.

⁴Katu xymuunujxtu mbijñ, ni mmeenɔnyujk, ni mgaayñajxuk es ni wiinkpu mgu'uk. Katu mwa'k'áwudu es xykyajxpe'xy ja ja'ayuty di'ibu mbáttap tu'aa. ⁵Es ko mdákuɛt ma mmo'oyuty ja ja'ay yu jajttákn ma tu'ugu tujk, jawyiin xy'anuumut: “Jotkujk ma tyadu tujk.” ⁶Es pún ja kudujk m'axájup yajxón, Dios kunu'xudap. Es pún kyaj, katu xy'amdoy ja Dios es kyunu'xudut. ⁷Ma m'axájuty yajxón, wu'umdu ma tadu tujk es kay uuktu di'ibu mmooyudap, mut ko púnuty kyajxwa'xypy yu n'uxpujkanuɛts, nandu'un pyaadyuty ja ka'ay ukun éxtum jyuuna'añ ja ayuk: “Yu tuumbu páttap ja myuju'uñ.” Katu mjúduɛty tujkmdujkm. ⁸Es ko mja'tut ma tu'ugu kajpn ma m'axájudu, ju'xtu di'ibu myajmooydyup. ⁹Ya'aguda'aktu di'ibu puɔjkuɛp jap, es anuumu: “Tu wyingón ja Diosu kyutujkun ma miidsuty.” ¹⁰Es ko mja'tut ma tu'ugu kajpn ma kyajpu ja'ay m'axájudu, puɛsumdu tu'aa es

an̄am̄ud̄u: ¹¹“Ext̄u naxjok di'ib̄u ȳa mā mgajpn t̄u pyety m̄ads̄u ndekȳan, nwinx̄it̄ap̄ts. Per nij̄awud̄u ko wyingōñ ja Dios̄u kyutujk̄an.”

¹²Es ja Jesús t'anmāaydyu ja 'yuxp̄ajkr̄ut̄y:

—N'an̄am̄ud̄u miids̄uty ko ja timp̄u t̄pāad̄ut mā ja ja'ay yajpayo'oydyut, ja Dios̄u yakaampy ni'igu ja t̄ydyu'un̄an mā tad̄u kajpn k̄udiin̄am mā Sodom̄a ja'ayuty.

Kajpn di'ib̄u kyaj jyod̄ambitt̄u

¹³P̄uroob̄u mijts Korazín kajpn, es p̄uroob̄u mijts Betsayd̄u kajpn, ja'a ko p̄un ̄ajtsxȳup nb̄ujt̄akyp̄y mā Tir̄u kajpn esu Sidón kajpn yu m̄aj'aj̄t̄un ̄ext̄um mā miids̄uty, tad̄u kajpn j̄ékyupxȳup dya'ix̄yuty ja jyotmay m̄ut ja pyojp̄ak̄yujxm es jyod̄ambij̄txȳup m̄ut ja Dios̄u. ¹⁴Paaty ko t̄pāad̄ut ja timp̄u mā ja ja'ay yajpayo'oydyut, miids̄uty m'ax̄áj̄up tu'uḡu t̄ydyu'un̄an waan̄u muk es k̄udiin̄am dyu'̄n̄uty mā Tir̄u es mā Sidón. ¹⁵Es mij Kafarnaúm kajpn, di'ib̄u naybyuj̄ta'aḡán̄up m̄aj̄ k̄ujxm ext̄u mā tsajp̄un, Dios̄u yu'̄u mb̄uj̄ta'aḡud̄up mā ayood̄ákn.

¹⁶Net ja Jesús t'anmāay ja 'yuxp̄ajkr̄ut̄ujk̄:

—P̄un myubejkȳpy ja ja'ayuty ̄ext̄um miits xykyajxwa'xt̄u, ̄uj xymyub̄ajkr̄ut̄s nand̄u'̄n. Es p̄un kyaj m'ax̄áj̄uty miids̄uty, nan kyajts ̄uj xy'ax̄aj̄u es nan ni ja'a p̄ún̄uts xykyajx.

Jyambitt̄u ja nid̄ugu'px majmajtsku ux̄p̄ajkr̄ut̄y

¹⁷Okn̄um ko ja nid̄ugu'px majkr̄u ux̄p̄ajkr̄u jyambijn̄ud̄u, jyantsyxyondakt̄u es t'awa'̄an̄ud̄u ja Jesús:

—Windsún, ext̄u ja ka'̄ōybyuty t̄u xymȳum̄od̄wd̄uts m̄ut mijtskyujxm.

¹⁸Net̄u Jesús t'anmāaydyu:

—Uj t̄uts n'ixy ja m̄ajku'uḡópk Satanás kya'ay tsajwín̄m ̄ext̄um̄u j̄udsuk̄an. ¹⁹Uj t̄uts nyaky yu muk'aj̄t̄un m̄ut miids̄uty es oy xytyuktaan̄ut yu ts̄a'̄añ es yu jaybyu'uk es xymȳum̄ada'aḡut ja m̄udsip Satanás m̄ut t̄ugekyu ja myuj̄aa, es kyaj mbāat wi'ix̄ md̄ún̄uty. ²⁰Per kat̄u mxonda'akt̄u je'eyu ko yu ka'oybyu t̄u mm̄am̄od̄w̄ud̄u, ni'igu xonda'akt̄u m̄ut ko yajkuja'aȳun ja mx̄uj̄uty jam tsajp̄ótm.

Jesús xyonda'aky

²¹Es netyu ja Jesús jyantsyjoyotkujkudyaay m̄ut ja Esp̄irit̄u Sant̄u es kyajxt̄ak̄y:

—Tat̄u, n'awd̄aj̄typyuts mijts di'ib̄u Winds̄un'aj̄tp tsajp̄ótm es ya naxwiiñ, ja'a ko ja ja'ay di'ib̄u ij̄tt̄up ̄ext̄um̄u u'unk un̄a'k̄uty t̄u xytyuk'ixy xytyuknijaw̄u di'ib̄u mdukwinguyu'uts di'ib̄u jan̄ánd̄up ko yu'uj̄uty wijy kejyuty. Es jantsy oy, Tat̄u, ko d̄u'̄n̄ t̄u xytyuñ ̄ext̄um̄u mij xytsyekȳun.

²²Es ko d̄u'̄n̄ kyajxtaktāay, net t'anmāay ja 'yuxp̄ajkr̄ut̄ujk̄:

—Yu nDeedyuts t̄u xymyoodya'ayuts t̄ugekyu. Ni p̄ún̄ tka'ixy'aty ja nDeedyuts, ̄ajts je'eyu, ja'a 'yU'unk. Es ni p̄ún̄uts ̄uj xykya'ixy'aty, yu'̄uyuds̄u nDeety es ja ja'ayuty di'ib̄uts ̄uj t̄u n̄naydyuk'ixyuty mā yu'uj̄uty.

²³Net ja Jesús twin'ijxpaj̄tt̄u ja 'yuxp̄ajkr̄ut̄ujk̄ es t'anmāay ak yu'uj̄uty:

—Kuni'xy miids̄uty di'ib̄u ij̄xt̄up t̄ugekyu t̄yāad̄u. ²⁴Ja'a ko may ja Dios̄u kyugaj̄xp̄u es ja réyuty di'ib̄u j̄ékyup, jya'ixand̄u di'ib̄u miits tyam m'ij̄xt̄up,

es kyaj t'ijxtu, es nandu'un tjamudowandu di'ibu miits tyam mmudoodup, es yu'ujuty kyaj tmudoodu.

Samaritanu oyjya'ay

²⁵Tu'ugu di'ibu tsajptugóty ya'uxpajkp pyade'ky es oj tmugajxy ja Jesús es dyajka'aja'añ. Ta dyajtuyy:

—Ya'uxpajkpu, ¿tits ndúnup esuts nbaadat ja njiky'ajtanuts winu xuu winu tiempu?

²⁶Net ja Jesús 'yadsooy:

—¿Ti jap ijtp kuxja'ay ma ja Moisesu 'yana'amun? ¿Wi'ix xkyajxy?

²⁷Es ja di'ibu tsajptugóty ya'uxpajkp 'yadsooy:

—Mdsókup yu mWindsún Dios mut tugekyu mjot mja'ajun, mut tugekyu m'anmaja'an, mut tugekyu mmujaa, mut tugekyu mwinma'añ, es nandu'un mdsókup ja mmudajkpa'a éxtum mij ku'am mnaydsyékyuty.

²⁸Net ja Jesús jyunáñ:

—Tu yajxón m'adsoy. Pán mdiimpy du'un, mmudátup ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu.

²⁹Ta ja di'ibu tsajptugóty ya'uxpajkp naypyujta'agánup éxtum ja'ay di'ibu jiky'ajtp tay'ajtan muut, es dyajtuyy:

—¿Púnuts uj nmudajkpa'a'ajtypy?

³⁰Net ja Jesús 'yadsooy:

—Tu'ugu yedyujk winjunajkp ma ja tu'ujan di'ibu najxp Jerusalén extu kyuda'aky Jerikoo. Es myajtsada ma'tspu es pyujkudyaayudu tugekyu di'ibu naty myudajtypy, es extu yu wyit, es yajkepywyejpy, es ñikákudu éxtumu o'kpu. ³¹Es net tu'ugu teety ñajxy ma tada tu'u. Es ko oj 'yíxyuty, net ñayo'oyu. ³²Oknum myiñ tu'ugu levitu di'ibu myudiimpy ja teety es ñajxy ma tada tu'u, es ko oj t'ixy, net nandu'un tnayo'oy. ³³Per óknun myiñ tu'ugu samaritanu ja'ay di'ibu judijtp ma nandu'unu tada tu'u. Es ko t'ijxy, net muk tja'aju es tpa''ayooy. ³⁴Net tmawingooñ ja yedyujk es dyajtsoybyejty ja tsyayut mut ja aseytu oliivu es ja vnu, es t'adsiimy. Net dyajpejty ma ky'uam jayujk di'ibu naty tyuk'uñaapy, es dyajajty ma tu'ugu jajttákn es jap tkwentu'ajty yajxón.

³⁵'Es jakumbom ko ja samaritanu ja'ay tsoy'onnu, ta tju'ty majtsku myeeñ es tmooy ja kudujk di'ibu ma jajttákn es t'anmaay: “Kwentu'atu tyadu yedyujk, es pán m'ak'yajmeeñduump, ujts mij nmugubátup kots njumbítut.”

³⁶Net ja Jesús dyajtuyy ja di'ibu tsajptugóty ya'uxpajkp:

—¿Pún tyadu niduguu'kpu mjunaamp ko yu'u tmudajkpa'ajuty di'ibu majtsu tada ma'tspu?

³⁷Ta ja di'ibu tsajptugóty ya'uxpajkp 'yadsooy:

—Ja di'ibu myudajt ja pa''ayo'on mut yu'u.

Net ja Jesús jyunáñ:

—Nujx mij es xytyúnut nandu'un.

Jesús ma tyujku Martu esu Mariiu

³⁸Es ja Jesús dyaj'yo'oy ja tyu'u es jyajty ma tu'ugu kajpn. Es jap tu'ugu toxytyujk di'ibu xyu'ajtypy Martu, es 'yaxaju ma tyujk. ³⁹Martu tmudaty

tu'ugu myuga'ax di'ibu xyu'ajtypy Mariiu. Es yu Mariiu ñaxwe'tsy Jesús tyeky'ujxy es tmudoo'ijty éxtam jyuna'añ. ⁴⁰Es ja Martu kya''awaadsuty mat ja tyuunk tnimiiñ ja Jesús es t'anmaay:

—Windsún, ¿kyaj xy'ixy ko yu Mariiu xytyukmá'ixuts naydyu'ugu tyadu tuunk tugekyu? Anuumu esuts xpyyudákut.

⁴¹Es ja Jesús 'yadsooy:

—Martu, Martu, nūgoo m'oktuunnu jottugoy mat mayu mduunk.

⁴²Je'eyu tu'uk mdugoy'ajtxuty. Yu Mariiu tu twin'ixy yu oybyu, es kyaj pán pyujkxudut.

Kajxtákun

11 ¹Tugok ja Jesús kyajxtáky ma tu'ugu it. Es ko kyajxtaktaay, net tu'uk 'yanmaayu ja 'yuxpajkræ:

—Windsún, tukni'ijxuguts wi'ixuts ngajxta'agut, da'un éxtam ja Fwank tukni'ijxu ja 'yuxpajkræty.

²Esu Jesús jyunañ:

—Ko mgajxta'aktut, da'un mjuna'andut:

Tatitu'unk, wa'an nidugekyu ja'ay mwindsu'ugudu es m'awdátudu.

Min mijts es myajkutúkut ja ya naxwiiñ.

³Es da'uñumts xymyo'oydyut di'ibuts njé'xtæp.

⁴Es xymya'xuduts uudsadyu nbojpræty,

éxtumts uudsuty nandu'un nma'xtu di'ibuts axuuk tu xytyundu.

Es kudii xyajkutíky es ja ka'oybyu t'ixut wi'ixuts xyajpekytyúnut.

⁵Jesús nandu'un jyunañ:

—Pun nidu'uk miidsuty myudajtypy tu'ugu matnaymyaayuba, es tsu'pæn ñejxy ma tyujk es t'anuumu: “Mugu'uk, tuk'anu'xkuts tugugu mgaaky. ⁶Yu'u tu jya'ty tu'uguts ja nmätnaymyaayuba di'ibu vyajutuump, es kyajts nmudaty tits ndukju'xæp.” ⁷Es 'yadsoy di'ibu tugoty: “Kátuts xyñ'eemy. Tadsu ndujk nya''adujknu es n'u'unguts tyámuts muut nma'adu. Kyajts mbaat nbude'eky es nmo'oyut tii.”

⁸Esu Jesús t'anuumudu ja 'yuxpajkrætyujk:

—Njuna'añuts ko oy ja'ijty kyapudu'uga'añ mat ko tmätnaymyaayubaty, extu ko pyudu'ugut es tmo'oyut tugekyu di'ibu tseyjpy kudiiibu 'yak'yajna'amut. ⁹Es da'un éxtumts njuna'añ: Amdowdu Dios, es mmo'oyudut; uxta'aydyu, es xypyaattut; kugajxudu ma tujk aa, es mya''awátsxudup. ¹⁰Ja'a ko di'ibu 'yamdeepy, 'yaxájæp; es pán 'yuxtaapy, pyatypy; es pán kugajxæp, ya''awátsxæp ja tujk aa.

¹¹Es miits u'unkteedyuty, ¿tii mmo'oydyup ja tsá'añ ja m'u'unk ko m'amdówudut ja ajkx?, ¹²o ¿tii mmo'oydyup tu'ugu jaybyu'uk ko m'amdówudut ja tuttsaa? Kyaj, kudii. ¹³Miidsuty oy mbojpræ ja'ayuty, mnija'adup di'ibu oy es xymyo'oyut yu m'u'unguty. Es nik ni'igæ ja mDeedyu tsajpótmudu tuknigáxudup yu Espíritæ Santæ di'ibu amdoojudup.

Jesús yajnegajxy ko dyajtún ja mujku'ugópku kyutujkæn

¹⁴Es óknam ja Jesús dyajpudseemy tu'ugu ka'oybyu di'ibu naty yu ja'ay ya'ijtypy uum. Es ko ja ka'oybyu tmastuty ja ja'ay, net oj kyajxe'eky. Es ja

ja'ayuty du'aññ wyu'amudyaadyu mudu taadu. ¹⁵Es nija'ajuty ja ja'ay jyunandu:

—Tyadu ja'ay yajpudseempy ja ka'óybyuty mut ja myuk'ajtun ja mujku'ugópk Belzebuu.

¹⁶Es nija'ajuty di'ibu 'yixándap t'amdoodu ja ijxw'u'munu mujpu di'ibu tsajpótm. ¹⁷Es ja Jesús ñija'ap di'ibu naty ja ja'ay wyinmaadyup, net t'anmaay:

—Oytyim di'ibuty yu kutujkun di'ibu naywya'xup es tsiyptundu tuk mugu'uk, du'an ñayyajkutugóyudu. Es pun tu'ugu jiiky mugu'uk ñaywya'xudu es tsiyptundu ak tukka'axuty, nandu'an ñayyajkutugóyudu.

¹⁸Es nandu'an pun naywya'xup ja mujku'ugópk Satanás esu myumujku'ujuty majtsk peky, ¿wi'ix mbaat jyeky yu kyutujkun? ¿Es wi'ix mbaat miits mjuna'andu kots uj nyajpudsémy ja ka'oybyu mut ja Belzebuu kyutujkunu? ¹⁹Es pun tuj'ajtun éxtum mjuna'andu kots uj nyajpudsémy ja ka'óybyuty mut ja Belzebuu kyutujkun, ¿ti kutujkun myudajttap miidsu m'uxpukpudy es dyajpudsúmdu yu ka'oybyu? Paaty ku'am yu m'uxpukpudy dya'ixuty ko miits mgajxtugóyudu. ²⁰Per pun ujts mut ja Diosu myuk'ajtun nyajpudsémyuts ja ka'óybyuty, tu naty ya'ixy ko tu jya'ty ja Diosu kyutujkun ma miidsuty.

²¹Ko tu'ugu yedyujku mukpu 'yity kudsu'ugu es tkwenta'aty ja tujjk, kyaj wi'ix jyátut ja pyujke'eky. ²²Es pun miimp jatu'uk waanu mukpu di'ibu yu'u mumada'agudup, pujkudya'ayudup tugekyu di'ibu tyukkuwaampy es tyukjotkujk'ajtypy, es dyajwa'xut di'ibu tu pyujkuty.

²³Di'ibu kyaj 'yity mut uj, yu'udsu naty xmyudsip'ajtp, es di'ibu kyaj dyajmíky mut ujun, yu'u naty 'yuxka'tsypy.

Ka'oybyu di'ibu jatugok jumbijtp

²⁴Ko tu'ugu ka'oybyu pyudsemy ma tu'ugu ja'ay, net jyudity ma muj itun es t'uxta'ay ma pyo'xut. Es ko kyaj tpaaty, net jyuna'añ: “N'okjambityuts jatugok es nduktúkuduts ma tadu ja'ay.” ²⁵Es ko jyumbity, ta t'ixy ja ja'ay éxtum tu'ugu tujkun oyduñ. ²⁶Net dyajmñ janijxutujkpu myuga'óybyuty waanu axuukpu, es mut yu'u tyuku es tsyuuu ma tadu ja'ay. Du'an tadu ja'ay oj wye'emy waanu axuuk es kyaj éxtumu naty.

²⁷Es ma ja Jesús du'an jyunañ, tu'ugu toxytuyjk ma ja ja'ayuty yaxkeky: —jKuni'xy di'ibu tu myajja'tyuty es myajtsi'tsu!

²⁸Es ja Jesús jyunañ:

—Ni'igu jyotkujkuty di'ibu myudoodup éxtum ja Dios jyuna'añ es myumudoodup.

Jesús ya'amdoy es dya'ixudut tu'ugu muj'ajtun

²⁹Es ko ja ja'ayuty 'yaknaymyúkudu ma Jesús, net ja Jesús jyunañ:

—Yu ja'ayuty di'ibu tyam jiky'ajttap, yu'u axuk ja'ayuty es t'amdowdu yu ijxw'u'mun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun. Per kyaj yajmo'oyut ja wiinkpu ijxw'u'mun, je'eyu éxtum 'yijty ja Jonás, Diosu kyugajxpu. ³⁰Paaty du'an éxtum ja Jonás oj ya'ixy es yajnija'aju mut ja ja'ayuty di'ibu ijttu jap Nínive, nandu'an uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, ni'ta'añts

éxtam tu'ugu ijxwá'umun mut ja ja'ayaty di'ibu tyam jiky'ajttup. ³¹ Es ko ja'ay yajpayo'oydyut, yu toxytyujk di'ibu jékyup yajkutujk ma jumboj myiñ, jikyryukaamp ti'igy mut ja ja'ayaty di'ibu tyam jiky'ajttup es yu'u dyajniğuxu'ugut ko pekymyut di'ibu tyam jiky'ajttup, ja'a ko yu'u jagam tsooñ es tmudowa'añ ja rey Salomonk ja kyajxwíjan. Es taa ja yaa tu'uk di'ibu myudajtypy ni'igu ja muj'ajttun kudiinum ja rey Salomonk. ³² Es ko ja ja'ay yajpayo'oydyut, ja ja'ayaty di'ibu jékyup ijttu jap Nínive kajpn, nandu'un jyikyryúktat ti'igy mut di'ibu tyam jiky'ajttup, es yu'ujaty nandu'un dyajniğuxu'ugudut ko pekymyut ja ja'ay di'ibu tyam jiky'ajttup, ja'a ko yu Nínive ja'ay tmudoo'ittu ja Jonás ja 'yayuk es jyodumbijttu. Es taa ja yaa tu'uk di'ibu myudajtypy ni'igu ja muj'ajttun kudiinum ja Jonás.

Lampru éxtamu ijxpajttun

³³ Ni pán tkayajtoye'eky tu'ugu lampru es tkujiidsut. Yu'u yajpujtákp kujxm es jyájt muk jap tugoty es di'ibu tujkup wa'ats 'yíxut. ³⁴ Es pán ja uxpujkan di'ibu m'axájup oy yu'u, yajwa'adsup tugekyu mjot mwinma'añ éxtam ja oybyu lampru tkude'xy tugekyu ja tujk es wyu'umut wa'ats. Per pán ja uxpujkan di'ibu m'axájup axuuk yu'u, ya'axuugup tugekyu mjot mwinma'añ éxtam tu'ugu lampru axuukpu di'ibu kyaj mbaat yajxón kyude'xy. ³⁵ Paaty éxkum es kudiibu tadu uxpujkan di'ibu m'axájup jyátat éxtam ja lampru axuukpu es ma'at. ³⁶ Wa'an twe'emy éxtam ja lampru di'ibu wa'ats es oy, mut ko du'un yu mwinma'añ wyu'umda'ayut wa'ats es oy, éxtam ko ja oybyu lampru tkude'xy tugekyu ja tujk es kyaj wye'emy ni ti kugoots.

Jesús tnigajxy ja fariseeuty es di'ibu tsajptugóty ya'uxpujktup

³⁷ Es ko ja Jesús tmugajxtaay, net tu'ugu fariseeu wyooja kaabyu, esu Jesús tyujku jap tugoty es ñaxwe'tsy meesu winduuy. ³⁸ Es ja fariseeu muk tja'aja ko t'ijxy ko Jesús kyaj tkuyduuñ ja fariseeu kyostumbru ko kyaydyu koonam wa'ats wa'ats kyabujtu. ³⁹ Es ja Windsán Jesús jyanañ:

—Miits fariseeuty xyajwa'atstu wingujxy yu mvasu es yu mdexy. Es nandu'un miits mdsi'i mxutstu es mnaywyítadu yajxón es du'un mguxu'uktu mnikujxy tsuj. Per mjodoty mnaywyinnaxuja'ap es mmaadsaamp esu axuukpu mwinma'añ xymyudattu. ⁴⁰ ¡Kujuunuty miidsuty! ¿Kyaj xyñjávudu ko di'ibu tu dyajkoj wingujxy nandu'un jodoty dyajkojy? ⁴¹ Mudundu miidsuty yu Dios mut wínu mjot, es du'un tugekyu wyu'umda'ayut wa'ats.

⁴² Puroobu miits fariseeuty, ja'a ko miits myojxtup yu xu'uk es yu ruudu es tugekyu aay ujts, es kyaj xykyuydyundu éxtam tyuy'ajttunuty es nan kyaj xytsyoktu ja Dios. Jawyiin tsoktu Dios es xykyuydyúnut di'ibu yajniğutujkup es oy nandu'un xytyukwinyóxtat.

⁴³ Puroobu miits fariseeuty, ja'a ko m'u'uñyua'andu jap tsajptugóty ma oybyu uñaaybyajn, es myajkajxpo'xa'andu tu'aay mut ja windsu'kun. ⁴⁴ Puroobu miidsuty, ja'a ko du'un m'ittu éxtam ma tu'ugu o'kpu tu ñaxtuku es kyaj ya'ijxwá'umdu, es ja ja'ay ñaxtu nikujxy es ni tkanijávudu ko jap ja o'kpu.

⁴⁵Net 'yadsooy tu'ugu ja'ay di'ibu tsajptugóty ya'uxpǽjkr:

—Ya'uxpǽjkr, ko du'un tu mjuna'añ, xywyngajxpajtrats nandu'un uudsuty.

⁴⁶Es ja Jesús jyunañ:

—Puroobu nandu'un miits di'ibuty tsajptugóty ya'uxpǽjkr, ja'a ko xytyuktsumu'uktu tsemy ja ja'ay di'ibu kyaj tmumada'agut, es miidsuty ni je'eyu mguwa'xypy xykyatukpuduku. ⁴⁷Puroobu miidsuty, ja'a ko myajkojtup ja o'krp kyupotsy ma yajnaxtáku ja Diosu kyugajxpu di'ibu m'aptujk ya'o'ktu.

⁴⁸Du'un yajjaygyúku ko miidsuty ti'igyu mut di'ibu tyuundu ja m'aptujkuty. Yu'ujuty dya'o'ktu ja Diosu kyugajxputy es miits xya'óyudu yu kyupotsy.

⁴⁹Paaty ja Dios tu jyuna'añ mut ja wyijy'ajtun: “Ngáxupts ja ngugajxyats es yu n'apóstuluty, es nija'ajuty xypyajudittat es nija'ajuty xya'oogut.” ⁵⁰Es ja ja'ay di'ibu tyam jiky'ajttup, ja Dios 'yamdeepy es xykyubáttut ja ñe'pyñ ja Diosu kyugajxpu di'ibu ya'o'ktu extu ma naxwíñudu tsyondaky, ⁵¹extu Abelu ñe'pyñ extu jabaat ma Zakariius di'ibu ya'o'ktu muj tsajptujk winduuy es artal uxku'uy. Paaty nandu'un n'anuumu ko ja Dios ttukkumadowa'anut yu ja'ay di'ibu tyam jiky'ajttup nidugekyu ja Diosu kyugajxpu di'ibu ya'o'ktu.

⁵²Puroobu miits di'ibuty tsajptugóty ya'uxpǽjkr, ja'a ko tu xyja"abeky ja awatsn di'ibu ya'awatsypy ma ja'ay tmumadowdu ja Diosu 'yayuk. Ni miits mgatáku es xya"aduktu púnuty jatukuyándup.

⁵³Ko ja Jesús tso'onnu, net ja fariseeuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpǽjkr jyantsyjtot'ambujktu waanu ni'igu mut yu'u, es oymyaaty dyajttuy kanak nax, ⁵⁴es t'uxta'ay ja winma'añ wi'ix dyajka'ajut es tni'uanut.

12 ¹Es waanu ni'igu ja'ay jyantsyñaymyujkudu kanak mil es jyantsyñay'adijmujkunudu es ñaydyukta'anunudu. Es ja Jesús t'anmaay jawyini ja 'yuxpǽjkruty:

—Naygywentu'átudu miidsuty es kúdiibu mnaydyuk'ya"axuugudut mut ja fariseeudyu lyevaduuru, di'ibu 'yandijpy ja wyinma'añ éxtamu ja'ay di'ibu nay'andíjdup jyiky'attu tuy'ajtun muut. ²Tugekyu di'ibu ijtp yu'utsy tyam, óknam yajpaadut. ³Es di'ibu tu xykyajxy ayu'udsyu koots, yajnija'adyaapy xuuñ ma nidugekyu ja'ayuty.

Pún yajtsu'ugup

⁴Miits mugu'uktujkuty, tyam n'anuumudu ko kyaj xytisyu'ugudut di'ibu nini'x ya'e'kypy es óknam kyaj mbaat ti tnakytyúñ. ⁵N'anuumudu di'ibu mdsu'ugudup: tsu'ugudu Dios di'ibu ko tu trujku ja ja'ayu jyiky'ajtun, myudajtp ja kutujkun es pyujta'agut ma ja ayoodákn. Tuy'ajtun, tsu'ugudu yu'u.

⁶Tyo'ktup ja ja'ay mugoxk ja joonu'unk mut majtsku meeñu'unk, ¿kúdi? Es ja Dios kyaj tja'aydyugóty ni tu'uk yu taaduty. ⁷Katu miits mdsu'ugudu. Dios ni'igu miits mdsókudu kúdiinam mayu joonu'unguty. Pes extu mwaay Dios ya'ijtypy madsyoy.

Púnuty ja Jesús 'yuxkajptup mayjya'ayóty

⁸Es n'anuumudu ko nidugekyu ja'ayuty di'ibuts xy'axájup éxtamu wyindsunun ya mayjya'ayóty, ujts, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu,

nandu'unuts n'axaju yu'ujuty ma ja Dios 'yity mat ja 'yanklus. ⁹Es di'ibuts kyaj xy'axaju mayja'ayoty ya naxwiiñ, uj kyajts n'axaju nandu'un ma ja Dios 'yity mat ja 'yanklusuty. ¹⁰Es otyim panuty di'ibuts uj, ja Naxwiñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, xkyajxpátr axuuk, mbaat yu'u yajme'xy. Per di'ibu myu'udugeepy myugajxtugeepy ja Espíritu Santu, yu'u mat ñaybyekytyákudat es ni na'a Dios kyapojpama'xudat.

¹¹'Es ko ja ja'ayuty myajnjxudat ma ja teedyuty, o ma ja justísuty, o ma ja di'ibu ni'igu myájury ja kyutujkun, katu mnaydyukjotmaydyúñuty wi'ix m'adsówt o wi'ix mjuna'anut, ¹²ja'a ko yu Espíritu Santu yu'u mmo'oyudup ja ayuk wi'ix mjuna'anut.

Kudsu'ugu ja mukja'ay'át

¹³Net tu'ugu ja'ay t'anmaay ja Jesús:

—Ya'uxpajkpu, anuumats ja nmuga'ax es dyajwa'xut ja kuma'añ esuts xumyo'oyut di'ibuts uj xuryatp.

¹⁴Es ja Jesús 'yadsooja:

—Mexy, ¿púnuts uj tu xypuyta'aky éxtumu fwezun o di'ibu yajwa'xup ja kuma'añ?

¹⁵Nandu'un ja Jesús t'ak'anmaaydyu ja ja'ayuty:

—Ixtu es naygywentu'átudu miidsuty es katu xy'adsoktu ni tii, ja'a ko kyaj ja'ay yu'uyu ttimtukjiky'aty ko mayu pyujta'aky tmudaty.

¹⁶Net ja Jesús tpujtáky tu'ugu ijxajtun:

—Tu'ugu yedyujk mukja'ay 'yijty. Yu pyujta'aky jantsy wyinduu. ¹⁷Ta ja mukja'ay ja wyinma'añ dyaj'yo'oy: “¿Tits ndúnup? Kyajts nmudaty mats nbujku'ugudu tyadu pujta'aky.” ¹⁸Es dyaj'yo'oy ja wyinma'añ, ta jyunáñ: “Tats nnijawu tits ndúnup. N'ok'yajpude'egyudsu tyadu ndsa'xuts es ngójuduts waanu muj. Es jáputs nbujku'kta'ayut tugekyu di'ibuts tyam tu nyajpude'eky es tugekyu di'ibuts nmudajtypy. ¹⁹Nétats nnay'anuumadut: Mmudajtypy may pujke'eky di'ibu myajtúnup kanak jumajt. Po'x. Kay uuk. Jotkujk'át.” ²⁰Peru Dios 'yanmaay: “¡Winma'añdyúk! Tyadu ux m'ooga'añ, es di'ibu mmudajtypy pujke'eky, ¿pún myuwu'umup?”

²¹Es ja Jesús 'yakjunáñ:

—Es du'un jyátut ja ja'ayuty nidugekyu di'ibu pyujta'aky ñipujkrajttup kyum om oy'ajtungyujxm, per kyaj tñipujkpáttu ja oy'ajtun ma Dios.

²²Oknum ja Jesús t'anmaay ja 'yuxpajkputy:

—Paaty n'anuumudu miidsuty, katu xywyinmaydyu di'ibu mju'xtup es di'ibu mwit'áttup. ²³Pes mat yu'uyu yu mjiky'ajtun es yu mnini'x di'ibu Dios tu mdukmay'átyuty, yu'u du'un ni'igu oy kudiinum ja mje'xy mbeky esu mwit mñijam. ²⁴Ixtu jeeky. Kyaj ñi'iptu es kyaj tsyiktu es kyaj tmudattu tsa'x es wi'ix ja Dios myo'oyuty ja jye'xy. ¡Es miidsuty ni'igu mjantsyyajtsóktu kudiinum jeegyuty! ²⁵Ni pún miidsuty mbaat kyaj ñayyajjiky'átyuty waanu jeky, oy muk mjanayjyotmaydyuunubu. ²⁶Es pñn kyaj mbaat xytyundu tadu di'ibu waanu, ¿ti ko mnayjyotmaydyúnudu mat ja wiinkpu?

²⁷Ixtu wi'ix yoñ ja pujy. Kyaj tyundu es kyaj tyá'aktu. Per n'anuumu ko ni ja rey Salomonk mat tugekyu tsuy'ajtun, kyaj dyu'unuty éxtum yu'u.

28 Es p̄n̄n̄ Dios yajpijpy yu p̄jy di'ib̄u pi'tsp̄ poj̄n̄ es jakumbom yajno'kn̄n̄, ¿ti ko kyaj xymyubukt̄u es udsaj̄t̄m̄ yu'u xywyítxum? ¿Ti ko miidsuty je'eyu waanu xymyubukt̄u? **29** Katu m̄jotmay'ookt̄u es kat̄u xy'ux̄t̄a'aydyu ti m̄j̄u'xt̄up̄ es ti m'uukt̄up̄. **30** T̄uy'aj̄t̄un̄ ko yu ja'aȳuty di'ib̄u kyaj tm̄ud̄ún̄ ja Dios, yu'u yu sit̄ay naydyuk̄jotmaydyuun̄up̄ t̄ugekyu tȳāadu. Per miidsuty kat̄u d̄u'̄un̄ xytyund̄u, ja'a ko Dios Teety yu'u mDeety'aj̄tt̄up̄ es yu'u ñija'ap̄ ko md̄ugoy'aj̄txub̄u tȳāadu. **31** Naydyuk̄jotmaydyún̄udu miidsuty es m̄jiky'átt̄at̄ éxt̄um̄ ja Dios dyaj̄kutíky, es net yu'u mmo'oȳud̄at̄ t̄ugekyu di'ib̄u md̄ugoy'aj̄txup̄.

32 Katu mds̄u'uḡadu. Ujts miits ngwent̄u'átt̄up̄ éxt̄um̄ ja borreegu kwent̄u'aj̄tr̄u tkwent̄u'aty ja byorreegu. Nandu'̄un̄ yu Dios Teety 'yoȳja'ap̄ es myaj̄n̄j̄xud̄at̄ m̄a yu'u yaj̄kutíky.

Pujke'ukt̄u ja m'oy'aj̄t̄un̄ tsajpótm̄

33 Tookt̄u di'ib̄u mm̄adaj̄tt̄up̄, es mo'oydyu di'ib̄u t̄ugoy'aj̄txup̄; tukjott̄ugoydyu ab̄uj̄kun̄ di'ib̄u ni wi'ix kyaj̄át̄ut̄, ja oy'aj̄t̄un̄ jam tsajpótm̄, m̄a kyaj tyúkt̄u ja ma'tsp̄n̄ es ni tii di'ib̄u yajwind̄ugóȳup̄. **34** Mut ko m̄a xymyud̄aty pujke'eky yu m'oy'aj̄t̄un̄, nan jap̄u m̄jot mwinma'añ 'yity.

35 Nayjyuj̄p'íxudu mut ja mlampr̄u es xyaj̄t̄óyut̄. **36** Du'̄un̄ éxt̄um̄u po'oduumb̄u di'ib̄u 'yawijxyu yu wyindsún̄ ko jyumbítut̄ m̄a t̄u 'yotsy pujkr̄u nigaabyu, es netyu dya'awa'adsut̄ ja t̄uj̄k̄ āa ko kyugaj̄xut̄. **37** Jotkuj̄k̄ yu po'oduumb̄u di'ib̄u ja wyindsún̄ pát̄up̄ wjy ko jȳa't̄ut̄. T̄uy'aj̄t̄un̄ n'an̄um̄udu ko ja wyindsún̄ dyaj̄naxwaadsut̄ m̄a ja meesu es twinḡu'uyut̄ es dyaj̄k̄áyut̄. **38** Es oy jȳa't̄ut̄ tsu'p̄un̄, o kajamón̄um̄ es yaj̄paad̄ut̄ wjy, jotkuj̄k̄u tad̄u po'oduumb̄u. **39** Es m̄nija'ad̄up̄ miidsuty kooxyup̄ yu kud̄uj̄k̄ t̄n̄ijaw̄u ti oor̄u jȳa't̄ut̄ yu ma'tsp̄n̄, nétxyup̄ 'yity wjy es kyaj̄xyup̄ ja toomb̄u tyuk̄u. **40** Miidsuty nandu'̄un̄ nayjyuj̄p'íxudu, ja'a ko kyaj̄ xyñij̄aw̄udu n̄a'a'̄u j̄, ja Naxwíñ̄udu Ja'aȳudyu Kyud̄unaabyu, n̄j̄a't̄ud̄uts.

Oydyuumb̄u es di'ib̄u kyaj̄

41 Net ja Peedru dyaj̄t̄uuy:

—Windsún̄, ¿ti t̄u xpyuj̄ta'agȳu tȳadu īxpaj̄t̄un̄ je'eyu mut uudsuty, o mut nid̄ugekyu ja'ay?

42 Es ja Jesús jȳun̄áñ:

—N'ok̄p̄j̄t̄ákum̄ tu'ugu kud̄uj̄k̄ tm̄ud̄aty tu'ugu tyuumb̄u di'ib̄u kuwijy es tyiimpy ti wyindsún̄ tsyejpy. Ta ttukm̄unikaagu ja tyuj̄k̄ es dyaj̄k̄áy dyaj̄'uuḡut̄ ja po'oduumb̄uty di'ib̄u jam. **43** Jotkuj̄k̄ ja tuumb̄u ko ja wyindsún̄ jȳa't̄ut̄ es pȳāad̄ud̄at̄ tkuydyún̄ di'ib̄u t̄u yaj̄tuknipéky.

44 T̄uy'aj̄t̄un̄ n'an̄um̄udu ko yu windsún̄ ttuknip̄ákud̄up̄ t̄ugekyu di'ib̄u mȳud̄aj̄t̄ypy. **45** Per p̄n̄n̄u tad̄u po'oduumb̄u jot̄junāamp: “Yu nwindsún̄ats kyaj̄ tsyoj̄k̄j̄a't̄a'añ”, es net ax̄uuk̄ ttuuñ ja wiinkp̄uty ja po'oduumb̄u, es yu'u je'eyu kyaay 'yukn̄u es myúkn̄n̄. **46** Ko ja wyindsún̄ jȳa't̄ut̄ ja oor̄u m̄a yu'u kyaj̄ t̄aj̄p'íxy, net tyukkum̄ód̄ow̄ud̄at̄ jantsy muk̄ es yaj̄p̄uj̄ta'agut̄ m̄a ja ja'ay di'ib̄u kyaj̄ tkuydyund̄u 'yayuk.

47 Ja'a ko yu po'oduumb̄u di'ib̄u ñija'ap̄ wi'ix yu wyindsún̄ t̄jatseky es kyaj̄ d̄u'̄un̄ tkuydyún̄ es kyaj̄ tm̄um̄udoy, nandu'̄un̄ yaj̄tukum̄ód̄ow̄ut̄ m̄aj.

48 Per ja po'oduumba di'ibu kyaj tnijawu wi'ix ttseky ja wyindsún es ttuñ di'ibu nitujkup ja tudyu'unun, je'eyu waana yajtukkumadówut. Ja'a ko di'ibu wyindsún tu myo'oyaty yu kyutujkun, yu'u ana'amudup muk ja wyindsún, es di'ibu ni'igu yu kyutujkun tu myo'oyaty yu wyindsún, nan ni'igu 'yana'amudut.

Jesuskuyxmu ja'ay yajtsiptákuda

49 Tuts nmiñ naxwiñ es nyajmiñuts ja juun. Es njantsytsyékyuts esxyup tyam tyoy. 50 Koonumts n'ayówadats, es njotmay'oogudats extu ko yajkuudyúnut. 51 ¿Tii mjúnándup miidsuty kots uj tu nmamíñ yu jotkujk'ajtun ya naxwiñ? ¡Kyaj dyu'unuty! Je'eyu jotmay nyajmiñuts. 52 Tyam ñaywya'xa'anudu ja'ay di'ibu nimugoxk ijtup ma tu'ugu tujk. Nidugauk tmudsip'aty ja nimajtskpu, es ja nimajtskpu tmudsip'aty nidugaukpu. 53 Ja teety ttuk'ak'aty ja myaank, es ja maank ttuk'ak'aty ja tyeety; es ja taak ttuk'ak'aty ja ñuux, es ja nuux ttuk'ak'aty ja tyaak; es ja xekxy naydyuk'ak'ajtudup ak ja'ajuty.

54 Jesús nandu'un t'anmaay ja ja'ay:

—Ko miits xy'ixtu yu yaak pyude'eky ma xuu tsi'ity, net mjuna'andu: “Tu'ujaamp”, es net tyu'uy. 55 Es ko jyambojy, net mjuna'andu ko 'yana'añ, es net 'yañ. 56 Miidsuty di'ibu nay'andíjudup es jyiky'attu tyy'ajtun muut, mnija'adup wi'ix jyata'añ ko pyoju es ko yaak pyude'eky, ¿ti ko xykyanijáwudu di'ibu Dios tyiimpy tyam ma miidsuty? 57 ¿Es ti ko miidsuty ku'am xykyapayo'oydu éxtum pyaadyuty?

58 Ko pún mni'unudut es mnújxtu nimajtsk ma ja kuduunk, nik oy ko mut mnayya'óyudut tu'am, kudiibu mnaymyunújxudut ma fwezun, ja'a ko yu fwez mguyákudup ma polusiñ, es mbujta'agudut pujxndugóty. 59 N'anuumuts mij, ko jap mdákut, nétnum mbudsúmüt koonum xykyabajtta'ayut tugekyu.

Tsojkup es njodumbijtun

13 1 Net ja ja'ay tnimiindu ja Jesús es ttukmumadyaktu éxtumu Pilatu 'yadu'utsy ko dya'eeky Galileeu ja'ayuty ma ja artal ko Dios twindsu'ugudu. 2 Es ja Jesús jyunañ:

—¿Mjúnándup xytyijy miidsuty ko ni'igu pyekyjya'ayudyu tyadu Galileeu ja'ayuty di'ibu o'ktu es kyaj dyu'unuty ja wiinkpu Galileeu ja'ayuty? 3 Kyaj tyy'ajtunuty. Per pún kyaj miits mjodumbittu, nandu'un mdugooydya'aydyut. 4 Es maanum yu potsyu kújxmbu di'ibu xyu'ajtypy Silo'ee jyity es dya'e'ky nimajmókx tuguuk ja ja'ay, ¿mjúnándup xytyijy miidsuty ko ni'igu yu'u pyekyjya'ayuty es kyaj ja wiinkpu ja'ay di'ibu Jerusalén es kyaj 'yo'ktu? ¡Kyaj tyy'ajtunuty! 5 Per pún miidsuty kyaj mjodumbittu, nandu'un mdugooydya'aydyut.

Iigu kepy éxtumu ijxpajtun

6 Net ja Jesús tpujtáky tu'ugu ijxpajtun:

—Tu'ugu yedyujk tmudaty tu'ugu iigu kepy ma ja kyam, es oj ñejxy es t'ixa'añ pún jamu iigu tsa'am. Es ni ti tkapaty. 7 Net t'anmaay ja ja'ay

di'ibu kywentu'ajtypy ja iigu: "Ix. Tyámuts tuguk jumajt kujk nmiñ es n'uxta'ayudsu tyuumbu tadu iigu es kyajts ti nbaaty. Tim po'tu'uk. Kudiibu je'eyu 'yadsiput." ⁸Es ja ja'ay di'ibu kywentu'ajtypy ja kam 'yadsooy: "Windsún, wa'an t'ak'ity jatuk jumajt. Tyámuts ja nax ndaj'yúngut es mbujta'aguduts ja abu'udu. ⁹Es kots du'an ndúnat, net n'ijxum kooxyup nyajtuump'átut ma tadu jumajt myiñ. Es pan kyaj, ta xpyo'tu'ugut."

Jesús dya'aguda'aky tu'ugu toxytyujk judsuguty

¹⁰Es ma tu'ugu saabudu xuu ja Jesús ya'uxpeky ma ja tsajptujk, ¹¹es ta tu'ugu toxytyujk di'ibu pujkup majmócx tuguk jumajt. Yu ka'oybyu tu yajwu'amunu judsuguty, es kyaj mbaat ñaktyyuy. ¹²Es ko ja Jesús 'yijxu, net oj dyaxu es 'yanmaayy:

—Ujts tyam mij nya'aguda'agup.

¹³Es net ja ky'u ttuknikooñ ja toxytyujk, es net ja ñini'x tyuudaay. Ta ja toxytyujk t'awdajty ja Dios. ¹⁴Es jyot'ambejky ja di'ibu ijtp windsún ma ja tsajptujk, ja'a ko Jesús tu dya'aguda'aky ma saabudu xuu tadu toxytyujk. Es ja tsajptujku ñawindsún t'anmaay ja ja'ayuty:

—Tu'uk tu'ugu samaan tudujk xuu mbaat mmindu es m'aguda'aktat, per saabudu xuu kyaj mbaat.

¹⁵Net ja Jesús 'yadsooy:

—Miidsuty di'ibu nay'andijudap es jyiky'attu tuj'ajtun muut, ¿ti kyaj miidsuty saabudu xuu xymyugájudu mburru es ja mdsajkaa es xyajnujxtu nu'ukpu? ¹⁶Es tyadu toxytyujk yu'u Abraanu tyuump 'yaats, es ja mujku'ugópk Satanás tu ya'ityuty mudu tadu pa'am majmócx tuguk jumajt, ¿ti ko kyaj 'yaguda'agudu tyadu toxytyujk saabudu xuu?

¹⁷Es ko du'an ja Jesús jyunnáñ, nidugekyu myudsip tsoyduundaaydyu, es ja ja'ayuty di'ibu tu tmudoy xyondaktaaydyu mut ja muj'ajtun di'ibu Jesús tu ttuñ.

Mortás tuumt éxtumu ijxpajtun

¹⁸Net ja Jesús jyunnáñ:

—¿Wi'ix ya'ixy ja Diosu kyutujkun, es tits mbaat muut nyajkijxyu?

¹⁹Du'an éxtum tu'ugu mortás tuumt di'ibu tu'ugu yedyujk tu twujy es yajnijeepy mudu nax, es yoñ éxtum tu'ugu kepyan es ja joonuty trujta'aktu pya'an ma tadu xye'entsy.

Levaduuru éxtumu ijxpajtun

²⁰Es 'yajakunnáñ ja Jesús:

—¿Ti mbaat mut kyijxyu ja Diosu kyutujkun? ²¹Du'an yu'u éxtum ja levaduuru di'ibu tu'ugu toxytyujk pyujtákyu ma mayu arinu es ttuktij'yo'oy koonum ñaydyuktujkudya'ayuty.

Tujk aa xu'utspu

²²Es ja Jesús dyaj'yo'oy ja tyu'u, ñejxy Jerusalén es ñaxy kajpngajpn es ya'uxpeky. ²³Es nidu'uk yajtuujy:

—Windsún, ¿je'eyu niwaanu di'ibu nitsokp?

Es ja Jesús 'yadsooy:

²⁴—Jottugoydyu es mdúkudut ma tujk aa xu'utspu, ja'a ko may ja ja'ay tyukuya'andu, es kyaj mbaat tyúkudu. ²⁵Es ko ja kudujk pyudu'ugut es dya''adúkut ja tujk aa, net miidsuty di'ibu jap tujá'p kyóxtup ja tujk aa, es mjuna'andut: “Windsún, ya''awa'ats ja mdujk esuts ndúkudut.” Es ja kudujk 'yadsówut: “Kyajts nnijawu mbún miidsuty es ma mdsoundu.” ²⁶Es miidsuty xy'anuumut: “Udsajtum oj n'okka'ayambu ti'igyu, es mijs xy'a'xpujk ngajpnótyuts.” ²⁷Es yu kudujk m'adsówudut: “Tu n'anuumudu ko kyajts nnijawu ma mdsoundu. Jüga'aktu ja yaa nidugekyu miidsuty pojpu tuumbaty!” ²⁸Jam ma ja'ay jyu'uy ya'axtut es ñaydyutskaadudut mut ja ayo'on, jam nandu'un miits m'ittut ko xy'ixtut yu Abraan, Isaa esa Jakoob es nidugekyu Diosu kyugajxpu ma Diosu kyutujkun, es miits myaj'yojkrpudsamándup tujá'p. ²⁹Es ja ja'ay myina'andu jagam ma xuu pyudsemy es ma xuu tsi'ity es ma jumboj es ma yukpoj, es ñaxwaatstut es kyádyut ma Diosu kyutujkun. ³⁰Es ta di'ibu tyam ux'ok, yu'u ñujxtup jawyiin; es di'ibu tyam jawyiin, yu'u ittup ux'ok.

Jesús tniya'axy ja jerusaléngudu ja'ayuty

³¹Es net jyajttu nija'ajuty ja fariseeuty, es t'anmaaydyu ja Jesús:

—Tsoon ja yaa, ja'a ko ja Eroodus mya'oogánup.

³²Ta ja Jesús 'yadsooy:

—Ñujx anuumudu tadu wax kots uj njuna'añ: “Ujts nyajpudsamaambyuts yu ka'oybyu es nya''aguda'aguduts yu puma'ay, es nyajkuxa'añuts yu nduunguts extu ko Dios jyuna'anutnum.” ³³Es mbaaduts nyaj'yo'oyuduts ja ndu'u extu koonumts njá'tuduts Jerusalén. Mut ko kyaj mbaat tu'ugu Diosu kyugajxpu 'yeeky pan kyaj jyáputy Jerusalén.

³⁴Es ja Jesús 'yakjunáñ:

—Miits Jerusalén ja'ayuty, miits mya'o'ktup yu Diosu kyugajxpu es xykyuka'atstu ja di'ibu Dios kyejxpy. Kanak ok miidsuty njayajmuka'añ éxtumu tuttaak dyajmíky ja tyutku'unguty kyaknbatku'p, per kyaj xykyupujktu. ³⁵M'ixtup miidsuty ko yu mdujk wyu'ama'añ kubak. Es n'anuumudu ko kyajts xyñaky'ixtut extu ko tpaadut ja xuu es miits mjuna'andut: “Dios kyunu'xup ja di'ibu miimp Nindsun'ajtumgyujxm.”

Jesús dya''aguda'aky ja puma'ay di'ibu myudajtypy ja ki'ix

14 ¹Ma tu'ugu saabudu xuu ja Jesús ñejxy kaabyu ma tu'ugu windsún fariseeu tyujk, es támdum pya'ixyuty yu wiinkpu fariseeuty. ²Es jam Jesús wyinduuy tu'ugu puma'ay di'ibu myudajtypy ja ki'ix. ³Net ja Jesús dyajtuy ja fariseeuty es di'ibuty tsajptugóty ya'xpujktup:

—¿Ti ja ana'amun yajkutijkypy, es nya''agudákum ja puma'ay ma saabudu xuu, o kyaju?

⁴Es yu'ujty wyu'umdaaydyu amoñu. Net ja Jesús tku'unitoon ja puma'ay es dya''agudaky, es t'anmaay es ñujxut. ⁵Net ja Jesús t'anmaay ja fariseeuty:

—Pan miidsuty yu m'u'unk o mdsajkaa kunajxpu ma tu'ugu nudajñ, ¿ti kyaj mij xyjuudut pojunu, oy jyatimsaabuxuujuty?

⁶Es kyaj 'yadsoojumbijttä ni wi'ix.

Yajwóy mā pujk ukun

⁷Es ko t'ijxy ja Jesús yu ja'ayaty di'ibu tu yajwóy ko twin'ixtu yu uñaaybyajn di'ibu windsu'kun mætt mā meesu, net myooyudu tadu kajxwíjün:

⁸—Ko pán mwówudat mā tu'ugu xuu mā ja'ay pyuka'añ, katu m'u'uñu mā ja uñaaybyajn ja jujp'ámbu. Mbaat myiñu wiinkpu ja'ay di'ibu ni'igu mäj ijtp es kudii mij, ⁹es ja kudujk m'anuumudat: “Wa'tsu'uk jaa es yu ja'ay 'yu'uñut.” Es mij mnuxut mat ja tsoydu'un extu jam ux'am, es m'u'uñut. ¹⁰Tyam ngajxwíjy es ko myajwówut, u'uñu jam ux'am. Es ko myínut di'ibu tu mwóyaty, net m'anuumudat: “Matnaymyaayubu, nax yamdsu mā uñaaybyajn di'ibu myudajtypy ja windsu'kun.” Es du'ün xy'axájut ja windsu'kun mā ja ja'ay 'yu'uñudu mat mij mā ja meesu. ¹¹Di'ibu naymyujpjtákup, yu'u Dios puwíjtsup; es di'ibu naybyujtákup yuunk naxyryu, yu'u Dios ya'ítup mäj.

¹²Es ja Jesús t'anmaay nandu'ün ja kudujk di'ibu tu tway:

—Ko xywyówut ja ja'ay kaabyu, katu xywyowdu yu mmæt naymyaayubu es ja mmægu'uktujk, o mmudujkra'a, o mukja'ayduujk, di'ibu óknam mij mwówudap nandu'ün. ¹³Kyaj dyu'ünaty. Ko ja'ay xywyówut mā xuu xytyuna'añaty, mwówup yu ayoobu ja'ay, yu uxneybyu es yu wiintspu. ¹⁴Pün mdiimbyu du'ün, mgunu'xadap ja Dios, ja'a ko yu'ujaty kyaj mbaat dyajjambíttä. Dios myajjumbijtxudap mā naty jyikyppyeky ja ja'ayaty di'ibu jiky'ajttap tæy'ajtun mætt.

Di'ibu rey tyuun ko 'yu'unuk pyejky

¹⁵Es ko tmudooy yu tyaadu, tu'ugu di'ibu naty jam uñaapy mā ja meesu t'anmaay ja Jesús:

—Jotkujk di'ibu kaapy mā ja Diosu kyutujkun!

¹⁶Net ja Jesús jyunáñ:

—Tu'ugu kudujk ttuna'añ tu'ugu mäj xuu. Net twooy may ja ja'ayaty.

¹⁷Es óknam mā ja oorü tpaty mā 'ya'ux'ata'andu, tkejxy tu'ugu tyuumbu es t'anuumut ja ja'ayaty: “Mindu. Tu net yajpjtakta'ay tugekyu.” ¹⁸Es nidugekyu di'ibu tu tway jyunandu: “Du'ün xy'oknama'xut.” Tu'uk jyunáñ: “Ja'a ko tyámats tu njuy tu'ugu nax, es yu'ats nujx n'ixa'añ. Tunu may'ajtun, du'ün xy'oknama'xut.” ¹⁹Es jatuk jyunáñ: “Yu'ats tu njuy mægoxk mankwernu yuubu, es yu'ats nujx n'ijx matsa'añ pán yuup. Tun may'ajtun, du'ün xy'oknama'xut.” ²⁰Es jatuk jyunáñ: “Tyámats ndimpujkta'ay. Kyajts mbaat nnejxy.” ²¹Es ko ja tuumbu jyumbijty, net ja wyindsún t'anmaay tugekyu. Net ja wyindsún 'yajku, es t'anmaay ja tyuumbu: “Nujx tyamyu woomúk yu ja'ayaty di'ibáty mäj tu'aay mutsk tu'aay, es xyajmínut ja yaa nidugekyu ayoobu ja'ayaty esu uxneybyu esu wiintspu.” ²²Es óknam ja tuumbu t'anmaay ja wyindsún: “Tuts nduñ éxtum tu mjuna'añ, es tápnam 'yak'awa'adsaty yu lugaar.” ²³Es ja wyindsún t'anmaay ja tyuumbu: “Nujx, ak'ix mā kajpnba'a es mā padu'u, es myíndut yu ja'ay esuts yu ndujk 'yútsut. ²⁴Ja'a ko di'ibats tu njawoy jawyiin es kyaj myíndu, tyam kyajts nnakymyo'oyut es kyáyut.”

²⁵Es ma tymnejxy ja Jesús, pyanejxyuty ja mayjya'ay. Ta ja Jesús 'yijxumbijty es jyunañ:

²⁶—Pun xyniminaambuts éxtamts yu n'uxpukpu, jawyiinats xytsyókut uj es óknam yu mdeety mdaak esu mnado'oxy es yu m'u'unck es yu mmuga'axuty, es mij ku'um. Es pun kyaju du'un xytsyeky, kyaj mbaat m'ity éxtamdsu n'uxpukpu. ²⁷Es kyaj mbaat n'uxpukpu'áty pun kyajts xypadsooñ es mjiky'átut éxtam tu'ugu ja'ay di'ibu pyagiipy ja kyruuz ko 'yo'kan tninejxy.

²⁸Pun miits nidu'uk mgojaampy tu'ugu potsy kujxm, ¿kyaj jawyiin xy'oktúnat ja mgwentu es xy'ixut wi'ix xya'abaadut? ²⁹Es pun je'eyu tu xynidaju ja mbotsy es kyaj mbaat xynakyua'abety, nidugekyu ja'ayuty mij mduksi'igudut ³⁰es jyuna'andut: “Tadu ja'ay je'eyu tu tpojtse'együ es kyaj t'ok'ya'abajna.”

³¹O pun tu'ugu rey mut majk mil yu syoldaadu tsiyptuna'añ mut jatugu rey di'ibu myudajtypy i'px mil yu syoldaadu, ¿kyaj jawyiin tniwinmayu pun mada'agup o kyaj? ³²Es pun kyaj, netyu tkexy tu'ugu kyugajxy ko naty jagámmu myiñ ja myudsip es t'anuumat ko wa'an tme'xy es du'uñu 'yítut.

³³Nan nidu'uguty miidsuty, pun kyaj xymyastu'uty tugekyu di'ibu mmudajtypy, kyaj mbaat m'ity éxtamts uj ja n'uxpukpu.

Kaan tyugooyñu ja ty'a'ams'tát

³⁴Yu kaan oy. Per pun tugooyñu ja ty'a'ams'tát, ¿wi'ix mbaat ñaktyúñ? ³⁵Kyaj ñaky'óyuty, ni ma nax es ni ma ja abu'udu 'yity niko'obéty. Je'eyu du'uñu ñatugooyñu. Di'ibu mudoodu, wa'an tjaygyúkadu.

Borreegu di'ibu tugoy éxtamu ijxpajtun

15 ¹Es ja yajkugubajrputujk es púnuty 'yandijtu pekyjya'ayuty tniujwa'ktu ja Jesús es tmudowa'andu ja 'yuxpukpu. ²Paaty yu fariseuty es ja di'ibuty tsajrtugóty ya'uxpuktu ñay'anmaayudu:

—Tyadu ja'ay 'yaxájup ja pekyjya'ayuty es kyadyu muat.

³Net ja Jesús tpujtáky tu'ugu ijxpajtun:

⁴—Pun miidsuty nidu'uk mmudajtypy tuk mugopxu mborreegu es tu'uk tugoy, ¿ti kyaj xyajw'umudu tadu majta'px majmókk majtáxku jam aamyóty es nujx xy'uxta'ay di'ibu tu tugoy extu ko xypyaadut? ⁵Es ko xypyaadut, xypuyta'agut mgejkykyjxy es mxonda'agut. ⁶Es ko mja'tut ma mdujk, xy'anuumudu mmutnaymyaayubu es ja mmudujkpa'a: “Xonda'aktu mut uj, ko tats nbaaty ja nborreeguts di'ibu naty tu tugoy.” ⁷Tuy'ajtun n'anuumudu ko nandu'un tam ni'igu ijt xondakun tsajpótm mut tu'ugu pekyjya'ay jyodambity es kyaj mut ja nimajta'px majmókk majtáxku ja'ay di'ibu nayja'adup ko jyiky'attu tuy'ajtun muat es kyaj jyodambittu.

Toxytyujk tpaaty ja myeeñ éxtamu ijxpajtun

⁸O pun tu'ugu toxytyujk myudajtypy majk ja meen es dyajrtugóty tu'uk, ¿ti kyaj dyajtoye'eky ja jyuan es tyúkat padu'ku jap tugoty es t'uxta'ayut ody'agyu extu ko tpaadut? ⁹Es ko tpaadut, net dyajnaymyúkadut ja

myugu'uktujk es ja myudu'jkpa'a, es t'anuumut: "Xonda'aktu mut uj, ja'a ko tats nbaaty ja nmeen di'ibudsu naty tu nyajtugóy."

¹⁰Es ja Jesús jyuna'añ nandu'un:

—N'anuumu miidsuty, ta yu ijt xondakun ma Dios ja 'yánklusuty mut tu'ugu pekyja'ay ko jyodumbity.

Mixy di'ibu axuuk jiky'ajt

¹¹Net ja Jesús tpujtáky jatu'ugu i'xpajtun:

—Tu'ugu yedyujk tmudajty majtsku myaank. ¹²Es ja mutskpu t'anmaay ja tyeety: "Tatu, xymo'oyu'pts ja nguma'añats di'ibuts uj xypyatp." Net ja tyeety dyajwa'xy ja kuma'añ es tmooy. ¹³Es ko waanu 'yijty, net ja 'yu'unk ja mutskpu dyajmujktaay ja kyuma'añ, es oj ñujxnu jagam ma wiink naxwíñadu. Es jam dyajkujxtaay ja myeen mut ja axuukpu jyiky'ajtun. ¹⁴Es ko ja myeen oj dyajkujxtaayñ tugekyu, net myiin ja muk yuu ma tadu naxwíñadu, es 'yayu'ajnu. ¹⁵Net t'uxtaay ja tyuunk ma tu'ugu yedyujk di'ibu jap kugajpn. Net kyajxu kyamoty es tkwent'átut ja udsun. ¹⁶Esu tadu mixy jantsy yu'o'kup. Kyaj ti muut ja jyot dya'útsut, extu jyaju'xánnu di'ibu du'un kuxu'kp éxtum tsejtsyun, di'ibu udsun jyux'tup, es ni ti pán kyamo'oyaty.

¹⁷Net jyotmay'e'ky es jyunañ: "¡Nu'andsu ndeety tmudaty yu tuumbu ma tyujk es tmo'oy ja kya'ay 'yukun nanadaku es uj ja yaa n'ayóyats mut ja yuu! ¹⁸N'oknujxnuts madsu ndeety, es n'anuumudats: Tatu, tats nduundugóy mut ja Dios es mut mij. ¹⁹Kyajts xynakyñitaku es mjuna'anut kots mij xy'u'unguty. Axájugats éxtum tu'ugu mduumbu." ²⁰Net tyu'udujku es ñe'xy ma ja tyeedyu tyujk. Es ko naty myíñum jagam, yu tyeety 'yijxu es pya'ayooju, es ñe'xy oj jyujp'yo'oyaty, es 'yaxaju es myunaanu es tsyu'xu.

²¹Net ja 'yu'unk 'yanmaay: "Tatitu'unk, tats nduundugóy ma Dios es mut mij. Kyajts xynakyñitaku es mjuna'anut kots mij xy'u'unguty." ²²Ta ja tyeety t'anmaay ja pyo'oduumbuty: "Juuttu pojun yu wit ja oybyu es tukpujta'aktu. Es mo'oydu nandu'un tu'ugu kyajits es yu ky'u'uk, ²³es yajmíndu ja tsajkaa ja ni'xpu es xya'oogat es nga'ay n'úkum es ja xuu ndu'unum. ²⁴Ja'a ko tyadu n'u'unguts du'un éxtum tu 'yo'knu, es tu jya'ty jatugok. Es tu naty tyugooyñ, es tyam tu nbaadyats jatugok." Net ja xuu ttuundu.

²⁵Es ja 'yu'unk ja ka'axkópk japu naty kamoty tyuñ. Es ko jyajty tujk wingón, net tmudooy ko ja'ay xyu'uxy es 'yatstu. ²⁶Net dyaxu tu'ugu tuumbu es dyajtuy: "¿Ti tuun jajtup?" ²⁷Es ja tuumbu 'yadsooy: "Yu m'utsy tu jya'ty esu mdeety tu tni'ana'amu es 'yoogat ja tsajka ni'x mut ko tu jya'ty oy muk." ²⁸Es ja ka'axkópk jyot'ambejky. Kyaj jap tyukuyañ. Net ja tyeety pyudseemy es 'yanmaay: "Taku." ²⁹Es yu'u t'anmaay ja tyeety: "Mnija'ap naak jumujtats mij tu nmuduñ, es kyajts mij nmudugoy ni na'a, es ni je'eyats xkyamo'oy tu'ugu tsyibu'unk es ndúnudats yu xuu mudadsu nmatnaymyaayabu. ³⁰Es tyam tu jya'ty tadu m'u'unk di'ibu mmeen axuuk tu ttuñ mut ja kujeñdyo'oxyaty, es tu xya'eeky yu tsajka ni'x mut ko tu jyambity."

³¹Net ja tyeety jyunañ: "Nitu, mij du'añum m'ity mut ujts, es tugekyu di'ibuts uj nmudajtypy, mijtsu mja'a. ³²Es tyam oy ndu'unum tyadu xuu es

nxondákum, mut ko tyadu m'utsy du'un éxtam ko tu 'yo'knu naty, es tyam tu jyumbity jiky. Tu naty tyugooyñ, es tyam tu nbátum jatugok."

Tuumbu di'ibu axuuk myudiimpy ja wyindsún éxtamu ijspxatun

16 ¹Nandu'un ja Jesús t'anmaay ja 'yuxpajkputajk:

—Jaa tu'uk ijtya windsún mukja'ay es myudajtypy tu'ugu tyuumbu di'ibu kywentu'ajtypy ja jyiky'ajtun. Es ja mukja'ay ya"awa'anu ko yu tyuumbu ttuñ axuuk ja jyiky'ajtun.

²'Net ja wyindsún myujwoojü es yajtuujü: "¿Tii danu tyaadu éxtam jyuna'andu mut mijts? N'okwijtsam yu kwentu éxtam tu mduñ, ja'a ko kyaj nnakyyajtuna'añ." ³Net ja tuumbu ñayjyunanu ku'am: "¿Titsu net ndúnup tyam? Yu nwindsúnuts xpyujkyuaambuts yu nduunguts. Kyajts nmudaty yu mujaa esuts nnaxtúnut, es tsoyduumbuts nandu'un esuts n'amdówut yu limosnu." ⁴Net ñayjyunanu wyinma'añóty: "Tuts nnijawa wi'ixuts ndúnut es nmudátudats púnuts xy'axájup ma tyujk kots uj kyaj nduunk nbaadut." ⁵Net tmugajxy nidu'uk nidu'uk di'ibu myuni'xy'ajtypy ja wyindsún. Ja jawyiina du'un dyajtuuy: "¿Nu'un xymyuni'xy'áty ja nwindsúnuts?" ⁶Es ja'a 'yadsooy: "Ja'ats nmuni'xyuty tuguk mil litru yu aseytu oliivu." Net ja di'ibu kywentu'ajtypy 'yanmaay: "Tyaa mneky. U'uñu pojun es yajkoj jatu'uk es xpyujta'agut mil jakujm je'eyu." ⁷Es óknum dyajtuuy jatu'uk: "¿Nu'un mij xymyuni'xyuty yu nwindsúnuts?" Es ja'a 'yanmaay: "I'px tuktuuj mil kilu yu triigu." Es ja di'ibu kywentu'ajtypy 'yanmaay: "Tyaa mneky. Yajkoj ja wiinkpu es xyákut je'eyu i'px majtsk mil." ⁸Es ko ja wyindsún tnija'ajü, net ñigajxu oyü tadu tuumbu, ja'a ko kuwiyj mut tadu wyinma'añ.

Es ja Jesús jynáñ:

—Ya naxwiiñ, ta mayja'ay di'ibu jiky'ajtp je'eyu meeñ ttsoktu es dyajnipata'andu es myukja'ay'ata'añ mut ja jyiky'ajtun. Es tadu adsojkrü kyuwijyuty wi'ix tyónut ma ja wyindsún es tsyókudat ja myugu'uktujk. Per ja ja'ayuty di'ibu tyunándup éxtam ja Dios ttsekyun, kyaj du'un 'yadu'atsta.

⁹Du'unuts miits n'anuumada ko ja puja'taky ya naxwiiñ ma ja ja'ay di'ibáty tyuundup ja axuk'ajtun, yajtúndu yu puja'taky pun wi'ix ja ja'ay mmut mnaymyáyudat es ko naty kyexy, net myajkupáktut ma ja winu xuu winu tiempü tsunaaydyákn.

¹⁰Es pán kyuydyimpy mut ja waanubu di'ibu ja wyindsún tukmu'ijxup, nandu'un tkuydyúñ mut ja maybyu. Es pán toomp waanu, nandu'un tyoñ mut ja kajaabu. ¹¹Paaty pán kyaj tkuydyúñ di'ibu wyindsún tukmu'ijxup ya naxwiiñ, Dios nan kyaj myo'oyudat ja jotkujk'ajtun jam tsajpótm. ¹²Es pun miidsyty kyaj yajxón xkyuydyundu di'ibu yu mwindsún jya'a'ajtypy, ¿wi'ix xysyety es myajmo'oyut di'ibu mij mja'a'átup?

¹³Ni pán po'oduumbu mbaat tkamudúñ majtsku wyindsún. Ja'a ko pun tuump yajxón ma ja wyindsún ja jawyiimbu, kyaj mbaat ñaktyyúñ yajxón ma ja myumajtskrü. Es pun ja myumajtskrü wyindsún tsyepjy ni'igu es tyuñ yajxón mut yu'u, kyaj mbaat ja jawyiimbu tnakymyudúñ. Paaty n'anuumu miidsyty ko kyaj mbaat xymyudúñ yu Dios pun mbajtáky yu mwinma'añ ma ja meeñ.

¹⁴Es ja fariseety di'ibu 'yadsojktup ja meeñ tmudoo'ittu tugekyu es ja Jesús ttukxi'iktü. ¹⁵Net ja Jesús t'anmaaydyu ja fariseety:

—Miits mnayyajnáxudu éxtum di'ibu jiky'ajtp tuy'ajtun muut ma ja mayjya'ayuty. Per ja Dios kyaj mbaat xywyin'uundú, ja'a ko yu'u ñija'ap ja mjot mwinma'añ. Es pán naybyajtákap muj, Dios 'yuxtijpy.

Moisesu 'yana'amun esu Diosu kyutujkun

16'Extu ma jyiky'ajty ja Fwank Yajnábjtpe 'yijty ja Moisesu 'yana'amun es ja Diosu kyugajxpu ty ja 'yuxpújkun. Per óknum ma yu Fwank es tyambaat yajkajxwa'xy ja oybyu ayuk di'ibu ñigajxpy ja Diosu kyutujkun, es mayjya'ay 'yuxtaaydyur wi'ix agwanu tyákuat ma Diosu kyutujkun.

17'Pun kyaj 'yoktuunnu ni tuk peky ja letru di'ibu jyaa'ajtpy ja Moisesu 'yana'amun, jawyiin kyutugóyut ja tsajp esu nax.

Kasaadu ja'ayuty ñaymyastu'ududu

18'Pun tu'ugu yedyujk myastutpy ja ñudo'oxy es pyeky mut ja wiinkpu, yajtugeepy ja pújk úkunu wyindsu'kun. Es di'ibu pújk mut tu'ugu toxytyujk di'ibu tu ñaymyastu'udyuty, nandu'un yajtugeepy ja pújk úkunu wyindsu'kun.

Mukja'ay esu Lázarú

19'Es nandu'un jatu'uk tmadya'aky ja Jesús:

—Jaa tu'uk ijty ja mukja'ay es ja wyit tpejta'aky ak oybyu. Es bom bom jyantsykyay jyantsy'iiky éxtum ja ja'ay xyudúñ. 20'Es jam tu'uk ijty nandu'un ja yedyujk jantsy ayoop es txu'aty Lázarú, di'ibu naty ja nini'x tugekyu ak pu'uts. Es jam yajmastúty ma mukja'ayu tyujk aa. 21'Tyadu ayooobu ja'ay, yu'u jyanayya'utsanu mut ja di'ibu ka'ap ma ja mukja'ayu myeesu. Es ja uk ñiwéyuty majaty ja pyu'uts.

22'Es net 'yo'knu ja Lázarú, es ja anklus yajnájxu ma ja Abraan 'yity. Net ja mukja'ay 'ye'ky nandu'un, es dyajnaxtújkudu, 23'es ñejxy ayoodaknóty. Net 'yijxe'ky es t'ijxy ja Abraan esu Lázarú. 24'Ta yaxkeky: “¡Apteety Abraan, pa'ayooguts! Kax yu Lázarú es dyajxoogut yu ky'u'u jajp mut yu nuu es min dyajxeemy yu nya'anuts, ja'a ko nugoots n'ok'ayoonu muk ma tyadu juun.”

25'Es ja Abraan 'yanmaayy: “Nitú, jamyats ko mij tu m'ity oy ko tu mjiky'aty, es yu Lázarú tu 'yayoy. Yu'u tyam jotkujk'ajtp, es mij m'ayoy. 26'Nandu'un ja Dios tu tpejta'aky tu'ugu muj wok di'ibu abeky xyal'jttum, es kyaj pán mbaat ñejxy jamdsoo es ni pán yadsoo mbaat kyamiñ.”

27'Net ja mukja'ay jyunán: “Tunu may'ajtun, apteety Abraan, kax yu Lázarú madu ndeety yu tyujk 28'mats nmudaty nimugoxktsu n'utsy, es t'anuumut kudiibu yaa myínut nandu'un ma tyadu ayoodákn.”

29'Es ja Abraan jyunán: “Yu'ujuty myudajttap di'ibu Moisés es ja Diosu kyugajxpu kyuxjaaydyu. ¡Wa'an tpadundu!”

30'Es ja mukja'ay 'yadsooy: “Tuy'ajtun, apteety Abraan. Per pun nidu'uk yu o'kpu jyikypyúkat es ñajxut ma yu'ujuty, yu'u yajtugajtsxur yu wyinma'añ.”

31'Es ja Abraan 'yanmaayy: “Pun kyaj tpadún ja Moisesu 'yana'amun es di'ibu jyaadyu ja Diosu kyugajxpu, nan kyájum tmubúkat oy jyajikypyujkpu tu'ugu o'kpu.”

Puroobaty ko pekyoty nyajka'am ja wiink ja'ay

17 ¹Jesús t'anuumu ja 'yaxpajkraty:

—Taa di'ibu ja ja'ay yajpekytyiimpy. ¡Per purooba tadu ja'ay di'ibu yu myugu'uk yajtugeepy! ²Nik oy es yajpajta'agut mejyñóty mut tu'ugu paan yajtuk'yo'ktúyut es kyaj ko yu myugu'uk dyajtuundugóy.

³Mnaygywentu'átudup mijts. Es pun yu m'utsy mmudugoooyap, kajxwjj. Es pun jodumbijtp, pojruma'x. ⁴Oy mmudugóyudut mij juxtujk ok tu'ukpu xuu es juxtujk ok myínut es jyuna'anut: “Ma'xkats”, pes mma'xup.

Mubujkun muk'ajtun maat

⁵Es ja apóstulaty t'anmaaydyu ja Jesús:

—Windsún, tukmubujkuts waana ni'igu.

⁶Es ja Jesús 'yadsooju:

—Oyxuap je'eyu waana xymyudaty ja mubujkun éxtam tu'ugu mutsk mortás pajk, mbaatxyuap xy'anuumu yu muj kepy: “Nujx m'ity jap mejyñóty”, es mmumudówadup.

Muduumbu tyu'unun

⁷Pun mmudajtypy miidsuty tu'ugu mduumbu es tsu'pun ja tuumbu jyumbijn ma mdujk, tu oj yu'uy kamoty o tu tkwentu'aty ja mborreegu, m'anuumu: “Nax tugoty. U'uñu es mgáyut.” ⁸Kyaj, ¿kudii? Ni'igu t'anuumu: “Ya'abaaduts ja n'a'ux esuts uj n'a'ux'átut. Oknum mbaat mij mja'a xya'abaadu es m'a'ux'átut.” ⁹Es ko tkuyduñ éxtam tyuk'ane'emyaty ja wyindsún, ¿ti mbaat ja wyindsún jyuna'añ: “Dios kujúyubu?” Kyaj, ¿kudii? ¹⁰Nandu'an miidsuty ko xykyuyduunda'ay tugekyu di'ibu Dios tu mduk'ane'emyaty, mjuna'andup: “Tu ndu'unam je'eyu di'ibu tu nyajtuk'ana'amum.”

Jesús dya'aguda'aky nimajku ja'ay di'ibu myudajttup ja lepu pa'am

¹¹Es ja Jesús tyu'uyo'oy es ñejxy Jerusalén. Jam ñajxy ma ñaybyaadyuty yu Samaaryu mut ja Galileeu. ¹²Es ko jyajty ma tu'ugu kajpn, net tpattt majk ja yedyujk di'ibu myudajttup ja lepu pa'am. Jagam ja tyánudu éxtam jyuna'añ ja Diosu 'yana'amun, ¹³es yaxkaktu:

—Jesús, Windsún, pa'ayooguts uudsuty.

¹⁴Es ko Jesús 'yijxu, net 'yanmaayu:

—Nujxtu ma ja teety es m'ixudut.

Es ko oj ñujxtu, net 'yagudaktaaydyu. ¹⁵Net tu'uk ko t'ijxy es tu 'yaguda'aky, jyumbijty es ya'axy jyeky t'awdajty ja Dios. ¹⁶Es net tnimiiñ ja Jesús es ñaygyoxtnaaydyáku es ñayjyujpu naxkujxy es tja'aygyudáky. Esu tadu yedyujk yu'u samaritanu ja'ay. ¹⁷Net ja Jesús jyuna'añ:

—¿Tii kyaj tu 'yaguda'aktu nimajk? ¿Ma net ja nidaxtujkpu? ¹⁸¿Tii yu'uy naydyi'igyu tyadu samaritanu ja'ay tu jyumbity es t'awdaty ja Dios?

¹⁹Net ja Jesús t'anmaay ja ja'ay:

—Pudu'uk es nujx. Tu m'aguda'aky mut ko tu xymyubeky.

Wi'ix myínut ja Diosu kyutujkun

²⁰Es ja fariseeuty dyajttuudu ja Jesús:

—¿Na'a du'un ja Dios yajkutuka'añ?

Es ja Jesús 'yadsooy:

—Ko yu Dios myínut es yajkutuka'añ, kyaj ya'ixut ko jya'ty éxtum yu naxwíñudu ja'ay ja ryeyun. ²¹Paaty kyaj mbaat njuna'anum: “Yaa net”, o “Tam xim”, mut ko yu Dios yajkutujkp ma miidsuty.

²²Net ja Jesús t'anmaay ja 'yuxpajkputy:

—Ja'tup ja tiempu ko miits xyjatsóktut es oy tu'ugun ja xuu m'ítut ma uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, es kyajts uj xy'ixtut. ²³Es ko miits m'an'umxudut ja ja'ayuty: “Tyamu net”, o “Tuxim ja'a”, kyaj mnajxtut es xy'ixtut'ayuduts. ²⁴Ja'a ko uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, du'unuts nguxu'uga'añ éxtum ko jyudsikyun tyukjajudyu'ayut tugekyu tsajp. ²⁵Per jayujp n'ayówuduts muk es ja ja'ayuty di'ibu tyam jiky'ajttup kyajts xy'axájuduts.

Wi'ix jyumbítut ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu

²⁶Éxtum jyajtu jékyup ko ja No'ee jyiky'ajty, nandu'un jyata'añ kots uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nmínut jatugok. ²⁷Ko No'ee jyiky'ajty, ja ja'ayuty kyay 'yuuktu es dyajpáktu ja 'yu'unx extu ko tyujku ja No'ee ma ja arku, es netyu myiinnu ja ayo'onduu es ja ja'ay jyi'xtaadyu. ²⁸Es nandu'un jyajtu ko jyiky'ajty ja Lot. Ja ja'ayuty kyay 'yuuktu, tyook yaktu, ñi'ip kyojtu es ja tyujk tkojtu. ²⁹Es ko ja Lot tso'oñ ma ja Sodomu kajpn, netyu myiñ ja juunduu es yu azufra juun di'ibu ka'a tsajwínm, es ja ja'ay 'yo'ktaadyu. ³⁰Es du'un ya'ixut kots uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nguxu'ugut jatugok.

³¹Es ma tadu xuu, pún jam pajtp tujk nikujxy, kyaj jyanákut es tyúkut tugoty es tjuudut di'ibu jap tyugoty. Es púnudyu naty jap kamoty, kyaj jya'ttut ma ja tyujk. ³²Jamyatstu wi'ix jyajtu mut ja Lotu ñado'oxy. ³³Mut ko di'ibu jiky'ataamp mut ja kyu'am winma'añ, du'umbu ja'ay yajtugeepy ja jyiky'ajtun, es di'ibu jiky'ataamp éxtumts uj ndukni'ixu, du'umbu ja'ay kyaj dyajtugóy ja jyiky'ajtun.

³⁴Es n'anuumu nandu'un ko netu naty ja ja'ay mya'adu nimajtsk ti'igyu mabajn, tu'uk yajmunujxut es tu'uk wyu'amut. ³⁵Es nimajtsku toxytyujk jyuatstu ti'igyu, tu'uk yajmunujxut es tu'uk wyu'amut. ³⁶Es nandu'un nimajtsku yedyujk di'ibu naty jap kamoty, tu'uk yajmunujxut es tu'uk wyu'amut.

³⁷Es ja Jesusu 'yuxpajkputy yajttuju:

—Windsún, ¿ma tyaadu du'un jyata'añuty?

Es ja Jesús 'yadsooy:

—Ma ja o'kpu 'yity, jamu naty ja kus ñaymyíkyuty.

Toxytyujk di'ibu myu'i'impuy tu'ugu fwez

18 ¹Jesús trujtáky tu'ugu ixpajtun es ttuk'ixut ko ja'ay du'uñum kyajxta'aktut es kyaj jyotmay'ooktut. ²Du'un jyunañ:

—Mā tu'ugu kajpn jaa ijty tu'ugu fwez di'ibu kyaj twindsu'ugu Dios es ni pán tkatuñ kwentu. ³Es mā tadu kajpn nan jam tu'ugu ku'ekytyo'oxy di'ibu tyimmaye'ebyu tadu fwez es t'amdooy es ja myudsip yajpayo'oyut mut ja tų'ajtn. ⁴Es jeky dya'ijtyu tadu fwez, kyaj tkuydyñ. Per óknum ja wyinma'añ dyaj'yo'oy: “Oyats ngawindsu'ugu ja Dios es ni pánats ngamuj'ixy, ⁵peru tyadu ku'ekytyo'oxy nūgoots xy'okna'amnu, paaty tyámudsu tų'ajtn nduunut es kudiibu ñakymyínut es xyñakyña'amudats.”

⁶Es ja Jesús jyñañ:

—Jaygyuku di'ibu kyajx ja fwez axuk ja'ay. ⁷¿Ti kyaj ttuunut ja Diosu tų'ajtn pánuty wyin'ijxadu es tmunu'xta'agadu xuuñ koots es yajpudákudut? ⁸Du'unats miits n'anuumadu es kyaj jyákut esu Dios pyudákudu. Per kots uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nmínut jatugok ya naxwiñ, ¿iti nbaadupts ja ja'ay pán myabajktup ja Dios?

Fariseeu esu yajkugubajtrp

⁹Es ja Jesús trųjtáky jatu'ugu ijxpajtn mut ja ja'ayuty di'ibu nayjya'adup jyiky'aty tų'ajtn muut es t'axuk'ixy oytyim pánuty. Du'un jyñañ:

¹⁰—Majtsk ja yedyujk tu 'yotsy mā ja muj tsajptujk kajxtákrp. Tu'uk yu'u fariseeu, es jatu'uk yajkugubajtrp. ¹¹Es ja fariseeu tanu, du'un kyajxta'aky: “Dios, nja'aygyudáky pyuats mij, ja'a ko uj kyajts ndu'unuty éxtum ja wiinkpu ja'ay di'ibu ma'tsp, di'ibu pekytyuump, di'ibu yajtugeepy ja pųjk úkunu wyindsu'kun es ni ngadu'unudyuats éxtumu tyadu yajkugubajtrp. ¹²Uj n'ayu'átyuats majtsk ok ja samaan es nyákyuats tuk peky ko wya'xy majk peky tųgekyu di'ibuts uj nbatypy.”

¹³Per ja yajkugubajtrp wye'emy jagam, es ni je'eyu kyakooje'eky es pyat'ixut tsajwínm, je'eyu kyaatsy tkoxy es du'un ñu'xta'aky: “¡Dios, pa'ayooguts uj, kots uj nbekyjya'ayuty!”

¹⁴Net ja Jesús jyñañ:

—N'anuumu ko yu tyadu yajkugubajtrp ñujxnu mā tyujk es oj wye'emy oy mudu Dios, es ja fariseeu kyaj. Ja'a ko pán naymyujpajtkup, Dios puwijtsup, es di'ibu naybyujtákrp ayoobu es mutsk, Dios yu'u ya'ijtn mut.

Jesús tkuni'xy ja unā'ku'unguty

¹⁵Ta ja ja'ayuty dyajmiindu 'yuna'ku'unguty mā ja Jesús es yajkunu'xut. Es ko ja Jesusu 'yuxpųjkputy t'ijxtu taadu, net t'oodu ja di'ibu yajmiindup ja 'yuna'ku'unk. ¹⁶Es ja Jesús dyaxu es t'anmaay:

—Mastu'uttu, wa'andsu unā'ku'unguty xyñimínduts, es katu xyajjambíty, mut ko ja Diosu kyutujkun yu'u jya'a'ajtypy di'ibu du'un éxtum yu'ujty. ¹⁷Es tų'ajtn n'anuumu, pán kyaj t'axaju ja Diosu kyutujkun éxtum tu'ugu unā'ku'unk, ni nā'a kyatákrut jam.

Mukja'ay tmumadya'aky ja Jesús

¹⁸Es tu'ugu ana'ambu dyajtny ja Jesús:

—Oy windsún, ¿tits mbaat nduñ esats nbaadut yu njiky'ajtnuts winu xuu winu tiempu?

19Ta ja Jesús 'yanmaayn:

—¿Ti ko mjuna'lañ kots uj n'óyuty? ¿Ti mjunaamp xytyijy kots uj nDiósuty? Yu'uyu Dios naydyi'igyu oy. **20**Mij mnija'ap di'ibu Dios 'yana'amun'ajtyty: “Katu xyajtugóy ja pújk úkunu wyindsu'kun; katu myajja'ay'eeky; katu mdoñ mmeetsy; katu pán xywyingajxpéty; mwindsu'ugur ja mdaak mdeety.”

21Ja ana'ambu jyunañ:

—Tugekyu tyaadu tuts nguydyunda'ay extu kots nmutsk'ajty.

22Es ko taadu tmudooy ja Jesús, net t'anmaay:

—Mdagoy'ajtxur tu'uk. To'kta'ay tugekyu mjiky'ajtun es xumyo'oyut yu ayoobu ja'ayduyjk es du'an xypyaadut ja oy'ajtun tsajpótm. Es óknum mmínut es xypyanujxuduts.

23Es ko tyaadu tmudooy ja ana'ambu, net muk jyotmay'e'ky, ja'a ko jyantsymyukja'ayuty. **24**Ko ja Jesús t'ijxy ko tadu mukja'ay jyotmay'e'ky, net jyunañ:

—¿Tsip nimujaa esu mukja'ay tyúkudut ma Diosu kyutujkun! **25**Tuy'ajtun n'anunmu ko waanu pojun es tu'ugu kameyu ñáxut xu'uñjyutóty es ñimujaaaty es tu'ugu mukja'ay tyúkut ma Diosu kyutujkun.

26Es ja tyadu ja'ayuty di'ibu myudoodu jyannandu:

—¿Es punu du'an, pán mbaat ñitse'eky?

27Es ja Jesús jyunañ:

—Di'ibu ja'ayuty kyaj mbaat ttundu, yu Dios mbaat ttuñ.

28Es ja Peedru 'yanmaayn:

—Windsún, uudsuty tuts nmastu'uttu di'ibuts nmudajttap es mij mbanejxy.

29Es ja Jesús 'yadsooy:

—Tuy'ajtun, otyim pánuty di'ibu myastutypy ja tyujk, ja tyaaak tyeety, o ja myugu'uguty, o ja ñudo'oxy, o ja 'yu'unu, es xypyanujxuduts uj, **30**Dios mo'oyudur waanu ni'igu ma tyadu naxwíñudu, es ma ja naxwíñudu di'ibu miimp, 'yaxájur ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu.

Jesús tnigajxy myuduguk ok ja 'yo'kun

31Net ja Jesús dyajnejxy wiink tsoo ja nimajmajtskpu 'yuxpújkpu, es t'anmaay:

—Tyam njo'omun Jerusalén ma yajkuydyuna'añ tugekyu di'ibu ja Diosu kyugajxpu kyuxjaaydyu, wi'ix uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, njata'añuts. **32**Pes xykyuyaka'anduts ma ja romanu ja'ay, es xytyukxi'iga'anduts, axuuk xytyuna'anduts es xywyindsuju'uga'anduts.

33Xywyopa'añuts es óknum xya'ooga'añuts; per kyumduguk xuu njikyuyaka'añuts.

34Es ja 'yuxpújkpútyjk kyaj tjaygyujkudu éxtun jyunañ ja Jesús es kyaj tñjáwudu ti kyajxypy.

Jesús dya'ijxpéky tu'ugu wiints

35Ko ja Jesús jya'tań ma ja Jerikoo kajpn, tu'ugu wiints 'yu'uñu tu'ay t'amdoy ja limosnu. **36**Es ko tmudooy ko ñaxy ja mayja'ay, net ja wiints dyajtuuy ti tu jyátyuty. **37**Es jyannandu ja mayja'ay:

—Yü Jesús nazarenu najxp yadsoo.

³⁸Net ja wiints yaxkeky:

—Jesús, Davitu tyuump 'yaats, ipa''ayoogats uj!

³⁹Es ja di'ibu najxtap jawyiin 'yoojü es 'yamónut. Per ja wiints ni'igu jwantsyya'axy:

—Davitu tyuump 'yaats, ipa''ayoogats!

⁴⁰Net ja Jesús wyá'k'a'ajü es tñigajxü es myínut. Es ko ja wiints myiñ wingón, net ja Jesús dyajtuuy:

⁴¹—¿Ti mdsejpy es mij ndukmudúnut?

Es ja wiints 'yadsooy:

—Windsún, yu'uts ndsejpy esuts n'ijxpúkut.

⁴²Jesús jyúnáñ:

—Axajü ja m'ijxun, tü m'agudaky ja'a ko tü xymyubeky.

⁴³Es netyü ja wiints oj 'yijxwa'xy, es tpanejxy ja Jesús es t'awdaty ja Dios. Es nidugekyü ja'ayuty di'ibu 'yijxtü tyaadü, nandü'un t'awdajty ja Dios.

Jesús esü Zakeeu

19 ¹Net ja Jesús jyajty mä Jerikoo kajpn es ñajxy jap kajpnóty. ²Es jap tsyuunu tu'ugü mukja'ay di'ibu xyu'ajitypy Zakeeu. Yu'u ijty yajkugubajtpü windsún. ³Tadü Zakeeu t'ixá'añ ja Jesús. Per kyaj mbaat, ja'a ko yu'u axnaku'unk es jantsy mayjya'ay jap. ⁴Net ja Zakeeu ñejxy püye'együ jawyiin es kyuxpejty mä tu'ugü iigu kepy es t'ixá'añ ja Jesús.

⁵Es ko ja Jesús jyajty mä yu'u jam, net pyat'ijxy es 'yanmaayü:

—Zakeeu, junak pojün, ja'a ko koonumts tyam nwu'uma'añ mä mdüjk.

⁶Net ja Zakeeu jyúnajky pojün, es t'axajü ja Jesús mut ja oyjyot.

⁷Es ko ja ja'ayuty t'ijxtü, net ñay'anmaayüdu:

—Tü ñejxy jajttákrü mä tu'ugü pekyjya'ay ja tyujk.

⁸Net ja Zakeeu tyunaaye'ky es t'anmaay ja Jesús:

—Windsún, tyámuts nmo'oya'añ ja ayooobü ja'ayduyujk ja njiky'ajtünuts kujkwa'xy. Es pün tats ndoñ pün mut ja anuu, tyámuts nyajjumbítut taxk dü'unun.

⁹Es ja Jesús 'yanmaayü:

—Tyam tü jya'ty ja nitsokün mä tyadu tujk, ko yu tyadu yedyujk yu'u nandü'unü Abraanü tyuump 'yaats. ¹⁰Es uj, ja Naxwíñüdü Ja'ayüdyü Kyudunaabyü, tü nmíñuts es n'uxtá'ayuts es nyajnitso'oga'añuts pün tü tyuundügöy.

Meeñ éxtümü ijxpajtun

¹¹Tyamü naty ja ja'ay tmudowdü, net ja Jesús trujta'agyu tadü ijxpajtun ja'aguyjxm ko wyingoomp Jerusalén es ko yu'ujaty wyinmaydyü ko netyü ja Kristü t'axajüya'añ ja kyutujkun éxtüm ja reyün. ¹²Es jyúnáñ:

—Jaa ijty tu'ugü mukja'ay di'ibu oj ñejxy jagam wiink naxwíñüdü es t'axajüya'añ ja kyutujkun éxtüm ja rey es óknüm jyumbítut. ¹³Es ko tsooonáñ, net twoodsooy nimajk ja tyuumbü es tmooydyü nidu'uk nidu'uk kujktu'ugü meeñ di'ibu jantsy tsooxü, es t'anmaaydyü: “Yajtündü tadü meeñ

exta kots uj njambítut.” ¹⁴Es ja ja'ayaty di'ibu ya'u myugugajpn'ajtypy kyaj tsyékyuty, es tyukpagajxu ja wiinkpə kugajxy es ya'anuumut: “Kyajts ndsoktu esu tadu yedyujk ryey'átut yaa.”

¹⁵Per oj tyuku rey, es jyambijty ma ja ñaxwíñudu. Es ko jyajty, ta tñigajxudyaay ja tyuumbə di'ibu ta tmo'oy ja meeñ. Es dyajtuuy nu'an ta gyanaraty nidu'uk nidu'uk. ¹⁶Ja jawyiimbu myujwa'ky es jyanañ: “Windsún, majku du'anən ta gyanaraty ja mmeen.” ¹⁷Es ja rey 'yadsooy: “Oy. Mij yajxon ta mduñ. Es ko tats xymyudúñ yajxon mut waanu, tyam nbajta'aky es xyajkutúkat majku kajpn.” ¹⁸Es jatu'uk myiñ es jyanañ: “Windsún, ja mmeen ta gyanaraty məgoxk du'anən.” ¹⁹Es nandu'an ja rey 'yadsooy: “Mij myajkutúkap məgoxku kajpn.” ²⁰Net jatu'uk myiñ es jyanañ: “Windsún, tyaa ja mmeen. Tats nbajke'eky ma tu'ugu payu. ²¹Ndsu'kəpts mij, ja'a ko mij mbye'e'py di'ibu kyaj ta xyaky es mdsijky'py di'ibu kyaj ta xyni'ipy.” ²²Net ja rey jyanañ: “Mij, kyaj oy ta mduñ. Mut ja mgu'am ayuk nguyákat. Pən mñija'ap kots uj nyajmíky di'ibuts kyaj nbajta'aky es ndsíkyuts di'ibuts kyaj ta nni'ipy, ²³ti ko ta xykyapujta'aky ya nmeenəts ma ya banku?, es kots uj nja'tut n'axájudəts nandu'an ya 'yajuudyuk.” ²⁴Es t'anmaay di'ibu naty jámuty: “Pujku tadu meeñ es xymyo'oyət di'ibu myudajtypy majk.” ²⁵Es yu'ujaty jyanañ: “Windsún, itam tmudaty majk ja meeñ!” ²⁶Es ja rey 'yadsooy: “Tuy'ajtən n'anuumu miidsaty, di'ibu myudajtypy, ni'igu 'yak'yajmo'oy, es pən waanu tmudaty, yajpajku di'ibu myudajtypy waanu. ²⁷Es pánaty xymyudsip'ajtrəts es kyaj tseky esuts uj n'ítut rey, yajmín ja yaa es ya'ookta ya nwinduuyəts.”

Jesús tyuku Jerusalén éxtam tu'ugu rey

²⁸Es ko oj jyanañda'ay du'an, ja Jesús 'yaknejxy Jerusalén. ²⁹Es ko wyingoonu ma ja kajpnuty Betfajee es Betañu, ma ja Oliivus Kopk, jam ja Jesús tkejxy nimajtsku 'yuxpəjkrə, ³⁰es t'anmaay:

—Nujxta jap kajpnóty ta nwingo'onum. Ko jap mja'ttut, jap xypyaadət tu'ugu burru kuwəñ di'ibu ni pánnum tkatuk'u'uñ. Xymyugájut es xyajmínut. ³¹Es ko pən myajtáwudət ti ko xymyugaju, xy'anuumut: “Ja Windsún tsyejpy.”

³²Es ja 'yuxpəjkrəty oj ñujxta es tpattu du'an éxtam ja Jesús 'yanmaay. ³³Es ko naty tmugaju ja burru, net ja ñiwindsún yajtuujy:

—¿Ti ko xymyugájudu tadu burru?

³⁴Es yu'ujaty 'yadsoodə:

—Ja'a ko ya'u Windsún tsyejpy.

³⁵Es dyajnujxta ma ja Jesús es tpujtáktə ja wyit jam burru ñikujxy es ja Jesús ttukpejty. ³⁶Es ko ja Jesús tyu'uyo'oy, ja ja'ayaty dya'aptə wyit tu'aay ma ñaxa'añ. ³⁷Es ko wyingooñ ma wyinjúnaky ja tu'u ma ja Oliivus Kopk, nidugekyu ja mayja'ayaty xyondaktə es t'awdajttə ja Dios mut ja'agyujxm di'ibu ta t'ixtə, ³⁸es jyanañ muk:

—¡Dios kyunu'xubə tadu rey di'ibu miimp ja Nindsun'ajtamgyujxm!
¡Wa'an t'ity ja xondakən jam tsajpótm! ¡Muj kujxm 'yítut ja Dios!

³⁹Net nija'ajaty ja fariseeuty di'ibu naty jap mayja'ayóty t'anmaaydyu ja Jesús:

—Ya'uxpukpɛ, oo yɛ m'uxpukpɛtɛjk es 'yamóndat.

⁴⁰Es ja Jesús 'yadsooy:

—N'anɛmɛdɛ pɛn yɛ'ujɛty amoondɛp, extɛ yɛ tsaa yaxka'aktɛp.

⁴¹Es ko jyajty wingón mɛ t'ijxy ja Jerusalén kajpɛ, ta ja Jesús tɛijɛy ja kajpɛ, ⁴²es jyɛnán:

—Jerusalén ja'ayɛty, pɛn m'oknija'adɛpxɛp mɛ tyamɛ mxɛw w'ilix xɛpɛatɛtɛ ja jotkujk'ajtɛn. Per tyam ayu'udsyɛ 'yity mɛ miidsɛty. ⁴³Es ja'tɛp ja xɛw mɛ mmɛdsípɛty jyá'ttɛt es dyajkojtɛp mɛdɛ tsaa, nax, o tijátyɛty mɛ ñaygyuwa'anɛdɛt, es tɛgekyɛ myajnadujkta'ayɛdɛt oytyim madsooty ⁴⁴es dyajtɛgóyɛt ja mgajpɛ es dya'oogɛt ja mja'ayɛty, es kyaj dyajwɛ'umɛt ni tu'ugu tsaa nikɛybyéty mɛ ja mbotsy. Tɛgekyɛ tyaadɛ tyun jyátɛt ja'a ko kyaj tɛ xɛñijáwɛdɛ ko yɛ Dios tɛ mmimɛnɛdɛ.

Jesús dyajpɛdsɛmy di'ibɛ juuy to'ktɛp mɛ ja mɛj tsajptɛjk

⁴⁵Net ja Jesús jyajty mɛ ja mɛj tsajptɛjk es dyajpɛdseemy di'ibɛ naty to'ktɛp es juuydyɛp jap, ⁴⁶es t'anmaaydyɛ:

—Yɛ Diosɛ jyaaybyajɛtɛn jyɛna'añ: “Yɛ ndujkɛts yɛ'u dɛ'ɛn mɛ ja'ay kyajxta'aky”, es miits xyajwá'andɛ ma'tspɛ aɛnk.

⁴⁷Es bom bom ja Jesús ya'uxpeky mɛ ja mɛj tsajptɛjk. Es ja teedywyindsɛnɛty es ja di'ibɛty tsajptɛgóty ya'uxpukpɛtɛp es nandɛ'ɛn ja mɛjja'aydyɛjk t'axta'aydyɛ ja winmá'añ w'ilix ja Jesús 'yoogɛt. ⁴⁸Per kyaj tpattɛ w'ilix ttúnɛt, ja'a ko nidɛgekyɛ ja ja'ay tam yajxón tmɛdoo'íttɛ.

Jesusu kyutujkɛn

20 ¹Tu'ugu xɛw Jesús dya'uxpeky ja ja'ayɛty es tkajxwa'xy ja oybyɛ ayuk mɛj tsajptɛjk ñabotsoty, net jyajttɛ ja teedywyindsɛnɛty es ja di'ibɛty tsajptɛgóty ya'uxpukpɛtɛp es ja mɛjja'aydyɛjk, ²es jyɛnandɛ:

—Anmaagyɛts, ¿ti kutujkɛn mɛt xytyuñɛ tyaadɛ es pán tɛ mmo'oyɛdyɛ tadɛ kutujkɛn?

³Net ja Jesús jyɛnán:

—Ej nandɛ'ɛn nyajtɛwaambɛyɛts tu'ugu ayuk miidsɛty, es xy'adsoojɛmbítɛt.

⁴¿Pán mooyɛ yɛ kutujkɛn ja Fwank es yajɛbátɛt, yɛ'u Diosɛ, o ja'ayɛ?

⁵Es yɛ'ujɛty ñayjyɛnánɛdɛ:

—Ko n'anma'ayɛm: “Yɛ'u Dios mooyɛ yɛ kutujkɛn, yɛ'u xy'anma'ayɛm: ¿Es ti ko xykyamɛbɛktɛ? ⁶Es pɛn n'anma'ayɛm: Yɛ'u wyinmá'añɛdyɛ ja'ay, pɛjɛn nidɛgekyɛ yɛ ja'ay xykyuka'tsta'ayɛm, ja'a ko yɛ ja'ayɛty myɛbujkɛtɛp ko ja Fwank yɛ'u Diosɛ kyugajxɛp.”

⁷Paaty t'anmaaydyɛ ko kyaj tɛijawɛ.

⁸Net ja Jesús jyɛnán:

—Ej nan kyajts miits n'anɛmɛdɛ ti kutujkɛnɛts ɛj nmɛdajtyyɛ.

Axɛk kamgwentɛ'ajɛpɛty ijxpajɛtɛn

⁹Net ja Jesús tyɛjkɛ madyakpɛ mɛt ja ja'ayɛty, es tɛpɛtákyɛ tadɛ ijxpajɛtɛn:

—Jaa ijty tu'ugu yedyɛjk di'ibɛ kyoy yɛ uuvɛ kam mɛ ja ñax. Es óknɛm ttukmijky ja uuvɛ kam mɛdɛ wiink ja'ayɛty es tso'onnnɛ ja kugam, ñijxɛn jeky.

10'Es ko tpaty yu tiempu ma ja uuvu yajtúkut, net ja kugam tkejxy tu'ugu tyuumbu es t'amdówat ja ja'ayuty di'ibu ja kugam pátap. Es ja ja'ayuty kyaj ti dyajky, je'eyu tkepywojptu es dyajjumbijttu. 11Net ja kugam tkejxy ja wiinkpu tyuumbu. Es nandu'un axuk ttuundu, tkepywojptu es dyajjumbijttu. Ni ti tkamooydu. 12Net ja kugam tkejxy jawiinkpu tyuumbu, es ja ja'ayuty dyajtsayujttu es dyajkáktu.

13'Es tim óknam ja kugam jyunañ: "¿Tits ndúnup? N'okkékxyudsu n'u'unuk di'ibuts njantsytsyejpy. Ko yu'u t'ixtu, wa'an twindsu'ugudut." 14Es ja ja'ayuty di'ibu jam kywentu'ajttap ja uuvu kam, ko t'ijxtu, net ñay'anmaayudu: "Tyaadu yu'u myuwu'umyaambu tadu kam éxtamu kuma'añ. N'ok'ya'o'kam es udsajtam nja'a'ajtam yu tyaadu." 15Net dyajpudsuumdu jap kamoty es dya'o'ktu.

Net ja Jesús dyajtuy:

—¿Ti tyúnup mut yu'ujuty ja kugam? 16Mínup es dya'o'kta'ayudu tadu axuk ja'aydyujk, es tmo'oyut ja wiinkpu 'yuuvu kam.

Es ko ja ja'ay tmádoodu taadu, ta jyunandu:

—¿Ni tkatsókut ja Dios!

17Per ja Jesús wyin'ijxudu, es jyunañ:

—¿Es ti myaydya'agaampy di'ibu jap ma ja Diosu jyaabyajtan ma kuxja'ay 'yity?:

Yu tsaa di'ibu ja pojtsputujk myastutu,

tu tpaaty ja lyugaar ma ja tujk t'ujx'áty.

18Es pán jam kuxjubijp ma tadu tsaa, kanak pedazu jam wyaxut. Es pán tadu tsaa nitimpajtup pánuty, tukwa'ayudya'ayudup.

19Es ja teedywyindsúnuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpuktup netyu tjamatsandu ja Jesús, ja'a ko yu'u ñija'adup ko ja Jesús tu tpujta'agyu tadu ijxpajtan mut yu'ujuty. Per kyaj tmajtstu, ja'a ko ja ja'ay ttsu'ugudu.

Jesús tmadya'aky ja kugubajtan

20Net tkajxtu ja kugajxyuty di'ibu nay'andíjudup jyiky'attu tuy'ajtan muut, es t'uxtaaydyu ja winma'añ wi'ix dyajka'adut es tkuyaka'andu ma ja gobernador. 21Es t'anmaaydyu ja Jesús:

—Ya'uxpukpu, nnija'adupts ko mduk'uxpeky di'ibu tuy'ajtan es kyaj xyajtgátsy ja m'uxpukpu, ti'igyu mgajpxy oypyúnuty muut, es mya'uxpeky mut ja tuy'ajtan ma ja Diosu tyu'u. 22Anmaagyuts, ¿tii mbaaduts uj ngugubattu ma ja yajkutujkpu kopk Sésur, o kyaju?

23Es ja Jesús ñija'ap ja ja'ayuty 'yaxuk winma'añ es t'anmaay:

24—Tuk'ijxkuts tu'ugu meeñ. ¿Pán jam kuxkojy ja wyiin jyujp es pán ja xyuu kuxja'ay?

Es ja ja'ayuty 'yadsooy:

—Yu'u yajkutujkpu kopk.

25Net ja Jesús jyunañ:

—Pes mo'oy ja yajkutujkpu kopk di'ibu yu'u jya'a'ajtypy, es mo'oy ja Dios nandu'un di'ibu yu'u jya'a'ajtypy.

26Es ja ja'ayuty ñija'adup ko Jesús wyijyuty mut ja 'yayuk éxtam tu 'yadsoy. Es kyaj mbaat dyajka'adu wi'ix ko yu'u ya'uxpeky mut ja mayja'ay, es net yu'ujuty 'yamoondaaydyu.

Ja'ay dyajtáwdu pún jikyryáktup ja o'kputy

²⁷Es óknám nija'ajuty ja saduseeuty myiindu má ja Jesús. Ja saduseeuty jyuna'andu ko kyajp jyikyryuka'añ ja o'kputy. Paaty t'anmaaydyu ja Jesús:

²⁸—Ya'uxpújkpú, ja Moisés tkuxjaay pún tu'ugu yedyujk o'kp es tku'oogat ja ñudo'oxy es kyaj tu 'yu'unkpaaaty ni tu'uk, ja o'kpú 'yutsy pyúkup ja ku'ekytyo'oxy. Es ko tpaadat ja 'yu'unlk yedyujk, yu'u tyuknikujxm'átup ja jamyii. ²⁹N'ixy'ajutats ja ja'ayuty di'ibu nijuxtujk tukka'ax. Es ja ka'axkópik pyejky, es 'ye'ky, es kyaj dya'u'unkpáty ja ñudo'oxy. ³⁰Ta ja myumajtskpú tpejky ja ku'ekytyo'oxy es nandu'un jyajty. ³¹Es ja myudugúkpú nandu'un jyajty. Extu ko 'yabudseemy nijuxtujk, es ni pún tkatukpattu 'yu'unlk. ³²Es ko tyaadu du'un tugekyu ñajxy, ta nandu'un ja toxytyujk 'yo'knú. ³³Es yu'uts nyajtuwaampy. Ko jyikyryáktut, ¿púnuk yu'u nidu'uk ñudo'oxy'ajtyty?, ja'a ko yu'u tpujk'abudsuumdaaydyu tadu toxytyujk nijuxtujkuty.

³⁴Net ja Jesús 'yadsooy:

—Má tyadu naxwíñudu, pújktup ja ja'ayuty, ³⁵per di'ibáty nitujkup es jya'ttut má tadu jiky'ajtun es jyikyryáktut, kyaj ñakypyáktut, ³⁶ja'a ko kyaj mbaat ñaky'ooktu. Pes du'un 'yíttut éxtum ja ánkusuty, Dios 'yu'unlk'átudut, mut ko tu jyikyryáktut. ³⁷Má yajmadya'aky ja kepy tyoy, ku'um ja Moisés xytyuknija'am ko yu o'kpú jyikyryáktut. Es jap tkuxjaay ko Dios 'yanmaayú: “Újts Dios di'ibu ja m'aptujkuty xyDyios'ajtupts. Újtsu du'un ja Abraanú Dyios, Isaa esu Jakoob.” ³⁸Dios, kyaj yu'u Dyios'aty mut ja eekyryu. Yu'u 'yity Dios mut ja jikyryu. Es mut yu'u tugekyu jyiky'ajtta'aydyu.

³⁹Net naaguty ja di'ibu tsajptugóty ya'uxpújktup jyuanandu:

—Oy tu xy'adsoy.

⁴⁰Es kyaj pún 'yoknaydyuk'a'ijxunu es tii tnakyyajtáwdut.

Púnú tyuump 'yaats ja Kristu

⁴¹Net ja Jesús dyajtuudu ja'ajuty:

—¿Es wi'ix mjuna'andu ko ja Kristu yu'u Davit ja tyuump 'yaats? ⁴²Davit ku'um jyuna'añ má ja Salmu neky:

Yu Nindsun'ajtam Dios t'anuumu újtsu nWindsún:

“U'uñu yaa aga'añdsyoo má újun

⁴³extu kots új nyajptugótyt tugekyu mij ja mmúdsip.”

⁴⁴¿Es wi'ix mbaat yu Kristu tyuump'áty 'yaats'átyuty yu Davit?, ja'a ko Davit ku'um jyunañ: “nWindsúnuts.”

Jesús tnigajxy ja di'ibu tsajptugóty ya'uxpújktup

⁴⁵Es ja ja'ayuty nidugekyu tmadoo'íty ko Jesús t'anuumu ja 'yuxpújkruty:

⁴⁶—Naygywentu'átudu miidsuty maut ja di'ibuty ya'uxpújktup tsajptugóty. Yu'u pyujtáktup ja witu yembyu, es ttsoktu es ja ja'ayuty 'yubo'x kyajxpo'xudut tu'ay mudu windsu'kun es t'uxta'aydyu uñaaybyajin ja oybyu má ja tsajptujk es má ja xuu tyúñuty, ⁴⁷es tpujkudu ja tyujkuty

ya ku'ekyto'oxyuty, es kyajxta'aktu jeky es du'un twin'uuna'andu ja ja'ayuty, es ñay'andjuda jyiky'attu tuy'ajtun muut. Paaty pátdup ni'igu ja tadyu'unan.

Ku'ekyto'oxy ja myeeñ dyoxy

21 ¹Es ma ja muj tsajptujku 'yalkansiia ja Jesús t'ijxy ko ja mukja'aydyujk trajta'aktu ja meeñ. ²Es nandu'un t'ijxy ko tu'ugu ku'ekyto'oxy ayooba trajta'aky nandu'un majtsku mutsk meeñunk. ³Es ja Jesús t'anmaay ja 'yuxprajkrutujk:

—Tuy'ajtun n'anamu ko tyadu ku'ekyto'oxy di'ibu ayoop ta dyaky ni'igu es kudiinam ja mukja'ayuty, ⁴ja'a ko yu'ujuty ta dyaktu di'ibu yajnadujkup, pera tyadu ku'ekyto'oxy ta dyaky tugekyu ja myeeñ di'ibu tukjiky'ajtun.

Jesús tnigajxy ko ja muj tsajptujk tyugoya'añ

⁵Es nija'ajuty jyuna'andu ko ja muj tsajptujk 'yóyuty tsyújuty ya'ixy mut ja tsaa ja oyatypyu es mut di'ibu ja ja'ay tu tnayaktu éxtum ja windsu'kun. Net ja Jesús jyunañ:

⁶—Ja'tap ja xuu ko tugekyu tyaadu di'ibu miits m'ijxtap jyijtta'ayut es ni kyawu'umut ni tu'ugu tsaa nikuybyéty.

Ijxwu'umun ko ja naxwíñudu tyugoya'añ

⁷Es ja 'yuxprajkrutujk dyajtuudu ja Jesús:

—Windsún, ¿na'a tyaadu jyata'añ du'un es wi'ix ja ijxwu'umun ko tyaadu du'un jyata'añ?

⁸Es ja Jesús jyunañ:

—Naygywentu'átudu, kudiibu myajwin'uundut, ja'a ko may myina'añ di'ibu juna'anaamp: “Ujtsu du'un ja Kristu.” Es juna'anaamp: “Tu jya'ty ja tiempu.” Katu xpyanujxtu. ⁹Ko xymyudówdut es jyuna'andu ja'ay ko myina'andu soldaadu es tsyiptuna'andu, kyaj mnay'adsu'ugudut. Dios tyuknibujtaku es yu'u tyun jyátut jawyiin, per kyajnum praaty ma ja naxwíñudu tyugóyut.

¹⁰Tu'ugu naxwíñudu tsyiptúnut mut ja wiinkpu naxwíñudu esu ana'ambu mut ja wiink ana'ambu. ¹¹Es myínut ja muk uix, es majatyu nax kajpn myínut ja yuu es ja muk pa'am, es jam tsajwínm ya'ixut ja ijxwu'umun di'ibu naxwíñudu ja'ay tsyu'ugudup.

¹²Es kyajnumu naty tyuñ jya'tyuty tugekyu taadu, miits myajmátstut, myajtsúmstut es myajtsaatsytyúnstut, myajmunujxup ma ja kumdattujk es ma gobernador es ma réyuty, ja'a ko miits xpyanujxtupts. ¹³Es du'un miidsuty xykyajxut ujtsu nja'a ma ja ja'ayuty. ¹⁴Katu mjotmay'ooktu miidsuty wi'ix mnayñikajxtu'ududut, ¹⁵ja'a ko ujts nyákup ja ayuk es ja winma'añ di'ibu ni pún ja mmudsip kyamada'agut es mjupkugajxudut. ¹⁶Es n'awanu miidsuty ko extu mdaak mdeedyuty es ja mmuga'axuty es yu mmatnaymyaayubuty mguyákudup, es mya'oogudut nidu'uguty miidsuty. ¹⁷Es nidugekyu ja'ayuty m'axuk'ixudut ja'a ko miits xpyanujxtupts. ¹⁸Per ko du'un ja ayo'on jya'tut, kyaj mjuna'anut ko Dios tu mja'aydyugooynan. Dios mgwentu'ajtudup oy,

extu mwaay di'ibu mgubajkkujxm myudajtypy madsyoy. ¹⁹Amuk jotmuk mnaybuyta'agudut es xypyaadut ja nitsokun.

²⁰Ko xy'ixtut ja Jerusalén kajpn ñadujkta'ayut mut ja soldaaduty, tu naty tpaaty ma kyutugoya'añ. ²¹Es miidsuty di'ibu ijttup Judeeu, nujxtu jagam yugoty; es púnuty ijttup Jerusalén, pudsumdu nandu'un netyu, es púnuty ijttup kamoty, kyaj jyumbíttut kajpnóty, ²²ja'a ko ayo'on jatánup es yajkuudyuna'añ éxtam ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ. ²³Puroobu yu toxytyujkuty di'ibu u'unkmuduty es di'ibu ya'u'unksi'tsp ko du'un jyátut, ja'a ko muk ayo'on ñáxut ma ja nax, y ni'igu jyáttut tsaatsy kyubety ma tyadu ja'ayuty. ²⁴Nija'adyu ja'ay ya'oogudut ja soldaaduty. Es nija'ajuty yajmñujxut tsimy majatyu wiink naxwíñudu. Es ja wiink ja'ayuty di'ibu kyaj 'yisraelítuty 'yana'amú ma ja Jerusalén kajpn extu ko kyá'pxut ja tiempu di'ibu Dios tu tpujta'aky.

Wi'ix jyumbítut ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu

²⁵Es ya'ixa'añ ja ijxw'u'mun di'ibu Dios tyunaampy ma xuu es ma po'o es ma mudsa'a. Es ja naxwíñudu ja'ay kyaj tñijáwudu ti tunánup es nay'adsu'ugudup muk ko tmudówt pyumimy yu jikymyejyñ es jyantsypyudu'ugut. ²⁶Es ja ja'ayuty extu o'kts'o'ogup mut ja tsu'ugu ko t'ixut di'ibu jatánup ya naxwíñ, ja'a ko extu yu mudsa'a yu'xa'añ. ²⁷Net t'ixut ko uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nmínuduts ya naxwíñ yoodsóty mut ja muk'ajtun es ni'igu muj'ajtun. ²⁸Es ko oga'an tsyonda'agut tyadu ayo'on, jotkujkudu es kooju'uktú, ja'a ko pojun myínut ja mnitsokun.

²⁹Es ja Jesús nandu'un tpujtáky ja ijxpajtun:

—Ixtu yu iigu kepy es oytyim di'ibu képyuty. ³⁰Ko xy'ixtut xuyumimy yu 'yaay, miits mñija'adup ko tu wyingón ja ambu. ³¹Es nandu'un ko xy'ixtut jyátudu tadu di'ibu tu n'anuumu, mñijáwudup ko tu wyingón ja Diosu kyutujkun.

³²Tuy'ajtun n'anuumudu ko tugekyu tyaadu jyata'añuty maanumu naty ja ja'ayuty di'ibu tyam kyaj 'yo'kta'aydyunum. ³³Ja tsajp es ja naxwíñudu náxup, per ja n'ayúkuts ni na'a kyakexy kyanaxy.

³⁴Mnaygywentu'átudup miidsuty. Katu mnaymastu'ududu es nugoo mgay mmu'luuktut es xymyumay xymyudajtat di'ibu ya naxwíñ, esu tadu xuu ajotkumiigyu ti'in myajtukja'ttat éxtam ko ja juyujkuty yajnáky. ³⁵Es du'un jyáttut nidugekyu naxwíñudu ja'ay kots uj nujx nmiñ. ³⁶Awix jajp'ixtu es du'ñum mgajxta'aktut es du'un mnitso'oktat ko jyátut tadu ayo'on es muk aa muk jot xywyinguwa'aguduts, uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu.

³⁷Xuuñ ja Jesús ya'uxpeky ma ja muj tsajptujk, esu tsu'um jam dyajnáxy ma Oliivus Kopk. ³⁸Es nidugekyu ja'ayuty jyajttu jépyup jap ma ja muj tsajptujk es tmudoo'ita'añ ja Jesús.

Tkajxy'áttu pun wi'ixu Jesús yajmátsut

22 ¹Es ja pasku wyingoñu naty ma yajkáy ja tsajkaaky di'ibu kyaj tmudaty ja levaduuru. ²Es ja teedywyindsúnuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpujktup t'uxta'aydyu ja winma'añ wi'ix 'yoogut ja Jesús, per ttsu'ugudu ja ja'ayuty.

Juudus tkuyaka'añ ja Jesús

³Net ja majku'ugópk Satanás tmooy ja winma'añ yu Juudus Iskaryotu di'ibü ijtp nidu'uk ma ja nimajmajtskpu Jesusu 'yuxpüjkrü, ⁴es oj ñejxy ma ja teedywyindsúnuty es di'ibuty yu maj tsajptujk kywentu'ajttap, es myadyaky müt yu'ujuty wi'ix tkuyaka'añ ja Jesús. ⁵Es ja ja'ayuty xyondaktu es t'anmaaydyu ja Juudus ko tmo'oya'andu ja meeñ. ⁶Es ja Juudus tkupejky es t'uxtaay ja winma'añ wi'ix tkuyákut ja Jesús ko kyaju naty nu'unu ja'ay.

Nindsun'ajtumü 'ya'ux

⁷Es ma ja pasku ko ja ja'ayuty dya'ooktu ja byorreegu, ⁸net ja Jesús tkejxy yu Peedru müt ja Fwank es t'anmaay:

—Nüjx ya"abaadudu ja pasku a'ux.

⁹Es yu'ujuty dyajtuudu:

—¿Ma xytsyeky es nya"abaaduduts?

¹⁰Es ja Jesús 'yadsooy:

—Ko miits mgajpndúkudut, net xypyaadut tu'ugu yedyujk di'ibü myünejxypy tuk tsiyu nüü, es xypyanüjxut extu ma tyujktáku. ¹¹Es xy'anuumüt ja kudujk: “Ja Windsün yu'u myajtuujp: ¿Ma ja kwartu ma mbaat n'a'ux'áttuduts mududsu n'uxpüjkrütujk tyam ja pasku?” ¹²Net mduk'ixudut tu'ugu maj kwartu es oydyúñ ma ja tukniku'uybyu tujk. Es xy'uxkúkut ja a'ux jam.

¹³Es yu'ujuty ñüjxtu es tpattu tügekyu éxtum 'yanmaayu ja Jesús, es dya"abátudu ja pasku a'ux.

¹⁴Es ko oorü oj tpatnu esu ja'ay 'y'a'ux'áttut, ta ja Jesús es ja 'yuxpüjkrütujk ñaxwa'tstaaydyu meesu winduuy. ¹⁵Net ja Jesús jyunáñ:

—Njantsytsyékyuts es nduna'añuts müt miits yu tyadu pasku a'ux ma kyajnumts n'eeky. ¹⁶Ja'a ko n'anuumudu ko kyajts nnakykyáyut ja pasku a'ux extu ko yajkuudyúnut ma ja Diosu kyutujkun.

¹⁷Net tkone'ky tuk vasu vinu es tja'aygyudáky ja Dios es t'anmaay ja 'yuxpüjkrütü:

—Matstu es xyajwa'xtut miidsuty. ¹⁸N'anuumudu ko kyajts nnaky'luuguduts ja vinu extu ko myínut ja Diosu kyutujkun.

¹⁹Es óknüm tkone'ky ja tsajkaaky es tja'aygyudáky ja Dios, net ttujkwa'xy es tmooydyu ja 'yuxpüjkrütü es t'anmaay:

—Yu'u tyaadu üjtsu nnini'x di'ibü yajkuyakaamp müt miidsuty. Tundu du'un esuts xyjamyátstut.

²⁰Es nandu'un ttuüñ müt ja vasu vinu ko kyaaydyay ma ja a'ux es jyunáñ:

—Tyadu vinu, yu'uts ja nne'pyñ di'ibü yajtamaamp yaj'yokaamp kots n'oogut miidsuty m'oy'ajtungyujxmuty es yu'ugyujxm ja Dios mmo'oyudut ja jembyu kajxy'átypyu.

²¹Es ja yedyujk di'ibuts xkyuyakaamp, ta tyam 'yity müt uudsuty ma tyadu meesu. ²²Es tny'ajtun ko üj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nyo'oyuts ma ja o'kun ja tyu'u, éxtum ja Dios tu tpujta'aky. Per püroobu ja yedyujk di'ibuts xkyuyakaamp.

²³Net ja 'yuxpɔjkrɔty ñayyajtuujudu ak yu'ujuty pɔnu da kuyakánur.

Pɔn waanu maj

²⁴Net ak yu'ujuty ñayjyunánudu pɔnu da ni'igu maj ijtp. ²⁵Es ja Jesús 'yanmaayudu:

—Ja naxwíñudu ja'ayɔ ryéyuty esu gyobernadoorɔty ñaymyujpɔjtá'agudu, es ttsokta es ja ja'ayuty jyuna'andut ko yu'u jyiky'attɔ tɔy'ajtɔn mɔɔt. ²⁶Per miidsuty kyaj dɔ'un xytyúndut. Ko maj m'íta'anut ma Dios, kyaj mnaymyujpɔjtá'agudut. Naybyujtá'agudu éxtum di'ibu waanu mutskpɔ, es di'ibu ana'amp, yu'u naybyujtá'akɔp éxtum tu'ugɔ tuumbɔ. ²⁷¿Es pɔn ni'igu maj? ¿Di'ibu uñaapy ma ja meesu es kyay, o ja tuumbɔ di'ibu wingiipy? Ja'a pɔn uñaapy es kyay, ¿kudii? Per ɔj tyámuts ma miidsuty éxtum di'ibu wingiipy.

²⁸Es miidsuty tu xyjamyudáttuts es tu nandu'un m'ayowdu mut ɔj. ²⁹Paaty éxtum yu nDeedyuts tu xymyo'oyuts ja kutujkɔn, ɔj nmo'oya'añuts miidsuty nandu'un ja kutujkɔn ³⁰es mgay m'uuktut mut ɔjts mats ja nmeesu kots ɔj nmínut yajkutujkɔpɔ, es nbujtá'aktut miidsuty éxtumɔ gobernadoorɔty es m'ana'amut ma ja majmajtskɔpɔ Israelu myaangudyu tyɔamp 'yaats.

Jesús tnigajxy ko Peedru 'yuxtija'añuty

³¹Es ja Jesús t'anmaay ja Peedru:

—Simonk, ja majku'ugópɔ Satanás tu t'amdoy yu kutujkɔn ma Dios es miits myajwijsxita'andu éxtum ja triigu yajwinxíty. Ja'adsɔ tyaaɔ n'andijpy, íxɔp wi'ix myajpekytyúnudu. ³²Per ɔj tuts nmɔnu'xta'aky ja Dios kudiibu mmubujkɔn tyugoy'átut. Es ko mij mjodumbítut, xypyudákut ja mmugu'uguty es kyajts ɔj xymyastu'uttut.

³³Es ja Peedru t'anmaay ja Jesús:

—Windsún, ɔj nbanujxaamyuts mij oy mdimnájxut pujndugóty, es extɔ óyuts ndim'oogut mut mij.

³⁴Ta ja Jesús 'yadsooy:

—Peedru, n'anɔmɔ ko tyamyɔ, ko kyajnmɔ naty ja tugaak 'yuy, mjuna'anut tuguk ok ko kyajts mij xy'ixy'aty.

³⁵Net ja Jesús dyajtuudu ja 'yuxpɔjkrɔty:

—Kots mij ngajxtɔ n'ayuk kajxwá'xpɔ es kyaj xymyunnjxtɔ ja mmorral mut ja mdu'ugaayuk es ni mmeẽndyujk es ni mgu'ugɔ ni'igubu, ¿tii mdugoy'ajtxɔ oynu'annɔn?

Es yu'ujuty jyunnandu:

—Ni tii.

³⁶Net ja Jesús jyunnán:

—Pes tyam n'anɔmɔ, pɔn myɔdajtyty ja myorral es ja myeeñdyujk, wa'an dyajnejxy. Es pɔn kyaj tmudaty yu espaadu, wa'an tteeky ja wyit es tjúyut. ³⁷Es n'anɔmɔ koonɔm yajkuudyúnut mut ɔj éxtum ja Diosu jyaabyajtɔn jyuna'añ: “Yajtúnur éxtumɔ axuk ja'ayun.” Pes, tugekyu di'ibu jaaabyéty ijtp mut ɔj, koonumɔ dɔ'un tyuñ jyátudut.

³⁸Es ja 'yuxpɔjkrɔty 'yanmaayudu:

—Windsún, tyam majtsku espaadu.

Es ja Jesús 'yadsooy:

—Mut yu'uyu.

Jesús kyajxta'aky Jetsemanii

³⁹Net ja Jesús tsoyo'õn es ñejxy ma ja Oliivus Kopk, éxtum jaayum ñejxy. Es ja 'yuxpújkpútújk pyanújxudu. ⁴⁰Es ko jyajttu jam, net ja Jesús jyunáñ:

—Kajxta'aktú es kúdiibu mbekytyúndut.

⁴¹Net ja Jesús ñejxy abeky tuk ka'tske'egyum, es ñaygyoxtonaaydyáku es kyajxtáky, ⁴²es jyunáñ:

—Tatu, pun mdsejpy, yajjuga'agu tyadu vasu. Per kyaj tyúnut éxtumts uj ndseky, tun éxtum mij xytsyegy.

⁴³Es net ñimiinu tu'ugu anklus di'ibu tsajpótm es jyotmukmooyu.

⁴⁴Es ko jam jyantsy'ayooy muk, net kyajxtáky mut tugekyu myujaa, es pyuxyíkyuty es xye'xy éxtumu ne'pyñ di'ibu ka'ap naxkújxy.

⁴⁵Es ko pyude'ky ma naty kyajxta'aky, ta ñejxy ma ja 'yuxpújkpútújk, es tpatu ak maadup, mut ko jyotmay'ooktu. ⁴⁶Net ja Jesús jyunáñ:

—¿Ti ko mma'adu? Pudu'uktu es mgajxta'aktut, kúdiibu mbekytyúndut.

Jesús yajmátsy

⁴⁷Támnumu naty ja Jesús 'yakkajxy ko myiindu mayjya'ay es ja Juudus twinyo'oyudu, ja di'ibu ijtp ma nimajmajtskpu uxpújkpu. Es ja Juudus tñimiin ja Jesús es ttsu'xa'añ. ⁴⁸Net ja Jesús t'anmaay ja Juudus:

—Juudus, ¿du'unuts xykyuyaka'añ mut tu'ugu tsi'xyu?, uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu.

⁴⁹Es ko ja 'yuxpújkpútújk t'ixtu di'ibu jajtup, net dyajtuudu ja Jesús:

—Windsún, ¿n'ok'yajtu'unum yu espaadu?

⁵⁰Es nidu'uk yu'ujaty dyajtsayujtu tu'ugu teedywyindsungópku tyuumbu es tñibo'tu ja 'ya'oydyatsk.

⁵¹Net ja Jesús jyunáñ:

—¡Mastu'ut! ¡Tú net!

Es net ja tyatsk ttoonu, es dya'agudaku. ⁵²Es netu Jesús t'anmaay ja teedywyindsúnuty es di'ibu muj tsajptújk kywentu'ajttup es ja mújja'aydyujkuty di'ibu naty yajnújxándup:

—¿Ti ko mmindu mut ja espaadu es ja kepy, éxtumxyupts uj nma'tspaty?

⁵³Es kots uj n'ijty bom bom muj tsajptújk ñabotsoty, ni je'eyats miits xykyatoonda. Per tyamu net tu tpaaty ja oorú ma miidsuty mmada'agut es ja ka'óbyuty.

Peedru t'uxtijy ja Jesús

⁵⁴Net tmajtstu ja Jesús es dyajnújxtu ma ja teedywyindsungópku tyujk, es ja Peedru tpanejxy jagam jawu. ⁵⁵Es ja ja'ayuty dyajmújudu juun ma ja tujá'a, es 'yu'uñudu xyamdu; es ja Peedru ñaxwe'tsy nandu'un ma ja ja'ayuty. ⁵⁶Net tu'ugu kiixy po'oduumbu t'ijxy ja Peedru 'yu'uñu jam juumbu'am. Es tuyu 'yijxu es jyunáñ:

—Tyadu yedyujk, yu'u naty mut ja Jesús jyudity.

57 Net ja Peedru jyunáñ:

—Nitŭ, kyajts n'ixy'aty.

58 Es ko waanu 'yijty, jatu'ugu ja'ay 'yijxu ja Peedru es 'yanmaayũ:

—Mij mut yu'u mjũdity nandu'an.

Net ja Peedru jyunáñ:

—Kyaj 'yujtsuty.

59 Es ko 'yijty éxtum tuk oorũn, net jatu'uk 'yanmaayũ:

—Tuy'ajtũn ko tyadu yedyujk mut ja Jesús, ko Galileeu ja'ay yu'u.

60 Net ja Peedru jyunáñ:

—Kyajts nniyawu ti mij mgajxypy.

Es ko ja Peedru du'an jyunáñ, netyu ja tugaak oj 'yuy. 61 Es ja Jesús kyoo'awdijty es twin'ijxy ja Peedru. Net ja Peedru tjamyejtsy éxtum 'yanmaayũ ja Jesús: “Kyajnumũ naty ja tugaak 'yuy ko mij mjũna'anũt tũguk ok ko kyajts xy'ixy'aty.” 62 Es net ja Peedru pyũdseemy es kuwepy kuka'atsy jyũy.

63 Es ja ja'ayuty di'ibu kywentu'ajttũp ja Jesús ttukxiktũ, twojptũ,

64 twingudsu'umũdu, es t'anũũmũdu:

—May pũn tu mgóxyuty.

Jesús, wyinduuyuty di'ibu ana'amdũp muj tsajptũgóty

65 Es t'anmaaydyu wi'ixátyuty es kyaj tmũ'ijxtũ.

66 Es ko oj xyũũũ, net ñaymyujkũdu ja mujja'aydyujk es ja teedywyindsũnuty es ja di'ibuty tsajptũgóty ya'uxpũjktũp, es dyajnjxtũ ja Jesús ma di'ibu ana'amdũp muj tsajptũgóty. Es jap dyajtũũdu:

67 —Anmaagyũts, ¿mijtsu du'an mGristu?

Esu Jesús 'yadsooy:

—Pũn n'anmaapy ko du'an, kyaj xymyũbũktũt, 68 es pũn nyajtiibyũts otyyiity, kyajts xy'adsówdũt. 69 Es tyam es extũ winũ xũũ winũ timpũ, uj ja Naxwĩũdu Ja'ayudyũ Kyudũnaabyũ, n'u'ũũduũts ma 'yaga'ãũgyũ'u Dios di'ibu tũgekyũ muk'ajtũn myũdajtypy.

70 Net nidũgekyũ ja'ajuty dyajtũũdu ja Jesús:

—¿Tii mjũna'anaũp ko mij Dios m'U'unk'átyuty?

Esu Jesús 'yadsooy:

—Tuy'ajtũn, ujtsu du'an.

71 Net ja ja'ayuty ñay'anmaayũdu:

—¿Ti nyajwa'anũm ja testiigu? Tũ nmũdo'om tũgekyũ udsajtũm di'ibu yu'u kũũm kyajxypy ko yu'u Dios 'yU'unk'átyuty.

Jesús, Pilatũ wyinduuy

23 1 Ta nidũgekyũ ja ja'ayuty jam juntoty pyũdu'ktaaydyu, es dyajnjxtũ ja Jesús ma Pilatũ. 2 Es jap tni'ũũnũdu es jyũnandũ:

—Tũts nbaattũ ko tyadu yedyujk ni'igu dyajnaymyúk dyajnaydya'adsũdu ja nja'ay'ajtũm es jyũna'añ ko kyaj ngugũbajtũm ma yu yajkutujkpu kopk, es nandu'an jyũna'añ ko yu'u Kyrístuty, tu'ugu rey.

3 Net ja Pilatũ dyajtũy ja Jesús:

—¿Mijtsu du'an ja israeltũdyũ ryey?

Ta ja Jesús 'yadsooy:

—Tuy'ajtun, ujtsu du'un.

⁴Net ja Pilatu t'anmaay ja teedywyindsúnaty es ja mayjya'ayaty:

—Kyajts nbatu ti pyojpu tyadu yedyujk.

⁵Es ja ja'ayaty ni'igu jyunandu waanu muk:

—Yu'u ni'igu dyajnaymyúk dyajnaydyá'adsudu ja ja'ayaty, dyajtsondáky jap Galileeu, es extu ya Judeeu.

Jesús, Erodus wyinduuy

⁶Es ko ja Pilatu tmudooyu taadu, net dyajtuuy pun Galileeu ja'ay yu'u.

⁷Es ko t'anmaaydyu ko du'un, net tkejxy ja Jesús ma Erodus di'ibu ijtp gobernador Galileeu es tu naty myiñ Jerusalén paskuxu'ajtpu.

⁸Es ko Erodus t'ijxy ja Jesús, net jyantsyxyondaky, ja'a ko tuuyup tja'ixy'atán ko tmudoy'ajty di'ibu Jesús tyiimpy. Es yu'u t'ixa'án ko Jesús ttúnut ja muj'ajtun. ⁹Es dyajtuuy may ja ayuk. Peru Jesús kyaj t'adsooy ni di'ibu.

¹⁰Es nandu'un jap myiindu ja teedywyindsúnaty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpuktup, es ni'uunudu mukta'aky. ¹¹Net ja Erodus es ja syoldaadutujk kyaj t'agupuktu. Ta ttukxiktu. Net ttukpuktáktu ja wyit éxtum reyduujk es net tkejxy ja Jesús jatugok ma ja Pilatu. ¹²Ja Pilatu mut ja Erodus naymyudsip'ajtudubu naty es ko tadu xuu ñaymyaabyujkudu jatugok.

Jesús ñiduku es 'yoogut

¹³Es net ja Pilatu dyajnaymyujku ja teedywyindsúnaty es ja justisutujk es ja ja'ayaty, ¹⁴es t'anmaay:

—Miidsuty tu xyajmíndu tyadu yedyujk es mjuna'andu ko dyajpudu'aktu ja'ayaty, es uj tats nyajtáy es nbayo'oyats, es kyajts nbatu ni ti pyeky éxtum miits xyñi'uunudu. ¹⁵Es nandu'un ja Erodus kyaj ti tpatu ja pyojpu. Paaty tu tkajxumbíty jatugok ma ujtsun. Es mut yu'u, ni ti tkatún di'ibu tukpaadudup ja o'kun. ¹⁶Paaty ndsaatsytyúnupts es óknams nasmátsut.

¹⁷Pasku pasku ja Pilatu koonum tasmatsa tu'ugú tsimyjya'ay di'ibu ja'ay tsyojktup. ¹⁸Net ja mayjya'ayaty yaxkaktaaydyu muk:

—¡Kyaj! ¡Kyajts yu'u ndsoktu! ¡Nasmatsa Barrabás!

¹⁹Es yu Barrabás yu'u naty tsimy ijtp mut ko tu naty tnibude'eky ja yajkutujkpu jap kajpnóty es yajja'ay'leeky.

²⁰Es ja Pilatu ja'a jyatsojk es tjanasmátsut ja Jesús, paaty jatugoku Pilatu tjatukjaygyukyañ. ²¹Per ja ja'ayaty 'yak'ya'ax 'yadjoktu muk:

—¡Yajkruuzpát, yajkruuzpát!

²²Es myuduguk ok ja Pilatu t'anuumudu:

—¿Per ti dun tu ttuundugóy? Uj kyajts nbaaty ni ti pyojpu di'ibu kyu'oogup, wi'ix mbaat 'yeeky. N'oktsaatsytyúnupts es nasmátsuduts.

²³Es ja ja'ayaty ni'igu jyunandu jantsy muk:

—¡Wa'an tkruuzpéty! ¡Wa'an tkruuzpéty!

Es ja'a ko muk yax jyojktu, net yajtuuñ ti tsyojktup. ²⁴Net ja Pilatu tkudyuun éxtum yu'ujaty ttsojktu. ²⁵Es ko twin'ijxtu Barrabás, ta

dyajpudsuumdu jap pujxndugóty müt ko tü naty tnibude'eky ja yajkutujkpu es yajja'ay'leeky. Net tnsmajtsudu. Es ja Pilatu tkayajky ja Jesús éxtam ja ja'ayuty ttsojktu.

Jesús kyruuzpéty

²⁶Es ko ja Jesús yajmunujxnu kruuzpajtpu, net tu'ugu yedyujk tmajtstu tu'aay di'ibu xyu'ajtypy Simonk es kyugajpnuty Sirene. Kyamoty naty tü 'yotsy. Es ja soldaadutujk 'yanmaay es tkajpüt agwanu yu Jesusu kyruuz.

²⁷Es jyantsypypanujxudu mayjya'ay, es ja'a müt may toxytyujk di'ibu jantsyjuuy jantsyyáxtup müt ja jotmay ko ja Jesús dyajkruuzpata'andu.

²⁸Es ja Jesús tni'ijxumbijty es t'anmaay:

—Miits toxytyujkuty di'ibu tsunaaydyup Jerusalén, kátuts mij xyñijuhdyu. Nayñijuhdyu miidsuty ku'um es yu m'u'unk m'una'kuty, ²⁹ja'a ko mínup ja tiempu ko mnayjyuna'anudut: “Jotkujk di'ibu kyaj mbaat 'yu'unkpaattu, di'ibu kyaj tyim'u'unkpattu es di'ibu kyaj ya'u'unktsi'itsta.”

³⁰Net ja ja'ayuty jyu'andu: “Kopk, nijjtpajtkuts udsuty”, es ja tun t'anumut: “Yajnitugeegyuts.”

³¹Es t'ak'anuumudu Jesús:

—Uj kyajts ni ti axukpu ndúñam es xyajkruuzpatándupts. ¿Ti mjunaamp xytyijy es jyáttut ja Jerusalén ja'ayuty di'ibu ni'igu pyojpu ja'ayuty?, es yu'ujuty pákup ja muk tudyu'unun.

³²Es ja soldaadutujk dyajnujxtu nandu'un majtsku axuk ja'ay es dyajkruuzpata'andu müt ja Jesús ti'igy. ³³Es ko tmajajttu ma ja lugaar txu'aty Kalaveeru, net dyajkruuzpajttu ja Jesús. Es pu'aaybu'aay ja majtskpu axuk ja'ay. ³⁴Es ko jam dyajkruuzpajttu, ja Jesús jyu'náñ:

—Tatu, pojrama'xtu, ja'a ko kyaj tni'jwudu di'ibu tyuundup.

Es ja soldaadutujk ttuundu ja rifu es dyajwa'xut ja Jesusu wyit. ³⁵Es ja mayjya'ayuty t'ijxtu jam, es extu ja justisutujk ttukxiktu ja Jesús es jyu'nandu:

—Wiink ja'ay tü dyajtse'eky. Wa'an ku'um tnayyajtse'egyuty pun tyy'ajtun ko yu' Kyrístuty, ja di'ibu Dios tü twin'ixy.

³⁶Net ja soldaadutujk nandu'un tnixik ttukxiktu ja Jesús es t'awa'anudu ja vinu ta'am, ³⁷es jyu'nandu:

—Pun tyy'ajtun mij ja israelitu ryey, nayyajnitso'ogudu mij ku'um.

³⁸Es 'yity jam kyubajm kuxja'ay grieegu es latín es ebreu di'ibu junaamp: “Tyaadu yu israelítuty ja ryey.”

³⁹Es tu'ugu axuk ja'ay di'ibu jam kuduy ijtp kruuzkujxy nandu'un jyu'náñ axuk:

—Pun mij mGristu, nayyajnitso'ogudu ku'um es udsuty xyajtso'oktaduts nandu'un.

⁴⁰Es jatu'uk t'ooy ja myugu'uk es t'anuumu:

—¿Kyaj xytsyu'ugu ja Dios ko mij nandu'un myajtydyuñ? ⁴¹Udsajtam müt ja tyy'ajtun tyam n'ayo'om, ja'a ko udsajtam ngumudo'om di'ibu tü ndu'unum. Peru tyadu yedyujk ni tii tü tkatuundugóy.

⁴²Net jyu'náñ:

—Jesús, xyjamyátsupts ko mja'tut ma myajkutuka'añ.

⁴³Net ja Jesús 'yadsooy:

—Tuy'ajtun n'anamun ko tyamyu nmunujxut tsajpótm es m'ítut mat uj.

Jesús 'yeeky

⁴⁴Jaa naty kijkyxunu, net tugekyu naxwíñudu kyoodsudyaay es 'yijty tугuk ooru wingoots, ⁴⁵ja'a ko ja xuu wyindujktaay. Es net ja aduy di'ibu muj tsajptugóty kyutswa'xy kujkkujm. ⁴⁶Net ja Jesús yaxkeky:

—Tatitu'unk, axájugats ja n'anmaja'an.

Es ko du'un jyunañ, ta 'yo'knu. ⁴⁷Es ko ja soldadu windsun t'ijxy éxtum jyajtú, net ja Dios t'awdajty es jyunañ:

—Tuy'ajtunu tyadu yedyujk kyaj ti ttuundugóy.

⁴⁸Es nidugekyu ja mayja'ayuty di'ibu 'yijxtu jap éxtum jyajtu, net tso'onnu jap es tkojxtu ja kyaatsy mat ja jotmay. ⁴⁹Es nidugekyu ja ja'ay di'ibu 'yixy'ajttap ja Jesús, mat ja toxytyujkuty di'ibu padso'onu Galileeu, wya'umdu jagam es t'ijxtu éxtum jyajtu.

Jesús ñaxtuku

⁵⁰Es tu'ugu yedyujk di'ibu xyu'ajtypy Josee es jyiky'aty tuy'ajtun maut es kyugajpnaty Arimateeu, Judeeu ñaaxóty. Es ja Josee nandu'un yu'u nidu'uk di'ibu ana'amp muj tsajptugóty. ⁵¹Tadu Josee t'awixy nandu'un ko myínut ja Diosu kyutujkun es kyaj ti'igyu mat 'yity ja ja'ayuty di'ibu junandu esu Jesús 'yoogut. ⁵²Net tninejxy ja Pilatu es t'amdooy ja Jesusu ñini'x. ⁵³Es ko dyajjunajktu kyruuzkujxy, net t'abijttu mat tu'ugu muj wit es t'pjtáktu ma tu'ugu o'krp jut di'ibu naty yu'u tu dyajtsajtsjúty dyajpa'ajjútyuty tsawíñ es ma kyajnum ja o'krp ñaxtuku. ⁵⁴Esu naty ñajjyujp'ixudu ko ja saabudu xuu dyajtsonda'aga'andu.

⁵⁵Es ja toxytyujkuty di'ibu naty tu tsooindu mat ja Jesús jap Galileeu, tranujxtu ja Josee es t'ijxtu ja o'krp jut es w'ix yajpújtáky ja Jesusu ñini'x. ⁵⁶Es ñajxnudu ma tyujk es dya'uyuydu ja pa'ak xu'krp es ja ingwéntuty. Es net pyo'xtu ma ja saabudu xuu éxtum ja ana'amun jyuna'añ.

Jesús jyikypyeke

24 ¹Es domingu xuu tsejkyu ja toxytyujkuty tmunujxtu ja pa'ak xu'krp di'ibu naty tu dya'óyudu. Jam dyajnujxtu ma ja Jesús tu ñaxtuku. ²Ko jyajttu jam, net tpattu wiink tsoo ja tsaa di'ibu naty 'yagu'uy'ajtypy ja jut. ³Es ko tyujkudu jap, kyaj tpattu ja Jesusu ñini'x. ⁴Es kyaj tmawinma'añbyáttu ti tu jyátyuty. Netyu kyaxe'ky majtsku yedyujk di'ibu wyit jantsy tu'xp. ⁵Net ja toxytyujkuty tsyu'kudu es ñaxku'ijxudu, es ja yedyujk 'yanmaayudu:

—¿Ti ko miits xy'uxta'aydu yaa ma o'krpúty di'ibu jiky'ajtp? ⁶Kyaj ja yaa. Tu jyikypyeke. Jamyatstu w'ix m'anmaayu ko nátyñam 'yity jap Galileeu: ⁷“Uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudu Kyudunaabyu, nyajkyaka'añuts ma ja pekyja'ayduj es xyajkruuzpátuduts. Es ko 'yítut tугuk xuu, njikypyákuduts jatugok.”

⁸Net ja toxytyujkuty tjamyajttu éxtum ja Jesús jyunañ. ⁹Es ko jyajnudu jatugok jap kajpnóty, net ttukmumadyaktu nidugekyu ja nimajk tu'ukrp

uxpújkpɛ es nidugekyɛ di'ibu jap ak'ijttɛp. ¹⁰Esɛ tadu toxytyújkuty 'yijttɛ Mariiu Magdalenu, Fwanɛ, Mariiu di'ibu Santya'agu tyaak'ajtypy, es ja wiinkɛ toxytyújkuty. ¹¹Per ja xupújkpɛtújk kyaj tmubújktɛ, es jyɛnandu ko loka di'ibu kyajxtɛp.

¹²Net ja Peedru tsoyo'õn es ñejxy pɛye'egyɛ mɛ ja o'kpɛ jut es kyu'ijxu jap ogajp. Je'eyɛ jap ja wit 'yity di'ibu muut ja Jesús ya'abijty. Es net ja Peedru jyumbijnu jotmaymuut.

Jesús kyaxe'eky Emaús tu'aay

¹³Es net nimajtsku xupújkpɛ tsoyõndu Jerusalén es ñújxtɛ mɛ ja Emaús kajpn, di'ibu jagam majk tuk mil metrɛn, ¹⁴es kyajx myadya'aktɛ tugekyɛ di'ibu naty tu jyátyuty. ¹⁵Es ko yu'újuty du'un kyajx myadya'aktɛ esɛ Jesús ku'am ñiwingoonɛ es tyu'uyo'oydyɛ muut. ¹⁶Per ja Dios kyaj tyuk'uxkajpɛ ko yu'újuty ja Jesús. ¹⁷Net ja Jesús dyajtuuy:

—¿Ti mmadyáktɛp tu'aay?

Es net yu'újuty wya'k'a'adu jotmaymuut. ¹⁸Net yu'u nidu'uk di'ibu xyu'ajtypy Kleofus 'yadsooy:

—Tugekyɛ ja'ayuty tñijáwudu di'ibu tu jyátyuty Jerusalén mɛ paskɛ xuu. ¿Tii mij naydyu'uk mjabye'xy'ajtp Jerusalén es kyaj xyñijawu ti jam tu tyuñ tu jyátyuty?

¹⁹Net ja Jesús dyajtuuy:

—¿Ti jap tu jyátyuty?

Es yu'újuty jyɛnandu:

—Éxtɛm tu ttundu ja Jesús nazarenu. Yu'u tu 'yity Diosu kyugajxpɛ di'ibu tyiimpy ja mu'ajtɛn es ya'uxpeky mɛt ja Diosu kyutújkan, es nidugekyɛ ja'ayuty myu'íxudu. ²⁰Per ja teedywyindsúnaty es ja njustisú'ajtum tu tkɛyaktɛ mɛ ja Pilatu es dyajkruuzpátut. ²¹Es uudsuty njuna'andu ko yu'u yajnitso'ogɛp ja israelítuty. Es tyam tyugukxup mɛ dya'ooktu es dyajnaxtúkudu. ²²Nandu'un uudsadyɛ nmugu'uguty toxytyújk tuts du'uñ xyajwu'umudu. Aambyu jepy tu 'yotstu mɛ ja o'kpɛ jut, ²³per kyaj ja Jesusu ñini'x tu tpaattu. Net tu jyumbijnu es xytyukmadya'aktuts ko tu t'ixtu nimajtsku anklus di'ibu tu 'yanuumudu ko Jesús taa jyiky'aty. ²⁴Es net tu 'yotstu nija'ajuty uudsadyɛ nmugu'uk es tu tpaattu éxtɛm toxytyújk jyuna'andu, per ja Jesús kyaj tu t'ixtu.

²⁵Net ja Jesús jyɛnán:

—¿Ti ko mgujuunaty miidsuty? ¿Ti ko kyaj xymyubuktɛ tugekyɛ di'ibu Diosu kyugajxpɛ kyuxjaay? ²⁶Yu'újuty oj tkɛxja'aydyɛ wa'ats ko yu Kristu 'yayowa'añ es 'yooga'añ es óknɛm yajkutúkut mɛt ja mu'ajtɛn.

²⁷Ta ja Jesús oj 'yawa'anxudu ja Diosu 'yayuk mɛ ku'am yajnimadya'aky, tyimtsonda'aky di'ibu Moisés jyaay es tugekyɛ nu'un ja Diosu kyugajxpɛ tkɛxjaaydyɛ.

²⁸Es ko jyajttɛ mɛ Emaús kajpn, ja Jesús éxtɛm jyawu tyu'unaxáñ. ²⁹Per yu'újuty dyajwu'umánu es t'anmaaydyɛ:

—Wu'am mɛt uudsuty ja yaa. Tu tsyu'ujɛnɛ.

Net ja Jesús wye'emy es tyújkɛ mɛt yu'újuty. ³⁰Es ko jam 'yu'uñ niduguuk mɛ ja meesu es 'ya'ux'ata'andu, net ja Jesús tkone'ky ja tsajkaaky,

es tkuni'xy. Net ttujkwa'xy es tmooydyu ja nimajtskr̃n. ³¹Es netyu t'uxkajptu ko yu'udyu Jesús. Netu Jesús pojan tyuḡooy. ³²Es yu'ujuty ñayjyuanánuḡu:

—Paadyumu du'un xyjatukja'am ja oy'ajtun ko mut tu ndu'uyo'oyum es nmadyákum es xytyuk'awa'anum ti ja Diosu jyaabyajtun 'yandijpy.

³³Es netyu tso'ondú es ñajxtu jap Jerusalén. Es jap tu naty ñaymyúkudu ja nimajk tu'ukru xpr̃ajkr̃uty mut ja jyamyudaty. ³⁴Es yu'ujuty t'awa'anudu ja nimajtskr̃n:

—Tuy'ajtun ko ja Jesús tu jyikyrye. Simonk tu t'ixy.

³⁵Net ja Kleofus mut ja myuḡu'uk tmadyaktu éxtum tu jyátyuty tu'ayy es wi'ix tu t'uxkaptu ja Jesús ko ja tsajkaaky tu ttujkwa'xy.

Di'ibu Jesús tyuknipejypy ja 'yuxpr̃ajkr̃uty

³⁶Es yu'ujuty t'akmadya'aktu tadu ayuk ko ti'in kyuxe'ky ja Jesús ma yu'ujuty es kyajxpo'xudu, 'yanmaayy:

—Agujk'át jotkujk'áttu miidsuty.

³⁷Ta jyantsytsyu'kudu. Du'un jyuanandu ko ijmá'ttup. ³⁸Es ja Jesús 'yanmaayydu:

—¿Ti ko mjotmay'ooktu? ¿Ti ko kyaj xymyubaktu ko ujtsu du'un?

³⁹Ixtuts ja ngu'u es ja ndékyuts ko ujtsu du'un ku'um. Toonguts es ixtu ko tuy'ajtun. Yu ijmá'tun kyaj tmudaty yu xyixy es ja pyajk éxtum miits xy'ixtuts uj nmudaty.

⁴⁰Es ko du'un 'yanmaayy, tyuk'ijxu ja kyu'u es ja tye. ⁴¹Es yu'ujuty kyajpyum tmubeky mut ja xondakun es du'uñu wyu'umadyaadyu. Net ja Jesús 'yanmaayy:

—¿Kyaj ti xymyudattu di'ibu nju'xum?

⁴²Net myooyudu tuk pedazú ajkx tsá'ayyunk. ⁴³Es ja Jesús tje'xy yu'ujuty wyinduuy. ⁴⁴Es net 'yanmaayy:

—Kots miidsuty muut n'ijty, n'anmaadyu ko yajkuydyuna'añ di'ibu Moisés es ja Diosu kyugajxru kyuxjaadyu es di'ibu ma Salmu neky di'ibuts uj xyñigajxp.

⁴⁵Net ja Jesús tyukjaygyujkudu ja Diosu jyaabyajtun, es jyuanáñ:

⁴⁶—Du'un 'yity kuxja'ay ko koonum yu Kristu 'yoogut, es kumduguk xuu jyikyryúkat. ⁴⁷Es mut yu'ugyujxm yajkajxwa'xut ma tugekyu naxwíñudu, tsyonda'agut Jerusalén, ko yu ja'ayuty dyajtugátstut yu wyinma'añuty, net ja Dios pyojpama'xudut. ⁴⁸Es miits m'ijttup testiḡu ma tyaadu tugekyu. ⁴⁹Mudowdu. Ujts ngáxup ma miidsuty di'ibuts ja nDeety tu twanda'aky. Per miits wu'umdu yaa Jerusalén extu ko xy'axájut ja muk'ajtun di'ibu Dios kyaxaampy.

Jesús tsyajpéty

⁵⁰Net ja Jesús yajtso'onudu jap Jerusalén es yajnuxudu Betañu, es dyajpude'ky ja kyu'u es kyunu'xudu. ⁵¹Es ko kyunu'xtaayy, net tsyajpajnu es ñajxnu tsajpótm. ⁵²Net yu'ujuty t'awdattu Dios es jyumbijttaayñu, jantsy jotkujk jyajnudu Jerusalén. ⁵³Es tim jap'ajttup ma ja muj tsajptujk es t'awdattu ja Dios.